

T.C.
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ARKEOLOJİ (KLASİK ARKEOLOJİ)
ANABİLİM DALI

ANTİK DÖNEMDE LAMPSAKOS KENTİ VE SİKKELERİ

Yüksek Lisans Tezi

Özkan ERTOY

Ankara-2018

T.C.
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ARKEOLOJİ (KLASİK ARKEOLOJİ)
ANABİLİM DALI

ANTİK DÖNEMDE LAMPSAKOS KENTİ VE SİKKELERİ

Yüksek Lisans Tezi

Özkan ERTOY

Tez Danışmanı

Prof. Dr. Zeynep ÇİZMELİ ÖĞÜN

Ankara-2018

T.C.
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ARKEOLOJİ (KLASİK ARKEOLOJİ)
ANABİLİM DALI

Özkan ERTOY

ANTİK DÖNEMDE LAMPSAKOS KENTİ VE SİKKELERİ

Yüksek Lisans Tezi

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Zeynep ÇİZMELİ ÖĞÜN

Tez Jürisi Üyeleri

Adı ve Soyadı	İmzası
Prof. Dr. Zeynep ÇİZMELİ ÖĞÜN	
Yrd. Doç. Dr. Hacer SANCAKTAR	
Yrd. Doç. Dr. Gökdem GENCİLER GURAY	
.....	
.....	

Tez Sınavı Tarihi 09/02/2018

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Bu belge ile bu tezdeki bütün bilgilerin akademik kurallara ve etik davranış ilkelerine uygun olarak toplanıp sunulduğunu beyan ederim. Bu kural ve ilkelerin gereği olarak, çalışmada bana ait olmayan tüm veri, düşünce ve sonuçlarını andığımı ve kaynağını gösterdiğimi ayrıca beyan ederim. (15/03/2018)

Tezi Hazırlayan Öğrencinin

Adı ve Soyadı

Özkan ERTÖY

İmza

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	i
AMAÇ- KAPSAM VE YÖNTEM	iii
KISALTMALAR & MONOGRAMLAR	vi
HARİTA	vii
BÖLÜM I.	
1. ANTİK DÖNEMDE LAMPSAKOS KENTİ	1
1.1. ANTİK DÖNEMDE MYSIA TARİHİ COĞRAFYASI	1
1.2. LAMPSAKOS KENTİNİN TARİHİ COĞRAFYASI	4
1.3. PRIAPOS KÜLTÜ VE LAMPSAKOS	10
1.4. ANTİK KAYNAKLARDA LAMPSAKOS KENTİ	12
1.5. ANTİK DÖNEM BOYUNCA KENTİN EKONOMİSİ	19
BÖLÜM II	
2. LAMPSAKOS KENTİNİN DARP ETTİĞİ SİKKELER	23
2.1. KATALOG	23
2.1.1. ARKAİK DÖNEM	24
2.1.1.1. MÖ 520-480	24
2.1.1.1.1. ELEKTRON	24
2.1.1.1.2. GÜMÜŞ	24
2.1.2. KLASİK DÖNEM	27
2.1.2.1. MÖ 440-390	27
2.1.2.1.1 GÜMÜŞ	27
2.1.2.2. MÖ 394-330	27
2.1.2.2.1. ALTIN	27
2.1.2.2.2. GÜMÜŞ	31
2.1.3. HELLENİSTİK DÖNEM	32
2.1.3.1. II. PHILIPPOS SİKKELERİ	32
2.1.3.1.1. ALTIN	32
2.1.3.2. III. ALEXANDROS SİKKELERİ	32
2.1.3.2.1. ALTIN	32
2.1.3.2.2. GÜMÜŞ	35
2.1.3.3. III. PHILIPPOS SİKKELERİ	46
2.1.3.3.1. ALTIN	46
2.1.3.3.2. GÜMÜŞ	46
2.1.3.4. LYSİMAKHOS SİKKELERİ	47

2.1.3.4.1. ALTIN	47
2.1.3.4.2. GÜMÜŞ	47
2.1.3.5. SELEUKOS SİKKELERİ	49
2.1.3.5.1. I. ANTİOKHOS SİKKELERİ	49
2.1.3.5.2. II. ANTİOKHOS SİKKELERİ	50
2.1.3.5.3. ANTİOKHOS HIERAX SİKKELERİ	50
2.1.4. MÖ 1. ve 2. YÜZYIL SİKKELERİ	51
2.1.4.1. GÜMÜŞ	51
2.1.4.2. BRONZ	53
2.1.5. ROMA DÖNEMİ	57
2.1.5.1. KOLONİ İSMİYLE DARP EDİLMİŞ SİKKELER	57
2.1.5.1.1. İMPARATOR PORTRELİ SİKKELER	
2.1.5.1.1.1. JULIUS CAESAR	57
2.1.5.1.2. ÜZERİNDE İMPARATOR PORTRESİ BULUNMAYAN SİKKELER	
2.1.5.2. KENT İSMİYLE DARP EDİLMİŞ SİKKELER	57
2.1.5.2.1. İMPARATOR PORTRELİ SİKKELER	57
2.1.5.2.1.1. JULIUS-CLAUDIUSLAR DÖNEMİ	57
2.1.5.2.1.1.1. AUGUSTUS	57
2.1.5.2.1.1.2. TİBERIUS	58
2.1.5.2.1.1.3. CALIGULA	58
2.1.5.2.1.2. FLAVIUSLAR DÖNEMİ	58
2.1.5.2.1.2.1. DOMITIANUS	58
2.1.5.2.1.3. ANTONİNLER DÖNEMİ	59
2.1.5.2.1.3.1. TRAIANUS	59
2.1.5.2.1.3.2. HADRİANUS	59
2.1.5.2.1.3.3. ANTONINUS PIUS	60
2.1.5.2.1.3.3.1. MARCUS AURELİUS (CAESAR)	60
2.1.5.2.1.3.3.2. II. FAUSTINA	61
2.1.5.2.1.3.4. MARCUS AURELIUS	61
2.1.5.2.1.3.5. LUCIUS VERUS	62
2.1.5.2.1.3.6. COMMODUS	62
2.1.5.2.1.4. SEVERUSLAR DÖNEMİ	63
2.1.5.2.1.4.1. SEPTIMUS SEVERUS	63

2.1.5.2.1.4.1.1. JULIA DOMNA	
2.1.5.2.1.4.2. GETA	63
2.1.5.2.1.4.3. CARACALLA	63
2.1.5.2.1.4.4. ELAGABALUS	64
2.1.5.2.1.4.5. SEVERUS ALEKSANDER	64
2.1.5.2.1.4.5.1. JULIA MAMAEA	65
2.1.5.2.1.5. ASKER İMPARATORLAR DÖNEMİ	65
2.1.5.2.1.5.1. MAXIMINUS THRAX	65
2.1.5.2.1.5.2. III. GORDIANUS	66
2.1.5.2.1.5.3. PHLIPPUS ARABUS	66
2.1.5.2.1.5.4. DECIUS	67
2.1.5.2.1.5.4.1. HERENNIA ETRUSCILLA	67
2.1.5.2.1.5.5. VOLUSIANUS	67
2.1.5.2.1.5.6. TREBONIANUS GALLUS	68
2.1.5.2.1.6. VALERIANUS-GALLIENUS	68
2.1.5.2.1.6.1. VALERIANUS	68
2.1.5.2.1.6.2. GALLIENUS	69
2.1.5.2.2. ÜZERİNDE İMPARATOR PORTRESİ OLMAYAN SİKKELER	69
BÖLÜM III	
3. NÜMİSMATİK VE İKONOĞRAFİK DEĞERLENDİRME	70
3.1. ARKAİK DÖNEM	70
3.1.1. MÖ 520-480	71
3.1.1.1. ELEKTRON	71
3.1.1.2. GÜMÜŞ	71
3.2. KLASİK DÖNEM	72
3.2.1. MÖ 440-390	72
3.2.1.1. GÜMÜŞ	72
3.2.2. MÖ 394-330	72
3.2.2.1. ALTIN	72
3.2.2.2. GÜMÜŞ	73
3.3. HELLENİSTİK DÖNEM	74
3.3.1. II. PHILIPPOS SİKKELERİ	74
3.3.1.1. ALTIN	74
3.3.2. III. ALEKSANDROS SİKKELERİ	75

3.3.2.1. ALTIN	75
3.3.2.2. GÜMÜŞ	76
3.3.3. III. PHILIPPOS SİKKELERİ	77
3.3.3.1. ALTIN	78
3.3.3.2. GÜMÜŞ	78
3.3.4. LYSIMAKHOS SİKKELERİ	79
3.3.4.1. ALTIN	79
3.3.4.2. GÜMÜŞ	80
3.3.5. SELEUKOS SİKKELERİ	80
3.3.5.1. I. ANTIOKHOS SİKKELERİ	81
3.3.5.2. II. ANTIOKHOS SİKKELERİ	82
3.3.5.3. ANTIOKHOS HIERAX	82
3.3.6. MÖ 2. ve 1. YÜZYIL SİKKELERİ	84
3.4. ROMA DÖNEMİ	85
3.4.1. KOLONİ İSMİYLE DARP EDİLEN SİKKELER	85
3.4.1.1. JULIUS CAESAR	85
3.4.2. KENT İSMİYLE DARP EDİLEN SİKKELER	87
3.4.2.1. JULIUS CLAUDIUSLAR DÖNEMİ	87
3.4.2.2. FLAVIUSLAR DÖNEMİ	88
3.4.2.3. ANTONINLER DÖNEMİ	88
3.4.2.4. SEVERUSLAR DÖNEMİ	90
3.4.2.5. ASKER İMPARATORLAR DÖNEMİ	92
3.4.2.6. VALERIANUS-GALLIENUS ORTAK İMPARATORLUK DÖNEMİ	93
3.4.3. ÜZERİNDE İMPARATOR PORTRESİ OLMAYAN SİKKELER	94
4. İKONOGRAFİK İNCELEME ÜZERİNE BAZI DÜŞÜNCELER	95
SONUÇ	97
LEVHALAR	101
GRAFİKLER	119
KAYNAKÇA	122
ÖZET	129
ABSTRACT	130

ÖNSÖZ

“Antik Dönemde Lampsakos Kenti ve Sikkeleri” adı altındaki bu çalışma, günümüze kadar yayınlanmış olan sikke katalogları taranarak bir araya getirilen sikkelerden oluşmaktadır.

Ankara Üniversite’si Klasik Arkeoloji Tezli Yüksek Lisans Programı’na dahil edildiğim andan itibaren bana her konuda destek sağlayan, bu tezin oluşturulma sürecince bilimsel danışmanlıktan çok daha fazlasını yaparak bana hayati tecrübelerini de aktaran değerli Hocam Prof. Dr. Zeynep Çizmeli Öğün’e sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Yüksek lisans eğitim hayatım boyunca, bana sahip oldukları bilgi birimini aktaran Ankara Üniversitesi Klasik Arkeoloji Anabilim Dalı öğretim üyeleri, Prof. Dr. Musa Kadioğlu’na, Doç. Dr. Erhan Öztepe’ye ve Yrd. Doç. Dr. Görkem Kökdemir’e teşekkürlerimi sunarım.

Akdeniz Medeniyetleri Araştırma Merkezi, etkinlik programında yer alan Para Tarihi ve Nümismatik Yaz Okulu’nda tanışmış olduğum Prof. Dr. Oğuz Tekin ve Peter van Alfen’e bilgi birikimlerini benimle paylaştıkları için teşekkür ederim. Akdeniz Medeniyetleri Araştırma Merkezi Kütüphane görevlisi, Remziye Boyraz Seyhan’a saygılarımı sunarım.

Ankara Üniversitesi Klasik Arkeoloji Anabilim Dalı araştırma görevlileri, İbrahim Ethem Koçak, İlter Tanrıverdi, Erdinç Buruldağ ve Durmuş Ersun’a, çalışmam için kaynaklara ulaşmamdaki yardımlarından ötürü teşekkür ederim.

Çalışmanın benim için en yorucu kısmı olan katalog oluşturma sürecince hiç itiraz etmeden bana yardımlarını sunan Cansu Ertoy’a en içten teşekkürlerimi sunarım.

Ortaöğretim yıllarından bu yana benimle her dönemde beraber olan, kendileri ile bu çalışmam için de uzun sohbetler ve tartışmalar içerisine girdiğim sevgili arkadaşlarım, Emre Ünsal'a, Ahmet Deniz'e, Halil Erdener Ayer'e, Göker Gökçeli'ye, Erkan Kaplan'a, Volkan Arılar'a, Gürkan Çetinkaya'ya ve Osman Burak Hoşgör'e teşekkür ederim.

Yukarıda adını sayamadığım benim üzerimde emeği olan herkese, ayrı ayrı teşekkür eder saygılarımı sunarım.

Son olarak, eğitim-öğretim hayatım boyunca maddi manevi destekler sağlayan, beni bu güne getiren ve bana olan inançlarını hiç kaybetmeyen değerli aileme teşekkürlerimi sunarım.

Özkan Ertoy

AMAÇ

Arkeolojik kazılarda ele geçen dönemin ekonomik anlamda en önemli materyalini oluşturan sikkeler, kentin sahip olduğu ekonomik durumunun yanı sıra kültürel, siyasi ve dini karakteri hakkında bilgi sahibi olmamızı sağlamaktadır. Antik dönemde Lampsakos kenti için hazırlanmış bu çalışmada da Lampsakos kentinin Arkaik Dönem'den başlayarak Klasik Dönem, Hellenistik Dönem ve son olarak da Roma İmparatorluk Dönemi'ne kadar olan süre içerisinde kentte darp edilen sikkelerden bir katalog oluşturmak amaçlanmıştır. Lampsakos kentinin tüm sikkelerinin bir corpus şeklinde yapmak çok kapsamlı hatta doktora tezi kapsamında incelenmesi gereken bir konudur. Bu nedenle Lampsakos sikkelerinin tiplerini belirlemek tezimizin amacıdır. Batı Anadolu kentlerinin koloni hareketleri sonucu kurulan Lampsakos kentinin kuruluşundan itibaren giderek gelişmesi ile dönemin önemli kültürel merkezlerinden biri haline dönüşmesi; sonradan önemini nasıl yitirdiğine dair konulara cevap aranmıştır. Modern kentin antik kent üzerinde bulunması bölgede araştırma yapılmasını zorlaştırmakta ve elde edilen arkeolojik verilerin önemini artırmaktadır. Bu nedenle Lampsakos kenti tarihi, kültürel, ekonomik ve dini karakterinin bir araya getirilen sikkeler ile aydınlatmak çalışmanın en önemli amacını oluşturmaktadır.

KAPSAM ve YÖNTEM

“Antik Dönem’de Lampsakos Kenti ve Sikkeleri” adındaki bu tez çalışması kapsamında Mysia Bölgesi’nde gerek liman kenti olarak hinterlandının geniş olması gerekse de kültürel anlamda önemli bir yerde olan Lampsakos kentinin tarihi coğrafyası sikkeler üzerinden değerlendirilmiştir. Tez çalışması üç bölüm altında incelenmiştir. İlk bölümde kentin dahil olduğu Mysia bölgesi tarihi coğrafyası, Lampsakos kentinin tarihi coğrafyası, kentin yerel tanrısı Priapos kültü ve antik kaynaklarda Lampsakos kenti başlıkları adı altında incelenmiştir.

Tezin ikinci bölümünü ise Lampsakos kentinin darp ettiği sikkelerin katalogu oluşturmaktadır. Kentin tarihsel süreç içerisinde darp ettiği sikkeler dönemsel olarak alt başlıklarda toplanmıştır. Her bir başlık altında sikkeler tipolojik olarak alt gruplara ayrılmaktadır. Söz konusu sikkelerin kapsamını ise kentin kuruluşundan hemen sonra darp edilen Arkaik Dönem sikkelerle başlamakta ve Roma İmparatoru Gallienus (MS 253-268) döneminde darp edilen sikkeler ile son bulmaktadır. Bu sikkelere ulaşmak için İngiliz Arkeoloji Enstitüsü Kütüphanesi, Türk Tarih Kurumu Kütüphanesi, AKMED Kütüphanesi, Ankara Üniversitesi Kütüphanesi, Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Kütüphanesi ve Anadolu Üniversitesi Kütüphanesi bünyesinde bulunan Lampsakos ve sikkeleri ile ilgili yayınlar incelenmiş, önemli koleksiyonlar, açık artırma müzayedesini yapan siteler ve kataloglar taranmıştır. Arkaik ve Klasik Dönem sikkeleri için British Museum Coinage (BMC), Sylloge Nummorum Graecorum (SNG) ve American Numismatic Society (ANS) kataloglarına, Hellenistik ve Roma Dönemi sikkeleri Roman Provincial Coinage (RPC), Bibliothèque nationale de France (BNF Gallica) ve American Numismatic Society (ANS) kataloglarına ulaşılmıştır. Katalogun oluşturulma süreci içerisinde, konunun çok geniş olması nedeniyle, Hellenistik Dönem sikkeleri için M. Price'ın "*The Coinage in the Name of Alexander the Great and Philip Arrhidaeus*" adlı çalışması, Roma Dönemi sikkeleri için ise RPC katalogları esas alınmıştır.

Tezin üçüncü bölümünde ise Lampsakos kentinde darp edilen sikkeler üzerinde numismatik ve ikonografik değerlendirme yapılmıştır. Sikkeler üzerinde erken dönemlerden bu yana devamlılık gösteren Priapos kültü ve Pegasus protomu üzerinde durulmuştur. Bu bölümün alt başlığı altında ise antik dönem boyunca kentin ekonomik durumuna yer verilmiştir.

Sonuç bölümünde ise kentin önemi göz önünde bulundurulursa yeterli bir çalışma bulunmamaktadır bu nedenle çok az araştırma yapılmış olan Lampsakos kenti hakkında elde edilen veriler ışığında bir değerlendirme yapılmıştır.

Lampsakos kenti sikke darplarından oluşan katalog bölümünde tam bir korpus oluşturulmamıştır. Hangi dönemde, kaç farklı tipte sikke darp edildiği ve kentin hangi yoğunlukta sikke bastığı gibi bilgilere erişilmeye çalışılmıştır. Lampsakos kenti sikke darpları altında bir corpus oluşturmak konunun içeriğini çok fazla genişleteceğinden Yüksek Lisans Tezi seviyesinde bir çalışma oluşturulmuştur.

Katalogda sikkeler önce dönemlerine sonra ise kendi içlerinde maden tipine göre Altın-Gümüş-Bronz olarak sıralanmıştır. Katalog bölümünde her sikkeye ait ön ve arka yüz betimlemeleri katalog numarasının hemen üstünde verilmiştir. Katalog numarasından hemen sonra sikkeye ait fiziksel özellikler, yapıldığı maden, ağırlık, boyut ve yön bilgileri verilmiştir. Bunların hemen altında ise sikkeye ait referanslar atıf şeklinde gösterilmiştir.

Sikkelere ait fotoğraflara 1:1 ölçekte katalog numaralarına göre Levhalar bölümünde yer verilmiştir. Ölçekleri olmayan sikkeler ise aynı döneme tarihlenen ve tipolojik olarak benzer sikkeler temel alınarak boyutlandırılmıştır. Lisansüstü tezi kapsamında, sadece yayınlanmış olan müze koleksiyonlarında bulunan sikkeler esas alınmış yayınlanmamış malzeme bu çalışmanın kapsamı içerisine dahil edilmemiştir.

Dönemsel yoğunluğu ve tipolojik farklılıkları göstermek açısından grafik ve tablolar levhalardan sonra verilmiştir.

KISALTMALAR & MONOGRAMLAR

KISALTMALAR

Ö.Y: Ön yüz

A.Y: Arka yüz

AV: Altın

AR: Gümüş

AE: Bronz

Ref: Referans

gr.: Gram

mm.: milimetre

Kat. No: Katalog Numarası

s.: Sayfa

SNG: Sylloge Nummorum Graecorum

RPC: Roman Provincial Coinage

BMC: British Museum Coinage

CNG: Classical Numismatic Group

ANS: American Numismatic Society

MTA: Maden Teknik Arama

RE: Realencyclopädie

MONOGRAMLAR

≡ ∇ △ ρ

⤴ ⤵ △ ♂

⌘ Ⓜ ρ AI

ME ⌘ ρ Σ

K KI M ⊖

⌘ Ⓜ ⤴ ρ

⌘ O N Ⓜ

⌘ Ⓜ ⊖ ⊖

H Ω H ⌘

⌘ ⌘ Ⓜ Ⓜ

⌘ Ⓜ O ⌘

Ⓜ Ⓜ Ⓜ)

Ⓜ Ⓜ Ⓜ Ⓜ

Σ Ⓜ Ιξ ⌘

Ⓜ Ⓜ Ⓜ E

⌘ ⌘

Harita 1*. Antik Dönemde Mysia Bölgesi ve Lampsakos Kenti.

*Harita 1, Oğuz Tekin'nin, 21-25 Eylül tarihleri arasında Taormina'da düzenlenen Uluslararası Numismatik Kongresi'ndeki "Winged Horse with Horse Tail, Identification of A Creature on The Coins of Mysia and Traos" başlıklı sunumundan alınmıştır.

BÖLÜM I.

1.ANTİK DÖNEMDE LAMPSAKOS KENTİ

Antik dönem tarihi coğrafyası kent sınırları hakkında yazınsal verilerin azlığı ve sınır taşlarının zamanla başka amaçlarla yer değiştirmesi sonucu kentin sınırlarının belirlenmesi her zaman kolay olmamıştır. Özellikle iki büyük bölgenin birbirine sınır oluşturduğu alanlarda bölgelerin yönetim kapsamını saptamak daha da zor olmaktadır. Kuzeybatı Anadolu'da yer alan Lampsakos kenti de Troas ve Mysia bölgesi sınırları arasında kalmıştır. Bu çalışma kapsamında Lampsakos kenti Mysia bölgesi içerisinde kabul edilmiştir.

1.1. ANTİK DÖNEMDE MYZIA TARİHİ COĞRAFYASI

Antik dönemde Mysia olarak adlandırılan bölge, doğusunda Phrygia, batısında Aiolia, kuzeydoğusunda Bithynia ve kuzeybatısında ise Troas bölgeleri ile sınırlandırılmaktadır. Mysia günümüzde ise Kuzeybatı Anadolu'da Marmara Bölgesi'nin güneyinde bulunmaktadır. Ancak bu belirtilen yerler antik çağda bile kesinleştirilememiştir. Strabon, "Bithynialılarla, Mysialılar ve Phrygialılar hatta Kyzikos dolaylarındaki Mygdonlar, Dolionlar ve Troialılar arasındaki sınırı belirtmek zordur¹." açıklamasında bulunarak coğrafi olarak bölgenin karışıklığını dile getirmiştir. Bölgede bulunan Phrygler ve Bithynialıların bir şekilde siyasi birlik oluşturmalarına rağmen savaşçı bir karaktere sahip olmaları ve konar-göçer yaşam tarzına dayanan varlıkları sonucunda Mysialılar tek bir çatı altında toplanamamıştır. Mysialılar genellikle bölgede yaşanan savaşlara ücretli asker olarak katılmışlardır. MÖ 480 yılında Pers Kralı Kserkses'in Yunanistan seferine Mysialılar kendi başlıkları, kalkanları ve ateşte sertleştirilmiş demirden kargıları ile yer almışlardır². Mysiaların ücretli asker

---

¹ Strabon XII. IV.4.

² Herodotos VII. 74.

olarak katıldıkları bir diğer savaş ise Kyros'un kardeşi Artakserkses'e karşı düzenlediği seferdir³.

Mysia Bölgesi'nin yaşadığı bir diğer olumsuzluk ise, Mysia halkının kökeni ve Anadolu'ya geçiş sorunudur. Antik çağ yazarları tarafından genel-geçer görüş Mysialıların Trak kökenli olduğudur. Strabon, Mysialılar, Moislere denilen Trak kolonistlerce kurulduğunu söyler⁴, Plinius ise Mysialılar, Phrygialılar ve Bithynialılar'ın isimlerini Avrupa'nın Güneydoğusu'nda yaşayan üç göçmen topluluk olan Moesi, Thyni, ve Brygilerden aldıklarından⁵ bahseder. Mysialıların isimlerinden yola çıkılarak yapılan bir başka araştırmada ise Hitit metinlerinde geçen MASA adının Mysia bölgesinin Hititçe karşılığı olduğudur⁶. Araştırma kapsamında Hitit kralı Muvattali ve Viluşa kralı Alakşanduş arasında yapılan antlaşma değerlendirilmiştir. Antlaşmaya göre, Karkisa, Masa, Lukka ve Warsiyalla bölgelerinde bir sorun olduğu zaman Viluşa kralından yardım istenmekte aynı şekilde kuzey Suriye'de bir sorun olduğu zaman da Hitit kralının sorumluluğunda olduğundan bahsedilmektedir. Bu görüş ile ses benzerliklerinden yola çıkılarak Mysialıların ve diğer erken dönem Anadolu topraklarında yaşayan toplulukların Anadolu'nun yerli halkı olduğu görüşü savunulmaktadır. Bu görüşü destekleyecek bir neden ise Troia Savaşı'na katılan askerlerin sayımında Troia müttefiki olarak Ennomos önderliğindeki Mysialıların bulunmasıdır⁷. Bu bilgiler ışığında antik dönemde Mysia gerek savaş gerekse de siyasi nedenlerle zaman zaman uzak bölgelere kadar yayılmışlar veya daha dar bir alana çekilmek zorunda kalmışlardır.

Mysia'nın ekonomisi bölgedeki orman, maden ürünlerine ve onların işletilmesine dayanmaktadır. Kuzeydoğuda Bithynia bölgesinden başlayarak bölgenin güneyinde bulunan İda Dağı'na kadar sık ve bünyesinde çeşitli ağaçları barındıran

---

³ Ksenophon Anabasis V.II.28.

⁴ Strabon XII. III.3.

⁵ Plinius Naturalis Historia V.145.

⁶ Memiş 2005, 193.

⁷ Homeros II. 858-861.

ormanlara sahiptir. Bu ormanlar gerek gemi yapımında gerekse de antik tıpta kullanılan terebentin yağı gibi çeşitli maddelerin elde edilmesi için kullanılmaktaydı. Bu ormanların bulunduğu dağlık arazide ise yaban hayvanları bulunmakta köylülerin tarlalarına zarar vermekteydi⁸. Bölgede Argyria ve Perikharaksis gibi merkezlerde gümüş yatakları bulunmaktadır. Bölgenin bir diğer zenginliği ise Prokonnesos adası ve beyaz mermer yataklarıdır. Buradaki mermerin kalitesi Strabon tarafından “Prokonnesos’un zengin ve iyi mermer yatakları ünlüdür⁹.” diye aktarılmaktadır. Buradan elde edilen mermer ile Kyzikos gibi kentlerde ve Karia bölgesindeki Halikarnassos Mauseleumu’nda da kullanılmıştır¹⁰.

Bölgenin sahip olduğu bir diğer coğrafi avantaj ise bölgenin bir ticaret merkezine dönüşmesine de neden olan antik dönemin zengin merkezleri Sardes, Ephesos ve Pergamon gibi kentleri birbirine bağlayan bir ticaret yolu ağı üzerinde olmasıdır. Bu ağ üzerinden Kyzikos’un ihraç ürünü olan süsen bitkisinden yapılan parfüm diğer kentlere ulaştırılmıştır.

Bölgenin ekonomik hayatını canlandıran bir diğer özellik ise bölgede bulunan termal kaynaklardır. Allianoı, Pamukçu, Güre, Poimanon, Kepsut ve Bigadiç gibi bölgelerde bulunan sıcak su kaynağı antik dönemde dinlenme ve sağlık mekanları olarak kullanılmışlardır.

Mysia Bölgesi, Orta Miyosen Dönem’e tarihlenen fosil yatakları ile Paşalar Kazıları¹¹, bölgede bilinen en eski Paleolitik Dönem yerleşim yeri olma özelliği gösteren Havran’ın İnönü Köyü yakınlarındaki İnönü mağaraları¹², Kalkolitik Dönem sonlarında Erken Tunç Dönemi’ne kadar kullanılan Manisa’nın Kırkağaç ilçesi Gelende Bucağı’na bağlı Bostancı Köyü’ndeki Yortan Nekropolü¹³ gibi merkezlerle tarih

---

⁸ Herodotos I. 36.

⁹ Strabon XIII. I. 16.

¹⁰ Vitruvius II. VIII.10-11.

¹¹ Alpagut & Demirel 2003, 107.

¹² Kökten 1949, 819.

¹³ Umar 2006, 25.

boyunca topluluklara ev sahipliği yapmıştır. Yunan kolonizasyonu sonrası her ne kadar siyasi birliğe sahip olmasalar da Mysia, antik dönem boyunca, Sardes, Troia, Smyrna gibi önemli merkezlere yakınlığı, Pergamon gibi Hellenistik Dönem'in en önemli şehrini bünyesinde barındırması, Lampsakos ve Kyzikos gibi doğal limanlara sahip hinterlandı geniş ticaret bölgelerine sahip olması bakımından önemini her zaman korumuştur.

1.2. LAMPSAKOS KENTİNİN TARİHİ COĞRAFYASI

Lampsakos antik kenti, günümüzde Çanakkale ilinin Lapseki ilçesinin bulunduğu yerdedir. Kent, Ege Denizi'ni Marmara Denizi'ne (Propontis) bağlayan boğazın önemli bir noktasında bulunmaktadır. Lampsakos Kuzeyde Parion, Güneyde ise Abydos kentleri ile komşudur. Strabon Lampsakos kentinin Abydos kentinden yüz yetmiş stadion¹⁴, karşı kıyıda olasılıkla aynı dönemde karşılıklı kurulmuş Kallipolis kentinden de kırk stadion¹⁵ uzaklıkta olduğunu belirtmiştir. Kent aslında antik dönem yazarları tarafından kimi zaman Troas Bölgesi'nin kuzey sınırı olarak da kabul edilmiştir.

Kentin isminin kökeni, Luvice “boğaz halkının yeri-kenti” anlamına gelen “İlamassaka” iken Yunan ağzında değişimlere uğrayarak Lampseke ismini almış olmalıdır¹⁶. Yunan hakimiyeti öncesi kent Lampsakos adını almadan “Pitiyara – Pityura – Pityousa (Πιτυούσα(σ)α)” gibi isimler ile anılmaktaydı. Kentin adının Lampsakos olarak değiştirilmesi ise bölgede yaşanan bir olaya dayanmaktadır. Yunan kolonistler Pityousa'ya geldiklerinde, kralın da olmadığı bir zamanda yerliler tarafından saldırıya uğramışlardır. Ancak Babrykler kralının kızı Lampseke yerlileri durdurmuş ve kolonistlerin öldürülmesine engel olmuştur. Lampseke'nin bu yardımı neticesinde şehri ele geçiren kolonistler, kente Lampsakos (Λάμψακος) adını vermişlerdir¹⁷. Mela'ya

¹⁴ Strabon XIII.I.18.

¹⁵ Strabon VII. 56.

¹⁶ Umar 1993, 504.

¹⁷ Erhat 1991, 191.

göre ise kentin ismi “parlak” anlamına gelen Yunanca “Lampos” kelimesine dayanmaktadır¹⁸. Bu görüş kentin kuruluş efsanesine de uygun düşmektedir. Kentin kuruluş efsanesinde Phokaialılar koloni kent kurma kararı alıp bunu Apollon rahiplerine danıştıklarında, aldıkları cevap koloni kuracakları yerin nerede üzerlerine ilk kez şimşek çakarsa orada bir kent kuracaklarından söz edilmektedir.

Kent antik dönemde Phokaialı kolonistlerce MÖ 654-653 yıllarında kurulmuştur¹⁹. Ancak Lampsakos kentinde darp edilen sikkelerin Phokaia ağırlık biriminde olması, daha geç bir tarihte olsa da Roma İmparatoru Commodus zamanında Phokaia ve Lampsakos’un dayanışma-birlik sikkesi basmış olmaları iki kentin geçmişinden gelen bağları ile açıklanabilmektedir²⁰. Strabon hatalı olarak Lampsakos kentinin Miletoslu kolonistlerce kurulduğunu söyler²¹.

Tarihi kaynaklarda Lampsakos ismi MÖ 6. yüzyıldan itibaren sıkça kullanılmaya başlanmıştır. MÖ 560 yılında Atinalı Miltiades Lampsakos kentine saldırıda bulunur ancak Miltiades Lampsakoslular tarafından yakalanarak tutsak edilir. Miltiades’in Lidya kralı Kroisos ile yakın ilişkileri nedeniyle Miltiades’in tutsak tutulduğu haberini alan Kroisos Lampsakosluları tehdit ederek Miltiades’in serbest bırakılmasını sağlar²². Pers Kralı Darius’un MÖ 513 yılında İskitlere karşı düzenlediği seferden dönerken Lampsakos’un Hippoklos adında bir tyran tarafından yönetilmektedir²³. Lampsakos kenti sahip olduğu ekonomik durumu ve refah ortamı sayesinde MÖ 6. yüzyılın sonlarına doğru adından çokça söz ettirmeye başlamıştır. Hatta Atina tyranı Hippias halkının kendisine karşı yapılacak bir ayaklanmada güvenli bir yere kaçabilmek için kızını Arkhedike’yi, Lampsakos tyranı Hippoklos ile evlendirmiş ve aralarında kan bağı kurmuşlardır. MÖ 510 yılında Atina tyranı Hippias Atina’dan

---

¹⁸ Mela I. 97.

¹⁹ Leaf 1923, 94; Mela I. 97;

²⁰ Head 1892, 227.

²¹ Strabon XIII. I. 19.

²² Herodotos VI. 37-38.

²³ Herodotos IV. 138.

kovulmuş ve Lampsakos'a sığınmıştır. Buradan da Pers kralı Darius'un yanına gitmiştir²⁴. Lampsakos halkı Pers kralları ile daima iyi ilişkiler içerisinde olmuştur. MÖ 498 yılında Perslere karşı başlatılan isyana katılmıştır. Ancak bu isyan kısa sürede Daurises tarafından bastırılmıştır²⁵. MÖ 466-450 yılları arasında Lampsakos Themistokles yönetimi altında kalır²⁶. Lampsakos Pers tehdidine karşı Atina önderliğinde kurulan Attik-Delos Deniz Birliği'ne üye olur. Bu birliğe MÖ 453-428 yılları arasında yıllık 12 talenton vergi ödemiştir. Hellespontos'daki birliğe üye diğer üye kentler arasında Lampsakos ödediği bu miktar ile birinci sırada yer almaktadır²⁷. Ödediği bu vergi Lampsakos kentinin ne kadar güçlü bir ekonomiye sahip olduğunun göstergesidir. MÖ 449 yılında yapılan Kallias Barışı'ndan sonra Lampsakos Anadolu'da bulunan diğer kentler gibi savaşın olmadığı, ekonomisini daha da güçlendirdiği bir döneme girmiştir. Bu barışın ardından yirmi yıl kadar sonra MÖ 428 yılında Lampsakos Atina-Delos Deniz Birliğine son vergisini ödemiştir. Bu dönemde kentteki tyranlık girişimleri halk tarafından engellenmiştir²⁸. Attik – Delos Deniz Birliği'nin en güçlü üyesi olarak Atina tüm güçleri elinde tutuyordu. Hatta Delos Adası'nda bulunan birliğin hazine binasını Atina'ya taşımışlardı. Böylece Aigina Korinthos ve Megara gibi ticaret merkezlerinin çıkarlarına ters düşen bir ortam oluşmuştu. Sonuçta Atina'nın bir imparatorluğa dönüşmesi Attik – Delos Deniz Birliği'nin bir sonucuydu. Böylelikle Ege dünyasına hakim olmak isteyen iki kent Atina ile Sparta arasında MÖ 431-404 yıllara boyunca devam eden Peleponnessos Savaşı'na neden oldu²⁹. Bu savaş sırasında Lampsakos da MÖ 411 yılında Atina'ya karşı Spartalı Derkylidias önderliğinde ayaklandı. Sparta'nın Perslerle iş birliği yapmış olması sonucu Derkylidias'ın amacı Lampsakos kentini tekrar Pers yönetimi altına sokmaktı. Ancak bu

---

²⁴ Thuykdides VI. 59.

²⁵ Herodotos V. 117.

²⁶ Strabon XII I.12; Thuykdides I. 138.

²⁷ Maggie 1950, 82.

²⁸ Demosthenes 23.142.

²⁹ Tekin, 2008 108.

amacına ulaşamadı. Çünkü Atinalı Strobikhides savunma duvarı bile olamayan Lampsakosluların isyanını bastırdı³⁰. Lampsakos'taki Yunan egemenliği fazla uzun sürmedi. MÖ 405 yılında Spartalı Lysandros kenti tekrar ele geçirdi³¹.

MÖ 399 yılında, Ksenophon dönüş yolcuğu sırasında Propontis'ten bir gemi ile Lampsakos kentine gelmiştir. Burada Ksenophon'a Lampsakoslular tarafından hediyeler verilmiştir. Ksenophon da ressam Lykeion'un oğlu kahin Phleioslu Eukleides ile tanrı Apollon'a kurbanlar sunmuştur³². Kent MÖ 378 yılında yapılan Antalkidas Barışı'ndan sonra MÖ 356 yılında Atinalı Khares'in şehri ele geçirmesine kadar Lampsakos Pers hakimiyetinde kalmıştır³³. MÖ 342 yılında ise yeniden Perslerin eline geçmiştir. MÖ 334 yılında Makedonya kralı Büyük III.Aleksandros'un kentin yanından geçerek Abydos'tan Granikos (Kocabaş Çayı) Çayı'na doğru ilerlediğinden başka bir şey bilinmemektedir³⁴.

Lampsakos kenti, Pers yanlısı olarak bilinen tyranı Memnon'dan dolayı III. Aleksandros'u öfkelenmiştir. Bu durum Pausanias tarafından şu şekilde anlatılmaktadır:

“Lampsakoslular Pers yanlısıydı yahut öyle oldukları söyleniyordu; o nedenle III. Aleksandros'un öfkesi kabarmıştı ve onların başına getirilebilecek en kötü şeyleri getireceğini söylüyordu. Bu yüzden, onlar kendi eşlerinin, çocuklarının, ve vatanlarının derdine düşerek, Anaximenes'i kraldan insaf rica etmeyegönderdiler: çünkü onun III. Aleksandros'la ve babasıyla tanışıklığı vardı. Anaximenes, III. Aleksandros'un karşısına çıktı; ancak onun ne için geldiğini bilen III.Aleksandros, Anaximenes ne diyecekse bunun tam tersini yapacağına bütün Hellen tanrıları üzerine yemin etti. Bunun üzerine Anaximenes şöyle dedi: “Ey kral senden dileğim şudur; Lampsakoslu bütün kadınlarla çocukları köle et, kentin tümünü temellerine dek yık, onların

³⁰ Thuykdides VIII. 62.

³¹ Ksenophon *Hellenica* II. 1. 30; Pluktarkhos Lysandros 9. 4-5.

³² Ksenophon *Anabasis* VIII. 1-5.

³³ Leaf 1923, 96.

³⁴ Leaf 1923, 97.

tanrularına adanmış tapınaklarını da yaktır.” Aneksimenes böyle diyince III. Aleksandros düzeni etkisiz kılacak bir çare bulamadı ve ettiği yemin nedeniyle ister istemez Lampsakosluları bağışladı³⁵.”

Lampsakos'ta III. Aleksandros'a ait bir darphane kurulmuş bu darphanede MÖ 330 yılından itibaren III. Aleksandros sikkeleri darp edilmeye başlanmıştır. III. Aleksandros'un doğu seferi sırasında geçtiği bölgeler Pers hakimiyetinden kurtulup her ne kadar bağımsızlıklarını kazansalar da III. Aleksandros'un ölümünden sonra III. Aleksandros'un komutanları arasında paylaşılmıştır. Lampsakos'un da içinde bulunduğu bölge Granikos savaşından sonra Calas'a ondan sonra da Demarkhos'a geçmiştir. III. Aleksandros'un ölümünden sonra ise de MÖ 323 yılında Lysimakhos, Antigonos, Seleukos ve Pergamon Krallıkları Lampsakos'a egemen olmuşlardır³⁶. MÖ 310 yılında, İlion'da kurulan Troas kentleri federasyonuna üye olan kent düzenlenen şenliklerde etkin rol oynadığı görülmektedir³⁷. MÖ 302 yılında bölgede yeni güç sahibi olan Lysimakhos'a komşu kent Abydos ile birlikte kendi istekleri ile bağlanırlar³⁸. Lampsakos değişen dengeler içerisinde bağımsızlığını korumak ve devamlılığını sürdürmek için MÖ 281 yılında ise Seleukos Krallığı'na bağlanır. MÖ 227-226 yıllarında Pergamon kralı I. Attalos'un I. Antiokhos'a karşı başlattığı savaştan sonra ise bölgede hakim güç durumuna gelen Hellenistik Dönem'in zengin ve gösterişli krallığı Pergamon'a bağlanır³⁹. Pergamon krallığına sadık bir müttefik olan Lampsakos kenti MÖ 197 yılında III. Antiokhos' un Anadolu üzerine başlattığı sefer sonucunda bağımsızlıklarının güvencesi için Roma'ya elçi göndermişlerdir. Anadolu'dan Roma'ya elçi gönderen ilk kent Lampsakostur⁴⁰. Savaştan sonra Lampsakos Pergamon krallığı içerisinde özgürlük ve vergi muafiyeti elde etmiştir. Roma'dan aldıkları bu yardım

³⁵ Pausanias *Perygeides Hellados* 6. 18. 2-4.

³⁶ Frisch 1978, 128.

³⁷ Frisch 1978, 130.

³⁸ Diodoros XX. 107. 2.

³⁹ Frisch 1928, 135.

⁴⁰ Frisch 1975, 7; Özhan&Tombul 2003, 112.

sonucu bağımsızlıklarını koruyan Lampsakoslular MÖ 170 yılında Roma'ya altından bir çelenk göndermişlerdir⁴¹.

MÖ 133 yılında, Pergamon Krallığının veraset yoluyla Roma'ya bağlanması sonucu Lampsakos ve komşu kent olan Parion'a Romalı kolonistler yerleştirilmiştir⁴². Anadolu'daki ilk Roma koloni kentlerinin kuruluşu da Julius Caesar Dönemi'ne denk gelmektedir. Lampsakos kenti de kurulan ilk koloni kentleri arasında sayılmaktadır. Roma hakimiyeti altında koloni kenti olarak Colonia Gemella Julia Lampsacus, Colonia Julia Concordia Apamea, Heraklea Pontica, Colonia Julia Felix Sinope kentleri oluşturulmuştur.⁴³ MÖ 80-79 yılları arasındaki Mithridates savaşları sonrasında VI. Eupator tarafından kısa süre işgal altında tutulmuştur⁴⁴. Roma Dönemi'nde Lampsakos kenti giderek önemini yitirmiş ve bir köy görünümü kazanmıştır⁴⁵. MS 337-361 yılları arasında İmparator Konstantios zamanında Miletopolisli Parthenios tarafından bir kilise inşa edilmesiyle Lampsakos piskoposluk merkezi haline gelmiştir⁴⁶. Bizans İmparatoru Heraclius (MS 610-641) döneminde düzenlenen thema sisteminde obsikion teması içinde kalmıştır. MS 925-1025 yıllarında İmparator Basileus tarafından obsikion teması daha küçük themalara ayrılmış ve Lampsakos kenti Abydos teması içinde yer almıştır. Bu dönemden itibaren Lampsakos limanı da artık önemini iyice kaybetmiştir. MS 1296 yılında Lampsakos bölgesi Karesi Beyliğinin topraklarına katılmıştır. MS 1350 yılında Lapseki ve çevresi Türklerin eline geçmiştir. MS 1395 yılında Orhan Bey zamanında Osmanlı Beyliği'ne dahil edilmiştir. I. Murat (MS 1362-1389) zamanında bölgede Yeniçeri Ocağı ve buna asker yetiştirilen Acemi Ocağı kurulmuştur. Dönemin Acemi Ocağı askerleri Gelibolu ve Lapseki arasında çalışan gemilerde yevmiye ile

---

⁴¹ Livius 43.6.7.

⁴² Frisch 1978, 136.

⁴³ Tekin 2008, 215.

⁴⁴ Tenger 1999, 146.

⁴⁵ Arslan 2007, 169.

⁴⁶ Arslan 2007, 169.

çalıştırılmıştır⁴⁷. Osmanlı Dönemi'nde Asya'dan Avrupa Yakası'na geçiş olarak Çardak-Gelibolu hattının kullanılması ile Lampsakos önemini tamamen yitirmiştir⁴⁸.

1.3. PRIAPOS KÜLTÜ VE LAMPSAKOS

Priapos, hayvan ve bitki verimini sağlayan ve genel itibari ile kötülükleri durduran, zevke düşkün bir tanrıdır⁴⁹. Priapos'a keçi, koyun ve arı yetiştiriciliğinin, limanların ve balıkçılığın tanrısı olarak tapınılmıştır⁵⁰. Priapos, metinlerde Πρίάπος – Πρίηπος – Πρίεπος adları ile anılmaktadır⁵¹. Hesiodos, Theagonia adlı eserinde, Priapos'tan bahsetmemektedir. Bu durumu Strabon “Hesiodos Priapos’u tanımaz. Ancak O, Orthane, Konisalos, Tykhon ve diğerleri gibi Attik tanrılarına benzer⁵².” şeklinde açıklamaktadır⁵³. Strabon ayrıca, Priapos’u Dionysos ve bir Nympha’nın oğlu olarak tanımlamaktadır⁵⁴. Pausanias ise Priapos’u Dionysos ve Aphrodite’nin oğlu olarak anlatmaktadır⁵⁵. Buradaki mite göre Priapos Dionysos ve tanrıça Aphrodite’nin birlikteliğinden doğmadır⁵⁶. Aphrodite Lampsakos’ta Priapos’u doğurmuş, fakat Hera Aphrodite’ye ve Dionysos’a olan kininden ötürü doğacak çocuğun sakat olmasına neden olmuştur. Bunun üzerine Aphrodite doğan çocuğunu reddetmiştir. Tanrının doğum yeri Lampsakos yakınlarında bir yer ismi olan Απάρνις (Yunanca: “inkar eden”) olarak anılmaya başlanmıştır.

Priapos zaman zaman Hermes’in oğlu olarak da metinlerde söz edilmiştir⁵⁷.

Bağları, bahçeleri kötülüklerden koruyan bu tanrının en önemli özelliği Phallos’udur. Hera nedeniyle sakat bir görünüme sahip olan Priapos’un phallosu dikkat çekecek şekilde abartılı betimlenmektedir. Bu uzvuyla bereketi simgelemektedir. Tanrı

---

⁴⁷ Umar 1998, 297.

⁴⁸ Arslan 2007, 169.

⁴⁹ Herter 1954, 1914.

⁵⁰ Herter 1954, 1939.

⁵¹ Boyana 2004, 32.

⁵² Strabon XIII.I. 12.

⁵³ Boyana 2004, 32.

⁵⁴ Strabon XII.I. 12.

⁵⁵ Pausanias IX.31.2.

⁵⁶ Boyana 2004, 34.

⁵⁷ Herter 1954, 1916.

bu haliyle Dionysos alayına da girmiş, gövdesi, tulumu ile Satyrlere, Silenlere benzediği için bu tanrılarla karıştırılmıştır.

Bir Bakkhos töreninde Priapos çok içmiş ve Lotis adında bir Nymphe'ye aşık olmuştur. Gece Bakkhalar uykuya dalınca Priapos Lotis'in yanına sokulmuş ve tam muradına erecekken bir eşek anırmış, kız uyanmış ve kaçmıştır. Olduğu yerde ve durumda kalan Priapos herkes için alay konusu olmuştur. Bu mit ile birlikte Priapos betimlemelerinde bir eşek üzerinde gösterilmeye başlanmıştır⁵⁸. Priapos için eşek kutsaldır ve herşeyden önce bereket tanrısı olduğu için buruşuk kumaşlı bir giysi ile ve bereket boynuzu, dallar ve teke ile tasvir edilmiştir⁵⁹.

Başka kaynaklarda Priapos Aphrodite ile Adonis'in oğlu olarak gösterilmektedir. Bütün bu olgulardan çıkacak sonuç Priapos'un bir Anadolu tanrısı olduğu ve böyle olmakla Adonis, Osiris, İsis Dionysos ve Aphrodite gibi Yunan mitoslarına sonradan girmiştir⁶⁰.

Priapos güçlü ancak yaşlı bir şekilde olarak betimlenmiştir. Tasvirlerinde daima sakallı olarak gösterilmiştir. Saçları ve sakalları genellikle dik durumda ve kabarık olarak işlenmiştir. Keçisakalı tarzında sakalları ve başında çelengi ile Dionysos, silen, Satyr ve Pan ile karıştırılmaktadır⁶¹. Tanrının atribüleri arasında, orak, elma, üç başak, defne yaprağı, hurma ve üzüm salkımı bulunmaktadır. Bazı tasvirlerinde sol kolunun altında küçükbaş hayvanların koruyucusu olarak bir keçi ile betimlenmiştir⁶². Priapos'un elinde Thyrsos ve kantharos bulunan, bir boynuz tutan veya şarap içen betimlemeleri de mevcuttur.

Ayrıca Priapos denizcilerinde yanındadır. Denizcilerin, tüccarların, balıkçıların korucusu durumundadır. Priapos'un "Sahilde duran, limanların tanrısı, limanları

---

⁵⁸ Erhat 1972, 254.

⁵⁹ Herter 1954, 1926.

⁶⁰ Erhat 1972, 254.

⁶¹ Boyana 2004, 37.

⁶² Helbig 1913, 1023.

koruyan, demir atan demirleyen, denizlere hükmeden ve demirleyen” deniz ve denizcilikle ilgili eptitetleridir⁶³.

Tanrının Anadolu’daki kült merkezleri; Abarnus, Assos, Bithynia, Bosporos, Kyzikos, Ephesos, Halicarnassos, Hypaepa, İda Dağı, Lampsacus, Laodikia, Lydia, Myrina, Nicae, Parium, Pergamon, Priapus, Tralleis, Troia; Anadolu dışında ise, Mısır’da Graecia; İtalya’da Gallia, Germania, Dalmatia ve Thracia’da; Syria’da; Afrika’da ve İspanya’da kült alanları bulunmaktadır⁶⁴.

Lampsakos sikkelerinde MÖ 2. yüzyılın birinci yarısından itibaren Roma İmparatoru Caracalla dönemine kadar Priapos çok sevilerek kullanılmıştır. Bazen ön yüzde sadece baş olarak bazen de arka yüzde ayakta itiphallik olarak bir yere dayanmış şekilde tasvir edilmiştir⁶⁵. Augustus’tan Gallienus’a kadar olan dönemde Lampsakos’ta Hermes tapınağında Priapos betimi görünmektedir⁶⁶.

Priapos belirgin şekilde phallosu ile Roma döneminden itibaren cinsel isteğin tanrısı olarak tapınılmıştır. Priapos özellikle kadınların ve bunun yanı sıra fahişelerin bir koruyucusu olarak görülmüştür⁶⁷. Özellikle Priapos’un “Lampsakios” epiteti ahlaksızlık ve cinsel arzularla ilgili olarak kullanılmaktadır. Bunun sebebi ise Lampsakos’ta bulunan Priapos tapınağının işlevidir⁶⁸.

1.4. ANTİK KAYNAKLARDA LAMPSAKOS KENTİ

Strabon *Geographica*

VII. 56.

“Sonra karşı kıyıda Asia’daki Lampsakos’tan kırk stadion uzaklıktaki Kallipolis gelir.”

---

⁶³ Boyana 2004, 39.

⁶⁴ Herter 1932, 256.

⁶⁵ Head 1911, 530.

⁶⁶ SNG Mysia Cop 1945, 6.

⁶⁷ Boyana 2004, 44.

⁶⁸ Lempriere 1984, 318.

XIII. 1.12.

Çevrelerindeki Parion, Lampsakos gibi komşu topraklar da zengin bağlarla kaplıydı. Kserkses Lampsakos'u şarabı için Themistokles'e verdi."

XIII. 1.18.

"Lampsakos da deniz kıyısında bulunan ve Abydos kadar parlak, anılmaya değer bir limanı bulunan bir kenttir. Burası Abydos'tan yüz yetmiş stadion uzaklıktadır. Burası önce Pityussa olarak adlandırılmıştı, keza Khios için de aynı şey söylenir."

XIII. I. 19.

"Lampsakos'la Parion arasında Paisos olarak adlandırılan kent ve bir ırmak bulunmaktadır fakat kent harabe halindedir. Lampsakoslular gibi Miletoslu göçmenler olan Paisoslular, Lampsakos'ta yaşamaya başladılar."

"Lampsekene Bölgesi'nin iç kısmında, Lampsakos'un aşağısında kalan Kolonai de Miletosluların bir kolonisidir... Lampsakos topraklarında, bağıcılıkla zengin olan Gergithion adında bir yer bulunur."

XIII. 1. 20.

"Praktios Irmağı gerçekten vardır, ancak bazılarının sandığı gibi bu adda bir şehir yoktur. Bu ırmak Abydos ve Lampsakos arasından akar."

XIII. 1. 22.

"Abydos, Lampsakos'a ve Ilion'a eşit uzaklıktadır, yaklaşık yüz yetmiş stadion kadar."

Plinius IV. 49.

"Hellespontos, daha önce de söylediğimiz gibi yedi stadion genişliği ile Asia ile Europa'yı birbirinden ayırır. Karşılıklı dört şehir vardır: Europe'de Kallipolis ve Sestos, Asia'da Lampsakos ve Abydos."

V. 141.

“Abydos kasabası (vardır) sonra Perkote kasabası ve daha önceki adı Pityusa olan Lampsakos ve sonra Parion gelir.”

IXX. 37.

“Yer mantarları hakkında... Asia'nın en güzel yer mantarları Lampsakos ve Alopekonnessos civarındadır.”

Polyainos *Strategemata* VI. 24. 1.

“Lampsakoslular ve Parionlular topraklarının sınırları hakkında tartışarak bir anlaşmaya vardılar. Karar şuydu: Ne zaman kuşlar, ilk defa ötmeye başlarsa, her iki şehir de birbirine doğru adam gönderecek ve gönderilenler nerede birbirleriyle karşılaşırса burası iki taraf için de sınır olacaktır. Bu şeylere karar verdikten sonra, Lampsakoslular bu topraklarda yaşayan bazı denizcileri ikna ettiler. Şöyle ki: Ne zaman Parionluları yaklaşırken görürlerse, balıkları cömertçe ateşe koyacaklar ve Poseidon'a sunmak üzere birçok şarap saçacaklar, onları da yanlarına çağırıp, tanrıyı onurlandırmak için içtikleri şaraplarını birleştireceklerdi. Denizciler bu şeyleri yaptılar ve akılları çelinenler, bu yürüyüşün ciddiyetini terk ederek denizcilerle birlikte yemek yiyip şarap içtiler. Lampsakoslular ise Hermaion'a doğru hızla giderek buraya daha önceden vardılar. Burası Parion'dan yetmiş, Lampsakos'tan ise iki yüz stadion uzaktaydı. Böylece Lampsakoslular, kurnazlıkla böylesine büyük bir toprak parçasına sahip oldular ve Hermaion'u sınır noktası yaptılar.”

II. 1. 26.

“Agesilaos, Lampsakos'a yakın bir yerde ordugâh kurdu. Maden ocaklarından bazı Yunanlılar Lampsakoslular'ın ele geçirdiği herkesi ocaklarda çalıştırdıkları haberini verdiler. Bu durumdan hoşnut olmayan ordu, şehri almak için surların karşısına demir attı. Agesilaos bu duruma karşı koyacak gücü olmadığından şehri korumak

isteyerek, sınırlı bir şekilde ilk olarak şarapla ilgili işleri bırakmalarını emretti. Çünkü bu işler Lampsakoslular'ın göreviydi.”

VIII. 37. 1.

“Phokaiialılar, Phoksos önderliğinde komşu barbarlar tarafından tahrik edilen Bebrykoslar'ın kralı Mandron ile savaşa girdiler. Mandron, Phokaiialolar'ı kendi topraklarında ve şehirlerinden bir bölüm olarak buraya yerleşmeleri konusunda ikna etti. Phokaiialılar'ın birçok kez çarpışmalarda üstün gelmeleri ve bu çarpışmalardan çok ganimet elde etmeleri Bebrykoslar'da kıskançlık yarattı. Öyle ki Mandron yurdundan uzaktaki Yunanları pusuya düşürerek hainlikle ortadan kaldırmak istediler. Mandro'nun genç kızı Lampsake bu planı öğrenerek bunu engellemeye çalıştı. Ancak ikna edemeyince, gizli bir şekilde onların bu olaylarını Yunanlılara bildirdi. Yunanlılar da parlak bir kurban töreni düzenleyerek onları surların dışına barbarları ise şehrin içine çağırdılar. Yemek için uzananlar iyi bir şekilde eğlediler, Phokaiialılar ise iki gruba ayrılarak bir grup surları aldılar ve diğer grup ise yemek yiyenleri ele geçirdi ve şehri kontrol altına aldılar. Bundan dolayı Lampsake'yi büyük bir insana yakışır şekilde onurlandırdılar ve şehri ondan dolayı Lampsakos diye adlandırdılar.”

Ksenophon *Hellenica*

II. I. 29.

“Her şeyin mahvolduğunu anlayınca, dokuz gemisini alıp kaçan Konon Lampsakos'un kalesi olan Abarnis'e uğrayarak orada Lysandros'un donanmasına ait büyük yelkenleri ele geçirdi.”

II. I. 18-19.

“Lysandros kıyı kıyı giderek Abydos'tan Lampsakos'a geçti; bu kent Atinalıların müttefikiydi; Abydosluarla diğer müttefikler karadan geldiler; başlarında Spartalı Thoraks vardı. Saldırıya geçerek kenti zorla ele geçirdiler; buğdayı, şarabı her türlü erzağı bol olan kent askerler tarafından yağma edildi. Lysandros bütün özgür

insanları serbest bıraktırdı. Onları adım adım izleyen Atinalılar yüz seksen gemi ile Khersonesos'ta Elaius'a gelerek demir attılar. Orada öğle yemeğini yerlerken Lampsakos olaylarından haberdar edildiler; hemen Sestos'a hareket ettiler. Oradan, hiç vakit kaybetmeden erzaklarını alıp Lampsakos'un karşısına düşen Aigos-Potamoi'a sefer ettiler.”

II 1.30.

“Lysandros gemileri, esirleri ve diğer ganimeti Lampsakos'a götürdü; bütün bu stratejileri ve özellikle Philokles'le Adeimantos'u emniyet altına almaktı.”

VIII. 7.8.1- 7.8.3- 7.8.5.

“Oradan deniz yoluyla Lampsakos'a geçtiler. Ksenophon burada Lykeion'daki duvar resimlerini yapan Kleagoras'ın oğlu kahin Phleiasialı Eukleides'le karşılaştı. Eukleides bu maceradan sağ salim kurtulduğu için Ksenophon'u kutladı ve seferden eline ne kadar para geçtiğini sordu.”

Lampsakoslular Ksenophon'a konukseverlik armağanları verince ülkesine nasıl dönmesi gerektiğini sormak için Apollon'a kurban kesti. Kurban törenine katılan Eukleides kurbandaki işaretleri görünce dönüş parası olmadığına inandı. “Belirtilerden anladığım kadarıyla günün birinde bu parayı bulsan bile önüne engeller çıkacak. Engeller çıkmasa da sen kendi kendine engel olacaksın,” dedi. Ksenophon da kahinin yorumuna katıldı.

Ksenophon'un çok sevdiği atını Lampsakos'ta ihtiyacından elli Dareikos'a sattığını öğrenince atı satın alıp ona armağan ettiler.

Stephanos Byzantios *Αβάρνος*

“Abarnos:... Miletoslu Hekataios, Lampsakos'un kalesi olduğunu söyler. Ephoros ise beşinci kitabında, Phokaia'daki Abarnis'ten dolayı Lampsakos'u kolonize eden Phokailılar tarafından böyle adlandırıldığını söyler. Sophokles de bunu

hatırlayarak Aphrodite'nin Lampsakos'ta doğurduğu şekilsiz çocuğu Priapos'u reddettiğini ve bu ülkeye Aparnis denildiğini anlatır.”

Stephanos Byzantios *Μύρμισσος*

“Myrmissos, Polemos'a göre, Lampsakos civarında bir kenttir.”

Stephanos Byzantios *Γάργαρα*

“Gargaron, Lampsakos'un kentidir.”

Thukydides *Peloponnessos*

I. 138.

“Mezarı Asya Magnesia'sında, şehrin alanındadır. Kral ona (Themistokles) ekmeği için Magnesia'yı – yılda elli talent getiren şehirdi. –şarabı için Lampsakos'u –o sırada en zengin bağcılık alanı sayılan arazi ve eti için Myos'u vermiş olduğundan bu bölgenin yöneticisiydi.”

VI. 59.

“Hippias, bir Atinalı olduğu halde, kızı Arkhedike'yi Lampsakos tyranı Hippoklos oğlu Aiantides'e verdi; çünkü Aiantides'in itibarının Pers kralı Dareios'un yanında yüksek olduğunu biliyordu. Lampsakos'ta Arkhedike'nin, üstünde şu satırları yazılı mezarı hala ayakta durur... Hippias üç yıl boyunca Atina'da tyranlığı uyguladı; ama dördüncü yıl Lakedaimonlar'la Atina'dan sürülmüş olan Alkmeonides tarafından tahtından indirildi. Onların da izniyle önce Sigeion'a sonra Aiantides'in yanına Lampsakos'a daha sonra da Dareios'un yanına gitti.”

Herodotos *Historiai*

IV. 138.

“Bu yolda oy kullanan ve büyük kraldan olan görüşe katılanlar Hellespontos tyranları olan Abydos'tan Daphnis, Lampsakos'tan Hippoklos...Parion'dan Herophantos, Prokonnesos 'tan Metrodotos, Kyzikos'tan Aristagoras ve Bizans'tan Ariston'du; Hellespontos'tan olanlar bunlardı..

V. 117.

“Daruises, Hellespontos siteleri üzerine yürüyerek Dardanos’u aldı, Abydos, Perkote, Lampsakos ve Paisos’u aldı; bu kentleri birer gün ara ile ele geçirmişti. Paisos’tan Parion üzerinden yürürken, Karyalılar’ın da İonialılar’a uyararak Perslere karşı ayaklanmış oldukları haberini aldı.”

VI. 37-38.

“Miltiades, bu geçidi kapattıktan ve Khersonesos’u Apsinthialılar’ın saldırılarından kurtardıktan sonra, başka uluslar içerisinde düşman olarak önce Lampsakoslular’ı seçti. Ama Lampsakoslular onu pusuya düşürüp ele geçirdiler. Beri yandan Miltiades, Lydialı Kroisos’un sevgisini kazanmıştı; başına gelenleri öğrenen Kroisos, Lampsakoslular’a Miltiades’i salmaları için haber gönderdi; yoksa onları çam ağacı gibi ezecekti. Lampsakos’da Kroisos’un bu sözü ile yani çam ağacı gibi ezmek sözü ile ne demek istediğini uzun boylu düşündüler. Bir ihtiyar epeyce kafa yorduktan sonra anladı ve açıkladı; ağaçlar içerisinde yalnız çam ağacı, bir defa kesildi mi ölür, bir daha sürmezdi. Kroisos’un öfkesinden korkan Lampsakos halkı Miltiades’i salıverdi.

Kroisos tarafından kurtarıldıktan sonra çocuk bırakmadan öldü ve iktidar ile beraber mal varlığı da ana tarafından üvey kardeşi olan Kimmon’un oğluna bıraktı. Bu oğlun adı Stesagoras’dı. Miltiades ölünce Khersonesos ulusları onun adına da kent kurucularına yapıldığı gibi kurban adama günleri ayırdılar, şerefine jimnastik gösterileri, at yarışları tertiplerler, bu yarışlara Lampsakoslular’ın katılmasını yasak ettiler. Bu kentle yeniden savaşa tutuştular. Bu sefer de Stesagoras da çocuk bırakmadan öldü; Prytaneion’da birisi kafasına balta ile vurmuştu, bu birisi kendisini asker kaçağı olarak göstermek istedi, oysa eli çabuk bir düşmandı.”

Plutarkhos *Themistokles*

29.11

“Themistokles’e üç şehir verildiğini söylerler: Ekmeği için Magnesia’yı, şarabı için Lampsakos’u, eti için Myos’u.”

Livius

XLIII.6.

“Alabandalılar hediyelerini Capitol’e dikmeyi ve kurbanla kesmeyi istediler. Beraberinde seksen libre ağırlığında bir çelenk getiren Lampsakos heyeti de aynı istekte bulundu ve şunları eklediler; Perseus’un ve ondan önce de Philippos’un yönetimi altında bulunmalarına rağmen, Roma ordusu Makedonia’da görünür görünmez isyan ettiklerini dile getirdiler. Buna rağmen Roma imparatorlarına yapmış oldukları bütün yardımların karşılığı olarak Roma’nın dostları arasında kabul görebilmeyi istediler ve eğer Perseus ile barış yapılırsa kralın yönetimi altına düşmemek için bütün durumlardan uzak duracaklardı. Diğer heyetlere nazik bir cevap verildi, Lampsakoslular’a ise *preator* Q. Maenius müttefikler arasına girmenin yolunu gösterdi.”

1.5.ANTİK DÖNEM BOYUNCA KENTİN EKONOMİSİ

Antik dönemdeki kentin nüfusu hakkında kesin bilgi yoktur. Bununla birlikte kent merkezi nüfusunun 4000-5000 olması mümkündür⁶⁹. 1920’li yıllarda yaklaşık 800 evden oluşan yerleşimde yaşayan nüfus tahminen 4000 kadardır⁷⁰. Ancak Attik-Delos Deniz Birliği’ne ödediği 12 talentlik vergi göz önüne alınırsa Lampsakos ve kentin territorium içerisinde yaşayan nüfusun 38.400 olması gerekmektedir⁷¹.

Antik dönemde kentlerin bağımsızlığını ve ekonomik gücünü temsil eden sikke darbı Lampsakos’ta MÖ 6. yüzyıl gibi erken bir dönemde başlamıştır. İlk önce elektron, daha sonra altın ve gümüş olan Lampsakos sikkelerinin⁷² basımına İmparator Gallienus

⁶⁹ Arslan 2007, 173.

⁷⁰ Leaf 1923, 93.

⁷¹ Tenger 1995, 144.

⁷² Baldwin 1924, 2.

dönemine kadar devam edilmiştir. Lampsakos territoriumu içerisinde bulundurduğu zengin altın ve gümüş madenleri sayesinde antik dönem boyunca neredeyse kesintisiz olarak sikke darp etmiştir.

Lampsakos'un en önemli gelir kaynağı altın madeni ocaklarının, kentin önde gelen aileleri tarafından işletildiği bilinmektedir. Hatta bu madenlerde özgür savaş tutsakları çalıştırılmıştır⁷³. Bu madenler öylesine zengindi ki; MÖ 170 yılında yardımlarına karşılık 40 kg ağırlığındaki altın bir çelengi Roma'ya göndermişlerdir⁷⁴. Yine benzer bir altın çelengi de Delphi'deki Apollon tapınağına göndermişlerdir⁷⁵.

Lampsakos kentinin 16 km güneyinde ise Kuru ve Derindere mevkiğinde gümüş ve bakır madenleri bulunmaktadır. Son yıllarda bölgede gerçekleştirilen jeolojik araştırmalarda Lampsakos'un biraz batısında bir başka altın rezervinin varlığı belirlenmiştir⁷⁶.

Strabon kentin, Karadeniz üzerinden gelen ticaret yolunun üzerinde bulunması ve doğal korunaklı limanı ile kazanç sağladığından bahsetmektedir⁷⁷. Lampsakos kenti ticari ve ekonomik bakımdan komşu kent Kyzikos kadar olmasa da Hellespontus'da bulunan saygın bir kent olmayı başarmıştır⁷⁸. MÖ 362 yılında Atina gemilerinde tayfa olarak kayıt yaptıran Lampsakoslulardan söz edilir. Kendi döneminde yabancı gemilere tayfalık hem çok zor hem de oldukça tehlikeli bir meslek olmasına rağmen halkın bu mesleği icra ettikleri görülmektedir⁷⁹. Bu bölgede yaşayan kişilerin denizcilik ve gemicilikte iyi oldukları kadar aynı zamanda cesur bir topluluk olduğunu da göstermektedir.

Antik dönemde deniz taşımacılığı karayollarına göre hem güvenilir hem de çok daha ucuzdu. Bu durum da gemilerin önemini daha da artırmaktaydı. Lysandros'un

---

⁷³ Polyainos *Strategemata* II. 1.26.

⁷⁴ Livius 43.6.7.

⁷⁵ Frisch 1978, 144.

⁷⁶ MTA 2010, Çanakkale 2.

⁷⁷ Strabon, XIII. I. 18.

⁷⁸ Arslan 2007, 171.

⁷⁹ Arslan 2007, 172.

gemilerinin bakımını Lampsakos'ta yaptırmayı, kentte tersane türü işletmelerin olduğunu ortaya koymaktadır⁸⁰. Boğazın kıyısında doğal limana sahip bu kentin gemicilikte de ileri olması olası bir durumdur.

Lampsakosluların ticarete kullandıkları bir diğer meta ise iyi kalitede tanınmış olan şaraplarıydı. Ancak bunu antik kaynaklarla desteklemek mümkün değildir⁸¹. Ancak Pers kralının Themistokles'e şarabı için Lampsakos'u vermesi bölgede iyi kalitede şarap üretilmesi ile açıklanabilir. Ksenophon Lampsakos'u şarabı, buğdayı ve her türlü erzağı bol olan kent olarak tanımlar⁸². Verilen bu bilgiler ışığında Lampsakos kenti ekonomisi için bağıcılık önemli bir yer tutuyor olmalıdır. Strabon Lampsakos toprakları içerisindeki Gergithion'un bağlarla kaplı olduğunu aktarır⁸³. Ancak, şarap üretimine ve ihracına yönelik en önemli buluntu grubunu oluşturan Lampsakos kökenli amphoralar henüz tespit edilmemiştir.

Bütün bu ekonomik durumun yanında Lampsakos'ta iyi kalitede mantar da yetiştirilmekteydi⁸⁴. MS 324-361 yılları arasında İmparator II. Constantius zamanında, kentte krallara özgü olan erguvan boyası üreten bir atölyeden de söz edilmektedir⁸⁵.

Lampsakos kenti, Abydos, Parion, Priapos ve Kyzikos gibi önemli liman kentleriyle birlikte deniz ticaretinde önemli rol oynaması kentin ekonomik, sosyal ve kültürel anlamda üst düzeye ulaşmasına yol açmıştır. Lampsakos'un özellikle Batı Anadolu İonia kent devletlerinin bir kolonisi olması bu kentin gelişmişlik düzeyine ulaşmasındaki en önemli faktördür. Refah toplum yapısı beraberinde bilim ve felsefenin de günlük Lampsakos yaşantısının bir parçası olmasına yol açmıştır. MÖ 5.yüzyılın ilk yarısında tarihçi Kharon burada eserlerini vermiştir. MÖ 430 yılında ömrünün son günlerini geçirmek için kente gelen doğa bilimci Anaksagoras burada bir okul

---

⁸⁰ Ksenophon, *Hellenica* II. 2.2.

⁸¹ Arslan 2007, 172.

⁸² Ksenophon, *Hellenica* II. 1.19.

⁸³ Strabon XIII. I. 19.

⁸⁴ Plinius IX. 37.

⁸⁵ Frisch 1978, 149.

kurmuştur. Ünlü düşünür Epikuros da MÖ 306-307 yıllarında kente gelerek dersler vermiştir. Böylece Lampsakos kenti antik dönemin en ünlü bilim ve felsefe merkezlerinden biri haline dönüşmüştür. Ayrıca Atina'daki ünlü felsefe okulu olan Lykeion'un Aristoteles ve Theoprostos'tan sonra uzun süre yöneticiliğini yapmış Straton da Lampsakosludur.

Lampsakos kenti sadece ticaret kenti olarak adını duyurmakla kalmamış, sosyal ve kültürel anlamda da antik dönem boyunca adını duyurmuştur. Ionia kentlerinin kolonisi olması Miletos gibi antik dönemin diğer önemli bilim ve felsefe merkezleri ile olan ilişkilerini hem ticari hem de kültürel yönden geliştirmesine neden olmuştur. Ancak değişen ticaret yolları kentin öneminin azalmasına ve zamanla tarih sahnesinden çekilmesiyle sonuçlanmıştır.

BÖLÜM II.

2. LAMPSAKOS KENTİNİN DARP ETTİĞİ SİKKELER

2.1 KATALOG

Lampsakos kentinde darp edilen sikkeler çalışma kapsamında kronolojik olarak Arkaik Dönem'den başlayarak, sırasıyla Klasik Dönem, Hellenistik Dönem ve son olarak da Roma Dönemi olarak sıralanmıştır. Toplamda 339 adet sikke ve bir *parasemon* olmak üzere 340 katalog numarası verilmiştir. Arkaik, Klasik ve Hellenistik Dönem sikkeleri, kendi içlerinde elektron-altın-gümüş-bronz gibi alt gruplara ayrılmıştır. Her grup kendi içerisinde kronolojik bir sıra gözeterek düzenlenmiştir. Roma Dönemi'ne ait sikkeler ise ön yüzlerinde bulunan imparator betimlemelerinden hareketle bir kronoloji oluşturulmuştur.

Katalog numarası verilen her bir sikke için ön yüz ve arka yüz tanımlamaları yapılmıştır. Ön yüz ve arka yüzde bulunan lejantlarda korunan kısımlar verilmiştir. Lejantların okunamayan kısımları ise köşeli parantez ile gösterilmiştir. Sikke üzerinde bulunan monogramlardan hareketle belirli bir düzen oluşturulmuştur.

Katalog numarasının ardından sikkenin madeni-ağırlığı (gr)-boyutu (mm)- darp yönü (h) gibi fiziksel özellikleri verilmiştir. Her bir sikke için sikkenin yayının yapıldığı veya bulunduğu koleksiyon referans olarak verilmiştir. Katalogda verilen her bir sikkenin 1:1 boyutundaki fotoğrafı katalog numarası ile paralel olacak şekilde levhalar bölümünde sunulmuştur. Birden fazla referansa sahip sikkeler için levhalarda verilen sikkeye ait referans kalın yazı tipi ile gösterilmiştir. Eğer benzer tipten taranan katalogta başka sikke bulunuyorsa onun da referansı parantez içinde verilmiştir.

2.1.1. ARKAİK DÖNEM

2.1.1.1. MÖ 520-480

2.1.1.1.1. Elektron Sikkeler

Ö.Y: Asma çelengi içerisinde Pegasus protomu, sola, zeminde monogramı.

A.Y: Quadratum incusum.

1. EL Stater 15.35 gr. 20 mm.
Ref: SNG von Aulock, 1292.
(EL 15.22 gr. SNG France, 1111; BMC Mysia 78, 1.)

Ö.Y: Asma çelengi içerisinde Pegasus protomu, sola, zeminde monogramı.

A.Y: Quadratum incusum

2. EL Stater 15.15 gr. 20 mm.
Ref: BMC Mysia 79, 8; Baldwin 12.

Ö.Y: Pegasus protomu, sola.

A.Y: Quadratum incusum.

3. EL Stater 15.18 gr 20 mm.
Ref: Baldwin 7.

Ö.Y: Pegasus protomu, sağa.

A.Y: Quadratum incusum.

4. EL Hekte 2.91 gr. 10 mm.
Ref: CNG 94, 2013. 459.

2.1.1.1.2. Gümüş Sikkeler

Ö.Y: Pegasus protomu sağa.

A.Y: Quadratum incusum.

5. AR Didrahmi 6.75 gr 17 mm.
Ref: ANS 1944.100.42948.

Ö.Y: İkiyüzlü erkek başı.

A.Y: Quadratum incusum içerisinde, Korinth miğferli Athena başı, sola.

6. AR Drahmi 4.34 gr. 15mm. 2h.
Ref: SNG von Aulock 1291; SNG France 1124; Baldwin V, 13.

Ö.Y: Nokta bordür içerisinde, diademli ve küpeli, ikiyüzlü kadın başı.

A.Y: Quadratum incusum içerisinde, miğferli Athena başı, sağa zeminde Kerykeion.

7. AR Drahmi 4.65 gr. 9 mm 3h.
Ref: Baldwin, Pl. V, 22; SNG von Aulock 1291.

Ö.Y: Diademli, ikiyüzlü kadın başı.

A.Y: Quadratum incusum içerisinde Korinth miğferli Athena başı sola, zeminde miğferin üzerinde zeminde HT monogramı.

8. AR Drahmi 5.01 gr. 18 mm. 3h.
Ref: Baldwin, Lampsakos Group A/I; SNG France 1121-5.

Ö.Y: Yuvarlak küpe ve kolye takan, ikiyüzlü kadın başı.

A.Y: Quadratum incusum içerisinde, çelenk ile süslenmiş Korinth miğferli Athena başı, sola.

9. AR Drahmi 5.64 gr. 18 mm.
Ref: Gaebler 21; Baldwin, Lampsakos II.2.

- Ö.Y: Gem vurulmuş Pegasus protomu, sola.
A.Y: Quadratum incusum.
10. AR Tetrabol 2.58 gr 11 mm.
Ref: SNG France 1117-8; SNG von Aulock 7389; BMC Mysia 78, 2,3,4.
- Ö.Y: Pegasus protomu, sağa.
A.Y: Quadratum incusum.
11. AR Tetrobol 2.35 gr. 12 mm.
Ref: Baldwin, 2.
- Ö.Y: Pegasus protomu, sağa.
A.Y: Quadratum incusum.
12. AR Tetrobol 2,4 gr 13 mm.
Ref: ANS 1944.100.42948.
- Ö.Y: İkiyüzlü kadın başı.
A.Y: Korinth miğferli Athena başı, sağa, zeminde kontrmark.
13. AR Tetrabol 2.2 gr 14 mm.
Ref: ANS 1944.100.42960.
- Ö.Y: İki kanadı da gösterilmiş Pegasus protomu, sola.
A.Y: Gamalı haç (?) şekilde Quadratum incusum.
14. AR Diobol 1.28 gr. 18mm.
Ref: SNG France 1118-9.
- Ö.Y: İki kanadı da gösterilmiş Pegasus protomu sağa.
A.Y: Quadratum incusum.
15. AR Diobol (?) 1.54 gr. 18 mm.
Ref: SNG Cop. 180; SNG BnF 1115.
- Ö.Y: Pegasus protomu, sağa.
A.Y: Quadratum incusum.
16. AR Diobol 1.06 gr 18 mm 2h.
Ref: Baldwin, 3.
- Ö.Y: İkiyüzlü kadın başı.
A.Y: Korinth miğferli Athena başı, sola.
17. AR Diobol 1.12 gr 10 mm.
Ref: ANS 1944.100.42953.
- Ö.Y: İkiyüzlü kadın başı.
A.Y: Korinth miğferli Athena başı, sola.
18. AR Diobol 1.13 gr 10 mm.
Ref: ANS 1944.100.42954.
- Ö.Y: İkiyüzlü kadın başı.
A.Y: Quadratum incusum içerisinde, Korinth miğferli Athena başı, sola.
19. AR Diobol 1.23 gr. 16 mm.
Ref: SNG Cop. 184.

- Ö.Y: Pegasus protomu, sola.
A.Y: Quadratum incusum.
20. AR Obol 0,65 gr 8 mm.
Ref: SNG France 1118.
- Ö.Y: Pegasus protomu, sağa.
A.Y: Quadratum incusum.
21. AR Obol 0.76 gr. 8mm.
Ref: Baldwin, 6.
- Ö.Y: Nokta bordür içerisinde ikiyüzlü kadın başı.
A.Y: Korinth miğferli Athena başı, sola. Arkasında zeminde monogramı.
22. AR Obol 0,76 gr 10 mm.
Ref: ANS 1944.100.42952; BMC Mysia 80, 16-22.
- Ö.Y: İkiyüzlü kadın başı.
A.Y: Quadratum incusum içerisinde, Korinth miğferli Athena başı, sola.
23. AR Obol 0.71 gr. 7 mm. 6h.
Ref: SNG France 1126.
- Ö.Y: Nokta bordür içerisinde ikiyüzlü kadın başı.
A.Y: Korinth miğferli Athena başı, sola, zeminde monogram.
24. AR Obol 0.86 gr 10 mm.
Ref: ANS 1944.100.42955.
- Ö.Y: Küpesi ve diademi olan ikiyüzlü kadın başı.
A.Y: Quadratum incusum içerisinde, miğferli Athena başı, sağa, zeminde monogramı.
25. AR Obol 0.8 gr 8 mm.
Ref: Gaebler 18.
- Ö.Y: Taenia giymiş ve kolye takan iyi yüzlü kadın başı.
A.Y: Quadratum incusum içerisinde Korinth miğferli Athena başı sola, zeminde miğferin üzerinde dört direkli tekerlek monogramı.
26. AR Obol 0.86 gr. 9.5 mm.
Ref: SNG France 1128.
- Ö.Y: Erkek başı (Apollon ?) sağa.
A.Y: Quadratum incusum içerisinde Korinth miğferli Athena başı sola, zeminde miğferin üzerinde dört direkli tekerlek monogramı.
27. AR Obol 0.85 gr. 10 mm. 9h.
Ref: SNG France 1128.
- Ö.Y: Nokta bordür içerisinde, İkiyüzlü erkek (?) başı.
A.Y: Korinth miğferli, Athena başı, sola.
28. AR Hemiobol 0.49 gr. 9 mm.
Ref: BMC 22; SNG France 1127-31.
- Ö.Y: Taenia giyen Apollon başı sola.
A.Y: Quadratum incusum içerisinde Korinth miğferli Athena başı sola.
29. AR Tetartemorion 0.21 gr 8 mm.
Ref: <http://www.asiaminorcoins.com/gallery/displayimage.php?pid=12762>

Ö.Y: Erkek başı (Apollon ?) sola.

A.Y: Quadratum incusum içerisinde Korinth miğferli Athena başı sola, arkasında zeminde Π monogramı.

30.

AR Tetartemorion 0.2g, 6 mm.

Ref: <http://www.asiaminorcoins.com/gallery/displayimage.php?pid=11208>

2.1.2. KLASİK DÖNEM

2.1.2.1. MÖ 440-390

2.1.2.1.1. Gümüş Sikkeler

Ö.Y: Küpe takan ikiyüzlü kadın başı, altında yunus.

A.Y: ΛΑΜΨΑ, Korinth miğferli Athena başı, sağa.

31.

AR Diobol 1.2 gr. 11mm.

Ref: SNG Cop. 190; SNG Fitzwilliam 4177-78.

Ö.Y: Küpe takan ikiyüzlü kadın başı.

A.Y: ΛΑΜΨΑ, Korinth miğferli Athena başı, sağa.

32.

AR Diobol 1.43 gr. 11 mm. 3h.

Ref: SNG France 1182.

Ö.Y: İkiyüzlü kadın başı, altında yunus.

A.Y: ΛΑΜΨ, quadratum incusum içerisinde Korinth miğferli Athena başı, sağa.

33.

AR Diobol 1.32 gr. 12 mm.

Ref: SNG von Aulock 1293; SNG France 1193-1194.

Ö.Y: İkiyüzlü Kadın başı, altında yunus,

A.Y: ΛΑΜ, quadratum incusum içerisinde Korinth miğferli Athena başı, sağa.

34.

AR Diobol 1.30 gr.10 mm. 3h.

Ref: SNG France 1195; SNG von Aulock 1295.

2.1.2.2. MÖ 394-330

2.1.2.2.1. Altın Sikkeler

Ö.Y: Çelenkli Zeus başı sola, boynunun arkasında, zeminde lotus çiçeği.

A.Y: Quadratum incusum içerisinde, Pegasus protomu, sağa.

35.

AV Stater 8.51 gr. 16 mm.

Ref: SNG France 1137; Baldwin, Electrum 29; BMC Mysia 28; SNG von Aulock 7394; Boston MFA 1594.

Ö.Y: Sivri kulaklı ve saçları yüzünün sol yanına dökülen, sarmaşık çelenkli, kulak küpesi ve kolyesi olan Satyr başı, sola.

A.Y: Kıvrıkcık kanatlı Pegasus protomu, sağa.

36.

AV Stater 8.42 gr. 16 mm.

Ref: SNG Paris 1148; Baldwin 13.

Ö.Y: Başında sarmaşık çelenkli genç Satyr başı, sağa.

A.Y: Quadratum incusum içerisinde, Pegasus protomu, sağa.

37.

AV Stater 8.34 gr. 16 mm. 9h.

Ref: Baldwin 14.

- Ö.Y: Boynuna kanat eklenmiş, çelenkli Nike başı, sola.
A.Y: Pegasus protomu sağa.
- 38.** AV Stater 8.43 gr. 18 mm.
Ref: SNG Paris 1148; Baldwin 30; Traite II 2552; Gulbenkian 693.
- Ö.Y: Sarmaşık çelenkli, kulak pentandı ve kolyesi olan Maenad başı sola.
A.Y: Quadratum incusum içerisinde Pegasus protomu, sağa.
- 39.** AV Stater 8.43 gr. 19 mm.
Ref: Baldwin, 11; Gulbenkian 682.
- Ö.Y: Sarmaşık çelenkli, kulak pentandı ve kolyesi olan Maenad başı, sola.
A.Y: Quadratum incusum içerisinde Pegasus protomu, sağa.
- 40.** AV Stater 8.36 gr. 17 mm. 12h.
Ref: Baldwin, 17; SNG France 1151; BMC 29; Boston MFA 1590.
- Ö.Y: Sarmaşık çelenkli, saçları uçuşan, kulağında üçlü pentantlı küpesi ve kolyesi olan Maenad başı, sola.
A.Y: Pegasus protomu, sağa.
- 41.** AV Stater 8.38 gr. 16 mm. 3h.
Ref: BMC Mysia 29; Baldwin 17; SNG France 1151 = SNG Delepierre 2521; Traite pl. CLXXVI, 21; Gulbenkian 687; Boston MFA 1590.
- Ö.Y: Başında defne yaprakları ile süslü pilos giyen, sakallı Kabeiros başı, sola.
A.Y: Pegasus protomu sağa.
- 42.** AV Stater 8.38 gr. 17 mm.
Ref: Baldwin 39; SNG Paris 1146; Traite II 2250.
- Ö.Y: Petasos giymiş Hermes başı, sola.
A.Y: Quadratum incusum içerisinde Pegasus protomu, sağa.
- 43.** AV Stater 8.41 gr. 17 mm.
Ref: Baldwin 25; SNG France 5, 1143; Boston MFA 1589.
- Ö.Y: Başında staphanesi ve boynunun arkasında ok ve sadak bulunan Hera başı, sola.
A.Y: Quadratum incusum içerisinde Pegasus protomu, sağa.
- 44.** AV Stater 8.36 gr. 17 mm. 12h.
Ref: <http://www.asiaminorcoins.com/gallery/displayimage.php?pid=6946>.
- Ö.Y: Saçlarında korumbosu bulunan, küpeli ve defne çelenkli Hekate başı, sola.
A.Y: Pegasus protomu, sağa.
- 45.** AV Stater 8.38 gr. 17 mm.
Ref: Weber 5103.
- Ö.Y: Kulağında üçlü pendantlı küpesi ve kolyesi olan kadın başı, sola.
A.Y: Pegasus protomu, sağa.
- 46.** AV Stater 8.39 gr. 17 mm. 11h.
Ref: Baldwin 27; SNG France 1156 = Traité II 2565; Weber 5102.

- Ö.Y: Saçında sphandonesi, lotus çiçeklerinden çelenk bulunan ve kulak pendantlı kadın başı (Aphrodite ?), sola.
A.Y: Pegasus protomu, sağa.
47. AV Stater 8.41 gr. 16 mm.
Ref: Baldwin 15; SNG Paris 1142.
- Ö.Y: Khiton ve himation giymiş, sağ elinde üç adet buğday başağı tutan, sol omzunun üzerinde ise yine iki adet buğday başağı ve iki salkım üzüm bulunan, asma taşıyan, yerden yükselir durumda, yarım boylu Demeter-Gaia (?) betimlemesi, sola.
A.Y: Pegasus protomu, sağa.
48. AV Stater 8.35 gr. 17 mm.
Ref: Baldwin 25b = Weber 5096; Traite pl. CLXX, 32 = BMC Mysia 81, 26.
- Ö.Y: Korinth miğferli Athena başı, sola.
A.Y: Pegasus protomu, sağa, zeminde Λ.
49. AV Stater 8.42 gr. 16 mm.
Ref: SNG France 1140; Boston MFA 1591.
- Ö.Y: Kulak klapeleleri yükseltilmiş Korinth miğferli, inci kolye takan, $\frac{3}{4}$ oranında betimlenmiş Athena başı, sağa.
A.Y: Pegasus protomu, sağa.
50. AV Stater 8.44 gr. 17 mm.
Ref: SNG Paris 1141.
- Ö.Y: Bir diadem ile bağlanmış Pers Tiara'sı (Taç) giymiş Artabazos (Daskylion Satrabı) başı, sola.
A.Y: Pegasus protomu, sağa.
51. AV Stater 8.46 gr. 17 mm. 3h.
Ref: SNG France 1159; Baldwin 21; SNG von Aulock 7395.
- Ö.Y: Geyik boynuzlu Aktaion başı, sola.
A.Y: Pegasus protomu, sağa.
52. AV Stater 8.45 gr. 18 mm.
Ref: Baldwin 15-16; SNG Paris 1145; Gulbenkian 694.
- Ö.Y: Yılanlarla boğuşan çıplak Herakles, sağa.
A.Y: Pegasus protomu, sola.
53. AV Stater 8.41 gr 18 mm 12h.
Ref: SNG France 1133.
- Ö.Y: Başı örtülü, boynunda kolyesi bulunan kadın başı Demeter (?), sola
A.Y: Pegasus protomu, sağa.
54. AV Stater 8.50 gr 17 mm 12h.
Ref: SNG France 1157.
- Ö.Y: Koç üzerinde Phrixos, sola.
A.Y: Pegasus protomu, sola.
55. AV Stater 8.43 gr 18 mm.
Ref: SNG France 1134.

- Ö.Y: Helios başı, sağa.
A.Y: Pegasus protomu, sola.
- 56.** AV Stater 8.43 gr 18 mm.
Ref: SNG France 1147.
- Ö.Y: ¾ şekilde tasvir edilmiş Zeus başı.
A.Y: Pegasus protomu, sağa.
- 57.** AV Stater 8.30 gr 18 mm.
Ref: SNG France 1139.
- Ö.Y: ¾ şekilde tasvir edilmiş Zeus başı (?)
A.Y: Pegasus protomu, sağa.
- 58.** AV Stater 8.42 gr 18 mm.
Ref: SNG France 1153.
- Ö.Y: Aslan postlu Herakles başı, sağa.
A.Y: Pegasus protomu.
- 59.** AV Stater 8.39 gr 16 mm. 9h.
Ref: ANS 1964.79.14.
- Ö.Y: Başında mısır çelengi bulunan Demeter (?), Persephone (?) başı, sağa.
A.Y: Pegasus protomu, sola.
- 60.** AV Stater 8.43 gr 18 mm.
Ref: BMC Mysia 23.
- Ö.Y: Başında miğferi bulunan Orontes başı, sola.
A.Y: Pegasus protomu, sağa.
- 61.** AV Stater 8.42 gr 18 mm 12h.
Ref: SNG France 1160.
- Ö.Y: Sağ kolunu, sağ dizine dayamış şekilde bir kaya üzerine oturmuş, başında aslan postu bulunan Herakles (?), sağa.
A.Y: Pegasus protomu, sağa.
- 62.** AV Stater 8.52 gr 18mm
Ref: SNG France 1154.
- Ö.Y: Sağ elinde meşale, sol elinde kalkan taşıyan bir yunus üzerinde oturmuş Athena, (?) Aphrodite (?), sola.
A.Y: Pegasus protomu, sağa.
- 63.** AV Stater 8.38 gr 18mm.
Ref: SNG France 1135.
- Ö.Y: Başında asma yapraklarından çelenk bulunan Zeus başı, sola.
A.Y: Pegasus protomu, sağa.
- 64.** AV Stater 8.29 gr 18 mm.
Ref: SNG France 1149.

2.1.2.2.2. Gümüş Sikkeler

- Ö.Y: İkiyüzlü kadın başı.
A.Y: Λ -A-M, Miğferli Athena başı, sağa.
65. AR Tetrobol 2.61 gr. 14 mm. 6h.
Ref: SNG France 1176-8.
- Ö.Y: İkiyüzlü kadın başı.
A.Y: Λ -A-[M], Miğferli Athena başı, sağa.
66. AR Hemidrahmi 2.4 gr. 14 mm.
Ref: SNG France 1176-8.
- Ö.Y: İkiyüzlü kadın başı.
A.Y: Λ AM, Miğferli Athena başı, sağa.
67. AR Diobol 1.10 gr 10 mm.
Ref: SNG France 5, 1193; SNG von Aulock 1295; BMC Mysia 82, 32-35.
- Ö.Y: İkiyüzlü kadın başı.
A.Y: Λ -AM Ψ A, miğferli Athena başı, sağa.
68. AR Diobol 1.28 gr. 11 mm. 6h.
Ref: SNG France 1182; BMC Mysia 83, 36-42.
- Ö.Y: Nokta bordür içerisinde ikiyüzlü kadın başı.
A.Y: Miğferli Athena başı, sağa.
69. AR Obol 0.60 gr. 10 mm.
Ref: Weber 5107.
- Ö.Y: İkiyüzlü kadın başı.
A.Y: Λ A- M, Miğferli Athena başı sağa, önünde sinek.
70. AR Trihemiobol 1.23gr. 11 mm. 7h.
Ref: SNG Tübingen 2296; BMC Mysia 83, 48.
- Ö.Y: İkiyüzlü, dairesel küpeli kadın başı.
A.Y: Λ AM- Ψ A, Miğferli Athena başı sağa. Zeminde hilal şeklinde ay.
71. AR Trihemiobol 1.12 gr. 11mm.
Ref: Gaebler 16.
- Ö.Y: İkiyüzlü kadın başı.
A.Y: Λ -A-M- Ψ [A], Miğferli Athena başı, sağa.
72. AR Trihemiobol 1.16 gr. 10 mm.
Ref: Gaebler 47.
- Ö.Y: Nokta bordür içerisinde ikiyüzlü kadın başı.
A.Y: Miğferli Athena başı sola.
71. AR Hemiobol 0.40 gr. 8.6 mm. 3h.
Ref: SNG Cop 188.

2.1.3. HELLENİSTİK DÖNEM

2.1.3.1. II. Philippos Sikkeleri

2.1.3.1.1. Altın

Ö.Y: Defne çelenkli Apollon başı, sağa.

A.Y: ΦΙΛΙΠΠΟΥ, biga, sağa, Atların altında zeminde Helios başı ve monogramı.

74. AV Stater 8.56 gr 18 mm 11h.
Ref: Price 1991, 1362; Le Rider 54.

Ö.Y: Defne çelenkli Apollon başı, sağa.

A.Y: ΦΙΛΙΠΠΟΥ, biga, sağa, Atların altında zeminde yılan ve monogramı.

75. AV Stater 8.58 gr 18 mm.
Ref: SNG ANS 285; Le Rider 6; Price 1991, 1363.

Ö.Y: Defne çelenkli Apollon başı, sağa.

A.Y: ΦΙΛΙΠΠΟΥ, biga, sağa, Atların altında zeminde ve monogramı.

76. AV Stater 8.49 gr 18 mm. 12h.
Ref: BMC 1879.0604.5

Ö.Y: Defne çelenkli Apollon başı, sağa.

A.Y: ΦΙΛΙΠΠΟΥ, biga, sağa, Atların altında zeminde Helios başı

77. AV Stater 8.49 gr 18 mm 2h.
Ref: SNG ANS 283; BMC 1949.0411.266.

2.1.3.2. III. Aleksandros Sikkeleri

2.1.3.2.1. Altın

Ö.Y: Korinth miğferli Athena başı, sağa.

A.Y: ΑΛΕΞΑΝΔΡΟ[Y], ileri uzanmış sağ elinde çelenk, sol elinde stylis tutan ayakta Nike, sola. Sol alanda birleştirilmiş iki at protomu, sağ kanadın altında zeminde Δ monogramı.

78. AV Stater 8.56 gr 18 mm. 12h.
Ref: Price 1991, 1357.

Ö.Y: Korinth miğferli Athena başı, sağa.

A.Y: ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ, ileri uzanmış sağ elinde çelenk, sol elinde stylis tutan ayakta Nike, sola. Sol alanda birleştirilmiş iki at protomu, sağ kanadın altında

zeminde monogramı.

79. AV Stater 8.59 gr 18 mm 9h.
Ref: Price 1991, 1358.

Ö.Y: Korinth miğferli Athena başı, sağa.

A.Y: ΑΛΕΞΑΝΔΡΟ[Y], ileri uzanmış sağ elinde çelenk, sol elinde stylis tutan ayakta Nike, sola. Sol alanda zeminde birleştirilmiş iki at protomu.

80. AV ½ Stater 4.29 gr 18 mm 3h.
Ref: Price 1991, 1360.

- Ö.Y: Korinth miğferli Athena başı, sağa.
A.Y: ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ, ileri uzanmış sağ elinde çelenk taşına ve sol elinde ise stylis tutan ayakta Nike, sola, çelengin altında zeminde ve sağ ayağının önünde zeminde monogramı.
81. AV Stater 8.55 gr 19 mm 9h.
Ref: Price 1991, 1370-1371.
- Ö.Y: Korinth miğferli Athena başı, sağa.
A.Y: ΑΛΕΞΑΝΔΡΟ[Y], ileri uzanmış sağ elinde çelenk taşına ve sol elinde ise stylis tutan ayakta Nike, sola, çelengin altında zeminde ve sağ ayağının önünde zeminde monogramı.
82. AV Stater 8.51 gr 18 mm 6h.
Ref: Price 1991, 1374.
- Ö.Y: Korinth miğferli Athena başı, sağa.
A.Y: ΑΛΕΞΑΝΔΡ[ΟΥ], ileri uzanmış sağ elinde çelenk taşıyan ve sol elinde ise stylis tutan ayakta Nike, sola, çelengin altında zeminde Pegasus protomu ve sağ ayağının önünde zeminde monogramı.
83. AV Stater 8.53 gr 17mm 11h.
Ref: Price 1991, 1381.
- Ö.Y: Korinth miğferli Athena başı, sağa.
A.Y: ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ, ileri uzanmış sağ elinde çelenk taşıyan ve sol elinde ise stylis tutan ayakta Nike, sola, çelengin altında zeminde Pegasus protomu ve sağ ayağının önünde zeminde ΑΙ monogramı.
84. AV Stater 8.51 gr 18 mm 11h.
Ref: Price 1991, 1384.
- Ö.Y: Korinth miğferli Athena başı, sağa.
A.Y: ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ, ileri uzanmış sağ elinde çelenk taşıyan ve sol elinde ise stylis tutan ayakta Nike, sola, çelengin altında zeminde Pegasus protomu ve sağ ayağının önünde zeminde elinde meşale taşıyan Artemis.
85. AV Stater 8.56 gr 18 mm 2h.
Ref: Price 1991, 1386.
- Ö.Y: Korinth miğferli Athena başı, sağa.
A.Y: ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ, ileri uzanmış sağ elinde çelenk taşıyan ve sol elinde ise stylis tutan ayakta Nike, sola, çelengin altında zeminde monogramı, onun da altında zeminde Pegasus protomu.
86. AV Stater 8.56 gr 18 mm 12h.
Ref: Price 1991, 1388.
- Ö.Y: Korinth miğferli Athena başı, sağa.
A.Y: ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ, ileri uzanmış sağ elinde çelenk taşıyan ve sol elinde ise stylis tutan ayakta Nike, sola, çelengin altında zeminde Pegasus protomu ve sağ ayağının önünde zeminde monogramı.
87. AV Stater 8.55 gr. 20 mm 3h.
Ref: Price 1991, 1392A.

- Ö.Y: Korinth miğferli Athena başı, sağa.
A.Y: ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ, ileri uzanmış sağ elinde çelenk taşıyan ve sol elinde ise stylis tutan ayakta Nike, sola, çelengin altında zeminde KI ve sağ ayağının önünde zeminde monogramı.
- 88.** AV Stater 8.58 gr 18 mm 6h.
Ref: Price 1991, 1396.
- Ö.Y: Korinth miğferli Athena başı, sağa.
A.Y: ΑΛΕΞΑΝΔΡ[ΟΥ], ileri uzanmış sağ elinde çelenk taşıyan ve sol elinde ise stylis tutan ayakta Nike, sola, çelengin altında zeminde KI ve sağ ayağının önünde zeminde M monogramı.
- 89.** AV Stater 8.47 gr 18 mm 8h.
Ref: Price 1991, 1402.
- Ö.Y: Korinth miğferli Athena başı, sağa.
A.Y: ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ, ileri uzanmış sağ elinde çelenk taşıyan ve sol elinde ise stylis tutan ayakta Nike, sola, çelengin altında zeminde KI ve sağ ayağının önünde zeminde monogramı.
- 90.** AV Stater 8.53 gr 18.5 mm 6h.
Ref: Price 1991, 1407.
- Ö.Y: Korinth miğferli Athena başı, sağa.
A.Y: ΑΛΕΞΑΝΔΡ[ΟΥ], ileri uzanmış sağ elinde çelenk taşıyan ve sol elinde ise stylis tutan ayakta Nike, sola, çelengin altında zeminde monogramı ve sağ ayağının önünde zeminde amphora.
- 91.** AV Stater 8.51 gr 18 mm 12h.
Ref: Price 1991, 1420.
- Ö.Y: Korinth miğferli Athena başı, sağa.
A.Y: ΑΛΕΞΑΝΔΡ[ΟΥ], ileri uzanmış sağ elinde çelenk taşıyan ve sol elinde ise stylis tutan ayakta Nike, sola, çelengin altında zeminde ve sağ ayağının önünde zeminde ME monogramı.
- 92.** AV Stater 8.5 gr 18 mm 6h.
Ref: Price 1991, 1431.
- Ö.Y: Korinth miğferli Athena başı, sağa.
A.Y: ΑΛΕΞΑΝΔΡ[ΟΥ], ileri uzanmış sağ elinde çelenk taşıyan ve sol elinde ise stylis tutan ayakta Nike, sola, çelengin altında zeminde Herm (Sınır Taşı).
- 93.** AV Stater 8.51 gr 18 mm 12h.
Ref: Price 1991, 1432.
- Ö.Y: Korinth miğferli Athena başı, sağa.
A.Y: ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ, ileri uzanmış sağ elinde çelenk taşıyan ve sol elinde ise stylis tutan ayakta Nike, sola, çelengin altında zeminde monogramı, Pegasus protomu, sola, sağ ayağının önünde zeminde K monogramı.
- 94.** AV Stater 8.53 gr 18 mm 9h.
Ref: Price 1991, 1447.

- Ö.Y: Korinth miğferli Athena başı, sağa.
A.Y: ΑΛΕΞΑΝΔΡ[OY], ileri uzanmış sağ elinde çelenk taşıyan ve sol elinde ise stylis tutan ayakta Nike, sola, çelenginin altında zeminde monogramı, Pegasus protomu, sola, sağ ayağının önünde zeminde monogramı.
95. AV Stater 8.49 gr 19 mm 9h.
Ref: Price 1991, 1450.

- Ö.Y: Başında yılan bezemeli Korinth miğferi bulunan Athena başı, sağa.
A.Y: ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ, ileri uzanmış sağ elinde çelenk taşıyan ve sol elinde ise stylis tutan ayakta Nike, sola, sağ kanadının altında zeminde kartal, sol kanadının altında zeminde O monogramı.
96. AV Stater 4,30 gr 14 mm 12h.
Ref: Price 1991, 3129.

- Ö.Y: Korinth miğferli Athena başı, sağa.
A.Y: ΑΛΕΞΑΝ-ΔΡΟΥ, yay ve Herakles asası, zeminde birleştirilmiş iki at protomu.
97. AV Tetrarte 2.15 gr 18 mm 3h.
Ref: Price 1991, 1361.

2.1.3.2.2. Gümüş

- Ö.Y: Aslan postlu Herakles başı, sağa.
A.Y: ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ, Tahtında oturmuş Zeus, sola, ileri uzanmış sağ elinde kartal, sol elinde asa, zeminde kerykeion.
98. AR Tetradrahmi 17.15 gr 27 mm 12h.
Ref: Price 1991, 1342-1344.

- Ö.Y: Nokta bordür içerisinde, aslan postlu Herakles başı, sağa.
A.Y: :ΑΛΕΞΑΝΔΡΟ[Y], Tahtında oturmuş Zeus, sola, ileri uzanmış sağ elinde kartal, sol elinde asa, Tahtın ayaklarının arasında N monogramı; zeminde kerykeion.
99. AR Tetradrahmi 17.14 gr. 28 mm 10h
Ref: Price 1991, 1345.

- Ö.Y: Aslan postlu Herakles başı, sağa.
A.Y: ΑΛΕΞΑΝΔΡΟ[Y], Tahtında oturmuş Zeus, sola, ileri uzanmış sağ elinde kartal, sol elinde asa, zeminde Herakles Asası.
100. AR Tetradrahmi 17.16 gr. 29 mm 11h.
Ref: Price 1991, 1346.

- Ö.Y: Aslan postlu Herakles başı, sağa.
A.Y: ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ, Tahtında oturmuş Zeus, sola, ileri uzanmış sağ elinde kartal, sol elinde asa, tahtın ayaklarının arasında K monogramı; zeminde Herakles Asası.
101. AR Tetradrahmi 17.22 gr. 27 mm 11h.
Ref: Price 1991, 1348.

- Ö.Y: Nokta bordür içerisinde, aslan postlu Herakles başı, sağa.
A.Y: ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ, Nokta bordür içerisinde, tahtında oturmuş Zeus, sola, sola, ileri uzanmış sağ elinde kartal, sol elinde asa, zeminde ellerinde meşale tutan ayakta Demeter.
- 102.** AR Tetradrahmi 17.15 gr 29 mm 11h.
Ref: Price 1991, 1351.
- Ö.Y: Aslan postlu Herakles başı, sağa.
A.Y: [Α]ΑΛΕΞΑΝΔΡΟ[Υ] Tahtında oturmuş Zeus, sola, ileri uzanmış sağ elinde kartal, sol elinde asa, zeminde ellerinde meşale tutan ayakta Demeter.
- 103.** AR Drahmi 4.24 gr. 25 mm 12h.
Ref: Price 1991, 1352.
- Ö.Y: Aslan postlu Herakles başı, sağa.
A.Y: ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ, Tahtında oturmuş Zeus, sola, ileri uzanmış sağ elinde kartal, sol elinde asa, zeminde ellerinde meşale tutan ayakta Demeter, ayaklarının arasında Δ monogramı.
- 104.** AR Tetradrahmi 17.22 gr 27 mm.
Ref: Price 1991, 1353.
- Ö.Y: Aslan postlu Herakles başı, sağa.
A.Y: ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ, Tahtında oturmuş Zeus, sola, ileri uzanmış sağ elinde kartal, sol elinde asa, zeminde ellerinde meşale tutan ayakta Demeter, ayaklarının arasında monogramı.
- 105.** AR Tetradrahmi 17.18 gr 27 mm 1h.
Ref: Price 1991, 1355; SNG Ashmolean III: 2689.
- Ö.Y: Nokta bordür içerisinde, aslan postlu Herakles başı, sağa.
A.Y: [Α]ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ, Tahtında oturmuş Zeus, sola, ileri uzanmış sağ elinde kartal, sol elinde asa, zeminde KI ve tahtın ayaklarının arasında monogramı.
- 106.** AR Tetradrahmi 17.08 gr 26 mm 7h.
Ref: Price 1991, 1397.
- Ö.Y: Nokta bordür içerisinde, aslan postlu Herakles başı, sağa.
A.Y: ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ, Tahtında oturmuş Zeus, sola, ileri uzanmış sağ elinde kartal, sol elinde asa, zeminde KI ve tahtın ayaklarının arasında monogramı.
- 107.** AR Tetradrahmi 16.88 gr 27 mm 2h.
Ref: Price 1991, 1399.
- Ö.Y: Nokta bordür içerisinde, aslan postlu Herakles başı, sağa.
A.Y: ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ, Tahtında oturmuş Zeus, sola, ileri uzanmış sağ elinde kartal, sol elinde asa, zeminde KI ve tahtın ayaklarının arasında M monogramı.
- 108.** AR Tetradrahmi 17.04 gr 27 mm 3h.
Ref: Price 1991, 1403.

- Ö.Y: Aslan postlu Herakles başı, sağa.
A.Y: ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ, Tahtında oturmuş Zeus, sola, ileri uzanmış sağ elinde kartal, sol elinde asa, zeminde monogramı ve Pegasus protomu sola. Tahtın ayakları arasında monogramı.
- 109.** AR Tetradrahmi 16.82 gr 30 mm 6h.
Ref: Price 1991, 1449.
- Ö.Y: Aslan postlu Herakles başı, sağa.
A.Y: ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ, Tahtında oturmuş Zeus, sola, ileri uzanmış sağ elinde kartal, sol elinde asa, zeminde thyrsus, Pegasus protomu, sola ve E monogramı.
- 110.** AR Tetradrahmi 16.24 gr 31 mm 12h.
Ref: Price 1991, 1444.
- Ö.Y: Aslan postlu Herakles başı, sağa.
A.Y: [A]ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ, Tahtında oturmuş Zeus, sola, ileri uzanmış sağ elinde kartal, sol elinde asa, zeminde monogramı ve Pegasus protomu sola.
- 111.** AR Tetradrahmi 17.09 gr 30 mm 12h.
Ref: Price 1991, 1446.
- Ö.Y: Aslan postlu Herakles başı, sağa.
A.Y: ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ, Tahtında oturmuş Zeus, sola, ileri uzanmış sağ elinde kartal, sol elinde asa, zeminde monogramı ve Pegasus protomu sola. Tahtın ayakları arasında K monogramı.
- 112.** AR Tetradrahmi 17.03 gr 32 mm 12h.
Ref: Price 1991, 1448.
- Ö.Y: Aslan postlu Herakles başı, sağa.
A.Y:[A]ΑΛΕΞΑΝΔΡΟ[Y], Tahtında oturmuş Zeus, sola, ileri uzanmış sağ elinde kartal, sol elinde asa, zeminde KI ve tahtın ayaklarının arasında ME monogramı.
- 113.** AR Drahmi 3.95 gr 17.2 mm 11h.
Ref: Price 1991, 1405; SNG Ashmolean III: 2702.
- Ö.Y: Aslan postlu Herakles başı, sağa.
A.Y:[AΛΕ]ΞΑΝ[ΔΡΟΥ], Tahtında oturmuş Zeus, sola, ileri uzanmış sağ elinde kartal, sol elinde asa, zeminde kerykeion.
- 114.** AR Drahmi 4,23 gr 15mm 12h.
Ref: Price 1991, 1343.
- Ö.Y: Aslan postlu Herakles başı, sağa.
A.Y: [A]ΑΛΕΞΑΝΔΡ[ΟΥ], Tahtında oturmuş Zeus, sola, ileri uzanmış sağ elinde kartal, sol elinde asa, zeminde Herakles Asası.
- 115.** AR Drahmi 4.09 gr. 15mm. 12h.
Ref: Price 1991, 1347.

- Ö.Y: Aslan postlu Herakles başı, sağa.
A.Y: [A]ΛΕΞΑΝΔΡΟ[Y], Tahtında oturmuş Zeus, sola, ileri uzanmış sağ elinde kartal, sol elinde asa, zeminde kınında duran kılıç.
- 116.** AR Drahmi 4.22 gr 15mm 12h.
Ref: Price 1991, 1349.
- Ö.Y: Aslan postlu Herakles başı, sağa.
A.Y: ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ, Tahtında oturmuş Zeus, sola, ileri uzanmış sağ elinde kartal, sol elinde asa, zeminde yıldız.
- 117.** AR Drahmi 4.31 gr 15 mm 10h.
Ref: Price 1991, 1350.
- Ö.Y: Aslan postlu Herakles başı, sağa.
A.Y: ΑΛΕΞΑΝΔΡ[ΟΥ], Tahtında oturmuş Zeus, sola, ileri uzanmış sağ elinde kartal, sol elinde asa, zeminde ellerinde meşale tutan ayakta Demeter, tahtın ayaklarının arasında Δ monogramı.
- 118.** AR Drahmi 4.32 gr 15.5 mm 6h.
Ref: Price 1991, 1354.
- Ö.Y: Aslan postlu Herakles başı, sağa.
A.Y: [A]ΛΕΞΑΝΔΡ[ΟΥ], Tahtında oturmuş Zeus, sola, ileri uzanmış sağ elinde kartal, sol elinde asa, zeminde ellerinde meşale tutan ayakta Demeter, tahtın ayaklarının arasında monogramı.
- 119.** AR Drahmi 4.3 gr 14.5 mm 2h.
Ref: Price 1991, 1356.
- Ö.Y: Aslan postlu Herakles başı, sağa.
A.Y: [A]ΛΕΞΑΝΔΡΟ[Y], Tahtında oturmuş Zeus, sola, ileri uzanmış sağ elinde kartal, sol elinde asa, zeminde monogramı.
- 120.** AR Drahmi 4.12 gr 17.5 mm 11h.
Ref: Price 1991, 1362.
- Ö.Y: Aslan postlu Herakles başı, sağa.
A.Y: [ΑΛΕΞ]ΑΝΔ[ΡΟΥ], Tahtında oturmuş Zeus, sola, ileri uzanmış sağ elinde kartal, sol elinde asa, zeminde ve şeklinde yılan monogramı.
- 121.** AR Drahmi 4.19 gr 17 mm. 12h.
Ref: Price 1991, 1363.
- Ö.Y: Aslan postlu Herakles başı, sağa.
A.Y: [ΑΛΕ]ΞΑΝΔΡ[ΟΥ], Tahtında oturmuş Zeus, sola, ileri uzanmış sağ elinde kartal, sol elinde asa, zeminde ve tahtın ayaklarının arasında şeklinde yılan monogramı.
- 122.** AR Drahmi 4.2 gr. 17 mm 12h.
Ref: Price 1991, 1364.

- Ö.Y: Aslan postlu Herakles başı, sağa.
A.Y: ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ, Tahtında oturmuş Zeus, sola, ileri uzanmış sağ elinde kartal, sol elinde asa, zeminde , tahtın ayaklarının arasında monogramı.
- 123.** AR Drahmi 4.31 gr 18 mm 12h.
Ref: Price 1991, 1367.
- Ö.Y: Aslan postlu Herakles başı, sağa.
A.Y: ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ, Tahtında oturmuş Zeus, sola, ileri uzanmış sağ elinde kartal, sol elinde asa, zeminde monogramı.
- 124.** AR Drahmi 4.15 gr 17mm 10h.
Ref: Price 1991, 1369.
- Ö.Y: Aslan postlu Herakles başı, sağa.
A.Y: ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ, Tahtında oturmuş Zeus, sola, ileri uzanmış sağ elinde kartal, sol elinde asa, zeminde , tahtın ayaklarının arasında monogramı.
- 125.** AR Drahmi 4.21 gr. 16 mm 8h.
Ref: Price 1991, 1372; SNG Ashmolean III: 2691.
- Ö.Y: Aslan postlu Herakles başı, sağa.
A.Y: ΑΛΕΞΑΝΔΡΟ[Y], Tahtında oturmuş Zeus, sola, ileri uzanmış sağ elinde kartal, sol elinde asa, zeminde , tahtın ayaklarının arasında monogramı.
- 126.** AR Drahmi 4.06 gr 17.6 mm 4h.
Ref: Price 1991, 1375.
- Ö.Y: Aslan postlu Herakles başı, sağa.
A.Y: ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ, Tahtında oturmuş Zeus, sola, ileri uzanmış sağ elinde kartal, sol elinde asa, zeminde , tahtın ayaklarının arasında monogramı.
- 127.** AR Drahmi 4.21 gr. 18 mm. 8h.
Ref: Price 1991, 1376.
- Ö.Y: Aslan postlu Herakles başı, sağa.
A.Y:[ΑΛΕΞ]ΑΝ[ΔΡΟΥ], Tahtında oturmuş Zeus, sola, ileri uzanmış sağ elinde kartal, sol elinde asa, zeminde monogramı, tahtın ayaklarının arasında Pegasus protomu.
- 128.** AR Drahmi 4.19 gr.17 mm 10h.
Ref: Price 1991, 1377.
- Ö.Y: Aslan postlu Herakles başı, sağa.
A.Y: [Α]ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ], Tahtında oturmuş Zeus, sola, ileri uzanmış sağ elinde kartal, sol elinde asa, zeminde monogramı, tahtın ayaklarının arasında bir elinde meşale taşıyan Artemis.
- 129.** AR Drahmi 4.34 gr 17 mm 11h.
Ref: Price 1991, 1378.

- Ö.Y: Aslan postlu Herakles başı, sağa.
A.Y: ΑΛΕΞΑΝΔΡ[ΟΥ], Tahtında oturmuş Zeus, sola, ileri uzanmış sağ elinde kartal, sol elinde asa, zeminde , tahtın ayaklarının arasında AI monogramı.
- 130.** AR Drağmi 4.09 gr 18 mm 3h.
Ref: Price 1991, 1379A.
- Ö.Y: Aslan postlu Herakles başı, sağa.
A.Y:[Α]ΑΛΕΞΑΝΔΡ[ΟΥ], Tahtında oturmuş Zeus, sola, ileri uzanmış sağ elinde kartal, sol elinde asa, zeminde ve Δ, tahtın ayaklarının arasında AI monogramı.
- 131.** AR Drağmi 4.29 gr 18 mm 10h.
Ref: Price 1991, 1380.
- Ö.Y: Aslan postlu Herakles başı, sağa.
A.Y:ΑΛΕΞΑΝΔΡΟ[Υ], Tahtında oturmuş Zeus, sola, ileri uzanmış sağ elinde kartal, sol elinde asa, zeminde Pegasus protomu ve tahtın ayaklarının arasında monogramı.
- 132.** AR Drağmi 4.25 gr 18 mm.
Ref: Price 1991, 1382.
- Ö.Y: Aslan postlu Herakles başı, sağa.
A.Y: ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ, Tahtında oturmuş Zeus, sola, ileri uzanmış sağ elinde kartal, sol elinde asa, zeminde Pegasus protomu ve tahtın ayaklarının arasında AI monogramı.
- 133.** AR Drağmi 4.15 gr 17.6 mm 5h.
Ref: Price 1991, 1385.
- Ö.Y: Aslan postlu Herakles başı, sağa.
A.Y: ΑΛΕΞΑΝΔΡΟ[Υ], Tahtında oturmuş Zeus, sola, ileri uzanmış sağ elinde kartal, sol elinde asa, zeminde Pegasus protomu ve tahtın ayaklarının arasında elinde meşale taşıyan Artemis.
- 134.** AR Drağmi 4.18 gr 17 mm 9h.
Ref: Price 1991, 1387.
- Ö.Y: Aslan postlu Herakles başı, sağa.
A.Y: ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ, Tahtında oturmuş Zeus, sola, ileri uzanmış sağ elinde kartal, sol elinde asa, zeminde Pegasus protomu ve tahtın ayaklarının arasında M monogramı.
- 135.** AR Drağmi 4.14 gr 18 mm 9h.
Ref: Price 1991, 1389.
- Ö.Y: Aslan postlu Herakles başı, sağa.
A.Y: ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ, Tahtında oturmuş Zeus, sola, ileri uzanmış sağ elinde kartal, sol elinde asa, zeminde Pegasus protomu ve tahtın ayaklarının arasında monogramı.
- 136.** AR Drağmi 4.16 gr 17.5 mm 7h.
Ref: Price 1991, 1391.

- Ö.Y: Aslan postlu Herakles başı, sağa.
A.Y: ΑΛΕΞΑΝΔΡ[OY], Tahtında oturmuş Zeus, sola, ileri uzanmış sağ elinde kartal, sol elinde asa, zeminde Pegasus protomu ve tahtın ayaklarının arasında monogramı.
- 137.** AR Drahmi 4.29 gr. 18 mm. 6h.
Ref: Price 1991, 1393; SNG Ashmolean III: 2700
- Ö.Y: Aslan postlu Herakles başı, sağa.
A.Y:[A]ΑΛΕΞΑΝΔΡ[OY], Tahtında oturmuş Zeus, sola, ileri uzanmış sağ elinde kartal, sol elinde asa, zeminde Pegasus protomu ve tahtın ayaklarının arasında ΑΛ.
- 138.** AR Drahmi 4.09 gr. 17 mm 9h.
Ref: Price 1991, 1394.
- Ö.Y: Aslan postlu Herakles başı, sağa.
A.Y:ΑΛΕΞΑΝΔΡ[OY], Tahtında oturmuş Zeus, sola, ileri uzanmış sağ elinde kartal, sol elinde asa, zeminde Pegasus protomu ve tahtın ayaklarının arasında monogramı.
- 139.** AR Drahmi 3.96 gr 17 mm 11h
Ref: Price 1991, 1395.
- Ö.Y: Nokta bordür içerisinde, aslan postlu Herakles başı, sağa.
A.Y: ΑΛΕΞΑΝΔΡΟ[Y], Tahtında oturmuş Zeus, sola, ileri uzanmış sağ elinde kartal, sol elinde asa, zeminde KI ve tahtın ayaklarının arasında monogramı.
- 140.** AR Drahmi 4.12 gr 18 mm 8h.
Ref: Price 1991, 1398.
- Ö.Y: Nokta bordür içerisinde, aslan postlu Herakles başı, sağa.
A.Y: [ΑΛΕΞ]ΑΝΔΡ[OY], Tahtında oturmuş Zeus, sola, ileri uzanmış sağ elinde kartal, sol elinde asa, zeminde KI ve tahtın ayaklarının arasında monogramı.
- 141.** AR Drahmi 4.2 gr 18 mm 12h.
Ref: Price 1991, 1401.
- Ö.Y: Nokta bordür içerisinde, aslan postlu Herakles başı, sağa.
A.Y: ΑΛΕΞΑΝΔΡΟY, Tahtında oturmuş Zeus, sola, ileri uzanmış sağ elinde kartal, sol elinde asa, zeminde KI ve tahtın ayaklarının arasında M monogramı.
- 142.** AR Drahmi 4.26 gr 17 mm 5h.
Ref: Price 1991, 1404.
- Ö.Y: Nokta bordür içerisinde, aslan postlu Herakles başı, sağa.
A.Y:[A]ΑΛΕΞΑΝΔΡΟ[Y], Tahtında oturmuş Zeus, sola, ileri uzanmış sağ elinde kartal, sol elinde asa, zeminde KI ve tahtın ayaklarının arasında ME monogramı.
- 143.** AR Drahmi 4.08 gr 17 mm 5h.
Ref: Price 1991, 1406.

- Ö.Y: Aslan postlu Herakles başı, sağa.
A.Y:[ΑΛΕΞ]ΑΝΔ[ΡΟΥ], Tahtında oturmuş Zeus, sola, ileri uzanmış sağ elinde kartal, sol elinde asa, zeminde KI ve tahtın ayaklarının arasında Θ monogramı.
144. AR Drahmi 3.98 gr 16.4 mm 2h.
Ref: Price 1991, 1408.
- Ö.Y: Aslan postlu Herakles başı, sağa.
A.Y: [ΑΛ]ΕΞΑΝΔ[ΡΟΥ], Tahtında oturmuş Zeus, sola, ileri uzanmış sağ elinde kartal, sol elinde asa, zeminde KI ve tahtın ayaklarının arasında monogramı.
145. AR Drahmi 4.11 gr 17 mm 5h.
Ref: Price 1991, 1409.
- Ö.Y: Aslan postlu Herakles başı, sağa.
A.Y: [Α]ΛΕΞΑΝΔΡΟ[Υ], Tahtında oturmuş Zeus, sola, ileri uzanmış sağ elinde kartal, sol elinde asa, zeminde ve Ω tahtın ayaklarının arasında ME monogramı.
146. AR Drahmi 4.19 gr 17 mm 4h.
Ref: Price 1991, 1410.
- Ö.Y: Nokta bordür içerisinde, aslan postlu Herakles başı, sağa.
A.Y: ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ, Tahtında oturmuş Zeus, sola, ileri uzanmış sağ elinde kartal, sol elinde asa, zeminde , tahtın ayaklarının arasında monogramı.
147. AR Drahmi 4.27 gr 18 mm 8h.
Ref: Price 1991, 1411.
- Ö.Y: Aslan postlu Herakles başı, sağa.
A.Y:[Α]ΛΕΞΑΝΔΡΟ[Υ], Tahtında oturmuş Zeus, sola, ileri uzanmış sağ elinde kartal, sol elinde asa, zeminde H tahtın ayaklarının arasında Θ monogramı.
148. AR Drahmi 4.19 gr 19 mm 12h.
Ref: Price 1991, 1412.
- Ö.Y: Aslan postlu Herakles başı, sağa.
A.Y:[ΑΛ]ΕΞΑΝΔΡΟ[Υ], Tahtında oturmuş Zeus, sola, ileri uzanmış sağ elinde kartal, sol elinde asa, zeminde H tahtın ayaklarının arasında ME monogramı.
149. AR Drahmi 4.25 gr 19 mm 8h.
Ref: Price 1991, 1413.
- Ö.Y: Aslan postlu Herakles başı, sağa.
A.Y:[ΑΛΕ]ΞΑΝΔΡ[ΟΥ], Tahtında oturmuş Zeus, sola, ileri uzanmış sağ elinde kartal, sol elinde asa, zeminde H tahtın ayaklarının arasında monogramı.
150. AR Drahmi 3.8 gr 19 mm 3h.
Ref: Price 1991, 1414.

- Ö.Y: Aslan postlu Herakles başı, sağa.
A.Y:[A]ΛΕΞΑΝΔΡΟΥ, Tahtında oturmuş Zeus, sola, ileri uzanmış sağ elinde kartal, sol elinde asa, zeminde amphora ve tahtın ayaklarının arasında H monogramı.
- 151.** AR Drahmi 4.37 gr 18 mm 9h.
Ref: Price 1991, 1416.
- Ö.Y: Aslan postlu Herakles başı, sağa.
A.Y:[A]ΛΕΞΑΝΔΡΟ[Y], Tahtında oturmuş Zeus, sola, ileri uzanmış sağ elinde kartal, sol elinde asa, zeminde amphora ve tahtın ayaklarının arasında ME monogramı.
- 152.** AR Drahmi 4.21 gr 17 mm. 8h.
Ref: Price 1991, 1417; SNG Ashmolean III: 2704.
- Ö.Y: Aslan postlu Herakles başı, sağa.
A.Y:[A]ΛΕΞΑΝΔΡΟ[Y], Tahtında oturmuş Zeus, sola, ileri uzanmış sağ elinde kartal, sol elinde asa, zeminde amphora ve tahtın ayakları arasında Θ monogramı.
- 153.** AR Drahmi 4.21 gr 18 mm 3h.
Ref: Price 1991, 1418.
- Ö.Y: Aslan postlu Herakles başı, sağa.
A.Y: ΑΛΕΞΑΝΔΡΟ[Y], Tahtında oturmuş Zeus, sola, ileri uzanmış sağ elinde kartal, sol elinde asa, zeminde amphora ve tahtın ayakları arasında Z monogramı.
- 154.** AR Drahmi 3.72 gr 17 mm 12h.
Ref: Price 1991, 1419.
- Ö.Y: Aslan postlu Herakles başı, sağa.
A.Y:ΑΛΕΞΑΝΔΡ[ΟY], Tahtında oturmuş Zeus, sola, ileri uzanmış sağ elinde kartal, sol elinde asa, zeminde fare, sağa ve onun da altında ME monogramı.
- 155.** AR Drahmi 4.26 gr 17 mm 4h.
Ref: Price 1991, 1422.
- Ö.Y: Aslan postlu Herakles başı, sağa.
A.Y:[AΛ]ΕΞΑΝΔΡ[ΟY], Tahtında oturmuş Zeus, sola, ileri uzanmış sağ elinde kartal, sol elinde asa, zeminde fare, sağa ve tahtın ayakları arasında ME monogramı.
- 156.** AR Drahmi 4.23 gr 17 mm 3h.
Ref: Price 1991, 1423.
- Ö.Y: Aslan postlu Herakles başı, sağa.
A.Y: [A]ΛΕΞΑΝΔΡΟ[Y], Tahtında oturmuş Zeus, sola, ileri uzanmış sağ elinde kartal, sol elinde asa, zeminde fare, sağa ve tahtın ayakları arasında M monogramı.
- 157.** AR Drahmi 4.26 gr 18 mm 5h.
Ref: Price 1991, 1424.

- Ö.Y: Nokta bordür içerisinde, aslan postlu Herakles başı, sağa.
A.Y: ΑΛΕΞΑΝΔΡ[ΟY], Tahtında oturmuş Zeus, sola, ileri uzanmış sağ elinde kartal, sol elinde asa, zeminde fare, sağa ve onun altında monogramı.
- 158.** AR Drahmi 4.17 gr 18 mm 8h.
Ref: Price 1991, 1425.
- Ö.Y: Aslan postlu Herakles başı, sağa.
A.Y: [ΑΛ]ΕΞΑΝΔΡΟ[Y], Tahtında oturmuş Zeus, sola, ileri uzanmış sağ elinde kartal, sol elinde asa, zeminde fare, sağa ve tahtın ayakları arasında K monogramı.
- 159.** AR Drahmi 4.28 gr 18 mm 12h.
Ref: Price 1991, 1426.
- Ö.Y: Nokta bordür içerisinde, aslan postlu Herakles başı, sağa.
A.Y: [ΑΛ]ΕΞΑΝΔΡ[ΟY], Tahtında oturmuş Zeus, sola, ileri uzanmış sağ elinde kartal, sol elinde asa, zeminde fare, sağa.
- 160.** AR Drahmi 4.19 gr 18 mm 12h.
Ref: Price 1991, 1427; SNG Ashmolean III: 2705.
- Ö.Y: Aslan postlu Herakles başı, sağa.
A.Y: [ΑΛΕΞ]ΑΝΔΡΟ[Y], Tahtında oturmuş Zeus, sola, ileri uzanmış sağ elinde kartal, sol elinde asa, zeminde fare, sola.
- 161.** AR Drahmi 4.21 gr 17 mm 2h.
Ref: Price 1991, 1428.
- Ö.Y: Aslan postlu Herakles başı, sağa.
A.Y: [ΑΛ]ΕΞΑΝΔΡΟY, Tahtında oturmuş Zeus, sola, ileri uzanmış sağ elinde kartal, sol elinde asa, zeminde fare, sağa ve tahtın ayakları arasında monogramı.
- 162.** AR Drahmi 4.15 gr 17 mm 4h.
Ref: Price 1991, 1429.
- Ö.Y: Aslan postlu Herakles başı, sağa.
A.Y: ΑΛΕΞΑΝΔΡ[ΟY], Tahtında oturmuş Zeus, sola, ileri uzanmış sağ elinde kartal, sol elinde asa, zeminde Herm (Sınır Taşı).
- 163.** AR Drahmi 4.16 gr. 18 mm 9h.
Ref: Price 1991, 1433.
- Ö.Y: Aslan postlu Herakles başı, sağa.
A.Y: ΑΛΕΞΑΝΔΡΟ[Y], Tahtında oturmuş Zeus, sola, ileri uzanmış sağ elinde kartal, sol elinde asa, zeminde fare, sağa ve tahtın ayakları arasında O monogramı.
- 164.** AR Drahmi 4.12 gr 18 mm 8h.
Ref: Price 1991, 1434.
- Ö.Y: Aslan postlu Herakles başı, sağa.
A.Y: ΑΛΕΞΑΝΔΡΟY, Tahtında oturmuş Zeus, sola, ileri uzanmış sağ elinde kartal, sol elinde asa, zeminde sıçrayan Jerboa (Cırboğa-Arap Tavşanı), sağa.
- 165.** AR Drahmi 4.10 gr 18 mm 6h.
Ref: Price 1991, 1435.

- Ö.Y: Aslan postlu Herakles başı, sağa.
A.Y: ΑΛΕΞΑΝΔΡ[OY], Tahtında oturmuş Zeus, sola, ileri uzanmış sağ elinde kartal, sol elinde asa, zeminde bir dala konmak üzere olan kuş sağa.
- 166.** AR Drahmi 4.02 gr 17 mm 12h.
Ref: Price 1991, 1436.
- Ö.Y: Nokta bordür içerisinde, aslan postlu Herakles başı, sağa.
A.Y: ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ , Tahtında oturmuş Zeus, sola, ileri uzanmış sağ elinde kartal, sol elinde asa, zeminde Pegasus protomu sola, tahtın ayakları arasında uzun meşale.
- 167.** AR Drahmi 3.96 gr 17 mm 12h.
Ref: Price 1991, 1437.
- Ö.Y: Nokta bordür içerisinde, aslan postlu Herakles başı, sağa.
A.Y:[Α]ΑΛΕΞΑΝΔΡ[POY], Tahtında oturmuş Zeus, sola, ileri uzanmış sağ elinde kartal, sol elinde asa, zeminde yunus (?) sağa, aslan protomu sola, tahtın altında uzun meşale.
- 168.** AR Drahmi 4.12 gr 18 mm 8h.
Ref: Price 1991, 1438.
- Ö.Y: Aslan postlu Herakles başı, sağa.
A.Y: [ΑΛΕΞ]ΑΝΔΡ[OY], Tahtında oturmuş Zeus, sola, ileri uzanmış sağ elinde kartal, sol elinde asa, zeminde aslan protomu sola, yunus sağa tahtın altında ME monogramı.
- 169.** AR Drahmi 4.21 gr 18 mm 5h.
Ref: Price 1991, 1439.
- Ö.Y: Nokta bordür içerisinde, aslan postlu Herakles başı, sağa.
A.Y: [ΑΛ]ΕΞΑΝΔΡ[OY]”, Tahtında oturmuş Zeus, sola, ileri uzanmış sağ elinde kartal, sol elinde asa, zeminde yunus sola, aslan protomu sola tahtın ayakları arasında ME monogramı.
- 170.** AR Drahmi 4.21 gr 17 mm 12h.
Ref: Price 1991, 1440.
- Ö.Y: Nokta bordür içerisinde, aslan postlu Herakles başı, sağa.
A.Y: ΑΛΕΞΑΝ[ΔΡΟΥ], Tahtında oturmuş Zeus, sola, ileri uzanmış sağ elinde kartal, sol elinde asa, zeminde Pegasus protomu sola, aslan protomu sola ve tahtın ayakları arasında monogramı.
- 171.** AR Drahmi 4.22 gr 17 mm.
Ref: Price 1991, 1442.
- Ö.Y: Nokta bordür içerisinde, aslan postlu Herakles başı, sağa.
A.Y: ΑΛΕΞΑΝΔΡ[OY], Tahtında oturmuş Zeus, sola, ileri uzanmış sağ elinde kartal, sol elinde asa, zeminde Pegasus protomu sola, aslan protomu sola ve tahtın ayakları arasında monogramı.
- 172.** AR Drahmi 4.15 gr 18 mm 5h.
Ref: Price 1991, 1443.

2.1.3.3. III. Philippos Sikkeleri

2.1.3.3.1. Altın

- Ö.Y: Başında Griffon bezemeli Korinth miğferi bulunan Athena başı, sağa.
A.Y: ΦΙΛΙΠΠΟΥ, ileri uzanmış sağ elinde çelenk taşıyan ve sol elinde ise stylis tutan ayakta Nike, sola, çelengin altında zeminde ve monogramı.
173. AV Stater 8.59 gr 18 mm 10h.
Ref: Price 1991, P11.
- Ö.Y: Korinth miğferli Athena başı, sağa.
A.Y: ΦΙΛΙΠΠΟΥ, ileri uzanmış sağ elinde çelenk taşıyan ve sol elinde ise stylis tutan ayakta Nike, sola, çelengin altında zeminde ve monogramı.
174. AV Stater 8.56 gr 18 mm 6h.
Ref: Price 1991, P12.
- Ö.Y: Başında yılan bezemeli Korinth miğferi bulunan Athena başı, sağa.
A.Y: ΦΙΛΙΠΠΟΥ, ileri uzanmış sağ elinde çelenk taşıyan ve sol elinde ise stylis tutan ayakta Nike, sola, çelengin altında zeminde ve monogramı.
175. AV Stater 8.59 gr 19 mm 2h.
Ref: Price 1991, P13.
- Ö.Y: Başında Griffon bezemeli Korinth miğferi bulunan Athena başı, sağa.
A.Y: ΦΙΛΙΠΠΟΥ, ileri uzanmış sağ elinde çelenk taşıyan ve sol elinde ise stylis tutan ayakta Nike, sola, çelengin altında zeminde ve monogramı.
176. AV Stater 8.58 gr 18 mm 2h.
Ref: Price 1991, P13A; P14.
- Ö.Y: Başında Griffon bezemeli Korinth miğferi bulunan Athena başı, sağa.
A.Y: ΦΙΛΙΠΠΟΥ, ileri uzanmış sağ elinde çelenk taşıyan ve sol elinde ise stylis tutan ayakta Nike, sola, çelengin altında zeminde , ve monogramı.
177. AV Stater 8.54 gr 19 mm 11h.
Ref: Price 1991, P17.
- 2.1.3.2.2. Gümüş
- Ö.Y: Aslan postlu Herakles başı, sağa.
A.Y: ΦΙΛΙΠΠΟΥ, Tahtında oturmuş Zeus, sola, ileri uzanmış sağ elinde kartal, sol elinde asa, zeminde , tahtın ayakları arasında monogramı.
178. AR Drahmi 4.06 gr 17.5 mm 6h.
Ref: Price 1991, P15.
- Ö.Y: Aslan postlu Herakles başı, sağa.
A.Y: ΦΙΛΙΠΠΟΥ, Tahtında oturmuş Zeus, sola, ileri uzanmış sağ elinde kartal, sol elinde asa, zeminde ve monogramı.
179. AR Drahmi 4.19 gr 17 mm 2h.
Ref: Price 1991, P16.

2.1.3.4. Lysimakhos Sikkeleri

2.1.3.4.1. Altın

- Ö.Y: Korinth miğferli Athena başı, sağa.
A.Y: ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΛΥΣΙΜΑΧΟΥ, ileri uzanmış sağ elinde çelenk taşıyan ve sol elinde ise stylis tutan ayakta Nike, sola, çelengin altında zeminde monogramı, aslan protomu, sola, sağ ayağının önünde zeminde meşale.
180. AV Stater 8.57 gr 19 mm. 3h.
Ref: Price 1991, L9.

- Ö.Y: Ammon boynuzlu III. Aleksandros başı, sağa.
A.Y: “ΒΑΣΙΛΕΩ[Σ] ΛΥΣΙΜΑΧΟΥ”, Kalkanına yaslanmış şekilde oturan, sağ elinde lejantı taçlandırır şekilde betimlenmiş Nike taşıyan Athena Nikephoros, sola. Nike'nin altında zeminde meşale, tahtın ayaklarının arasında monogramı.
181. AV Stater 8.55 gr 18 mm.
Ref: BMC 1896.0703.63.

2.1.3.4.2. Gümüş

- Ö.Y: Nokta bordür içerisinde, Ammon boynuzlu III. Aleksandros başı sağa.
A.Y: ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΛΥΣΙΜΑΧΟΥ, Kalkanına yaslanmış şekilde oturan, sağ elinde lejantı taçlandırır şekilde betimlenmiş Nike taşıyan Athena Nikephoros, sola. Nike'nin altında zeminde , tahtın ayakları arasında monogramı
182. AR Tetradrahmi 17.03 gr 30 mm. 1h.
Ref: ANS 1944.100.45344.

- Ö.Y: Ammon boynuzlu III. Aleksandros başı sağa.
A.Y: ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΛΥΣΙΜΑΧΟΥ, Kalkanına yaslanmış şekilde oturan, sağ elinde lejantı taçlandırır şekilde betimlenmiş Nike taşıyan Athena Nikephoros, sola. Nike'nin altında zeminde , tahtın ayakları arasında monogramı.
183. AR Tetradrahmi 17.06 gr 30 mm. 12h.
Ref: ANS 1944.100.45400.

- Ö.Y: Nokta bordür içerisinde başında Ammon boynuzlu III. Aleksandros başı sağa.
A.Y: ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΛΥΣΙΜΑΧΟΥ, Kalkanına yaslanmış şekilde oturan, sağ elinde lejantı taçlandırır şekilde betimlenmiş Nike taşıyan Athena Nikephoros, sola. Nike'nin altında zeminde , zeminin altında monogramı.
184. AR Tetradrahmi 17.01 gr 30 mm.
Ref: Thompson 49, Müller 399.

- Ö.Y: Ammon boynuzlu III. Aleksandros başı, sağa.
A.Y: ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΛΥΣΙΜΑΧΟΥ, Kalkanına yaslanmış şekilde oturan, sağ elinde lejantı taçlandırır şekilde betimlenmiş Nike taşıyan Athena Nikephoros, sola. Nike'nin altında zeminde , zeminin altında monogramı.
185. AR Tetradrahmi 17.96 gr 26 mm.
Ref: ANS 1997.9.70.

- Ö.Y: Nokta bordür içerisinde, Ammon boynuzlu III. Aleksandros başı, sağa.
A.Y: ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΛΥΣΙΜΑΧΟΥ, Kalkanına yaslanmış şekilde oturan, sağ elinde lejantı taçlandırır şekilde betimlenmiş Nike taşıyan Athena Nikephoros, sola. Sol alanda meşale, tahtın ayakları arasında altında monogramı.
- 186.** AR Tetradrahmi 17.11 gr 28 mm.
Ref: ANS 1944.100.45301.
- Ö.Y: Nokta bordür içerisinde, Ammon boynuzlu III. Aleksandros başı, sağa.
A.Y: ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΛΥΣΙΜΑΧΟΥ, Kalkanına yaslanmış şekilde oturan, sağ elinde lejantı taçlandırır şekilde betimlenmiş Nike taşıyan Athena Nikephoros, sola. Sol alanda zeminde monogramı, sağ alanda zeminde meşale.
- 187.** AR Tetradrahmi 17.08 gr 30 mm.
Ref: ANS 1944.100.45302.
- Ö.Y: Nokta bordür içerisinde, Ammon boynuzlu III. Aleksandros başı, sağa.
A.Y: ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΛΥΣΙΜΑΧΟΥ, Kalkanına yaslanmış şekilde oturan, sağ elinde lejantı taçlandırır şekilde betimlenmiş Nike taşıyan Athena Nikephoros, sola, tahtın ayakları arasında yıldız.
- 188.** AR Tetradrahmi 17.01 gr 28 mm.
Ref: ANS 1944.100.45303.
- Ö.Y: Nokta bordür içerisinde, Ammon boynuzlu III. Aleksandros başı, sağa.
A.Y: [B]ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΛΥΣΙΜΑΧΟΥ, Kalkanına yaslanmış şekilde oturan, sağ elinde lejantı taçlandırır şekilde betimlenmiş Nike taşıyan Athena Nikephoros, sola. Nike'nin altında zeminde , tahtın ayakları arasında monogramı.
- 189.** AR Tetradrahmi 17.13 gr 29 mm.
Ref: ANS 1944.100.45307.
- Ö.Y: Ammon boynuzlu III. Aleksandros başı, sağa.
A.Y: ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΛΥΣΙΜΑΧΟΥ, Kalkanına yaslanmış şekilde oturan, sağ elinde lejantı taçlandırır şekilde betimlenmiş Nike taşıyan Athena Nikephoros, sola. Nike'nin altında zeminde monogramı, sol alanda zeminde yıldız.
- 190.** AR Tetradrahmi 16.88 gr 29 mm 12h.
Ref: ANS 1944.100.45316.
- Ö.Y: Nokta bordür içerisinde, Ammon boynuzlu III. Aleksandros başı, sağa.
A.Y: ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΛΥΣΙΜΑΧΟΥ, Kalkanına yaslanmış şekilde oturan, sağ elinde lejantı taçlandırır şekilde betimlenmiş Nike taşıyan Athena Nikephoros, sola. Nike'nin altında zeminde , tahtın ayakları arasında monogramı.
- 191.** AR Tetradrahmi 17.16 gr 30 mm 1h.
Ref: ANS 1944.100.45317.
- Ö.Y: Ammon boynuzlu III. Aleksandros başı, sağa.
A.Y: ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΛΥΣΙΜΑΧΟΥ, Kalkanına yaslanmış şekilde oturan, sağ elinde lejantı taçlandırır şekilde betimlenmiş Nike taşıyan Athena Nikephoros, sola. Nike'nin altında zeminde , tahtın ayakları arasında monogramı.
- 192.** AR Tetradrahmi 17.01 gr 25 mm 12h.
Ref: ANS 1944.100.45318.

Ö.Y: Ammon boynuzlu III. Aleksandros başı, sağa.
A.Y: ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΛΥΣΙΜΑΧΟΥ, Kalkanına yaslanmış şekilde oturan, sağ elinde lejantı taçlandırır şekilde betimlenmiş Nike taşıyan Athena Nikephoros, sola. Nike'nin altında zeminde , tahtın ayakları arasında monogramı

- 193.** AR Tetradrahmi 16.99 gr 27.5 mm. 12h.
Ref: ANS 1944.100.45342.

Ö.Y: Nokta bordür içerisinde, aslan postlu Herakles başı, sağa.
A.Y: [B]ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΛΥΣΙΜΑΧΟΥ, Tahtında oturmuş Zeus, sola, ileri uzanmış sağ elinde kartal, sol elinde asa, zeminde monogramı ve aslan protomu sola, tahtın ayakları arasında meşale.

- 194.** AR Drahmi 4.26 gr 18 mm.
Ref: Price 1991, L13.

Ö.Y: Aslan postlu Herakles başı, sağa.
A.Y: [B]ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΛΥΣΙΜΑΧΟΥ, Tahtında oturmuş Zeus, sola, ileri uzanmış sağ elinde kartal, sol elinde asa, zeminde Pegasus ve aslan protomu sola, tahtın ayakları arasında meşale.

- 195.** AR Drahmi 4.24gr 18 mm.
Ref: Price 1991, L11.

2.1.3.5. Seleukos Sikkeleri

2.1.3.5.1. I. Antiokhus

Ö.Y: Diademli Antiokhos I başı, sağa.
A.Y: ΒΑΣΙΛΕΩΣ [A]ΝΤΙΟΧΟΥ, Omphalos üzerinde oturmuş sol elinde yayını sağ elinde okunu tutan Apollon, sola. Yayın üstünde zeminde monogramı.

- 196.** Omphalosun altında, monogramı.
AR Tetradrahmi 16.66 gr 28 mm 12h.
Ref: ANS 1944.100.78270.

Ö.Y: Diademli Antiokhos I başı, sağa.
A.Y: ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΑΝΤΙΟΧΟΥ, Omphalos üzerinde oturmuş sol elinde yayını sağ elinde okunu tutan Apollon, sola. Sol alanda yayın üstünde zeminde monogramı. Omphalosun altında, monogramı.

- 197.** AR Tetradrahmi 16.91 gr 29 mm 1h.
Ref: ANS 1944.100.78269.

2.1.3.5.2. II. Antiokhos

Ö.Y: Diademli kral başı, sağa (Antiokhos II)
A.Y: ΒΑΣΙΛΕΩ[Σ] ΑΝΤΙΟΧΟΥ, Omphalos üzerinde oturmuş sol elinde yayını tutan Apollon, sola.

- 198.** AR Tetradrahmi 16.75 gr 28 mm 1h.
Ref: ANS 1977.158.643.

Ö.Y: Diademli kral başı, sağa (Antiokhos II)
A.Y: ΒΑΣΙΛΕΩΣ/ANTIOXOY, Omphalos üzerinde oturmuş sol elinde yayını sağ elinde okunu tutan Apollon, sola. Okun altında zeminde ΙΞ, Apollon'un ayakları altında zeminde ΘΑΡ.

199. AR Tetradrahmi 16.96 gr 30 mm 12h.
Ref: ANS 1977.158.644.

Ö.Y: Diademli Antiokhos II başı, sağa.
A.Y: ΒΑΣΙΛΕΩΣ [A]NTIOXOY, Omphalos üzerinde oturmuş sol elinde yayını sağ elinde okunu tutan Apollon, sola. Yayın altında zeminde ΙΞ monogramı.

200. AR Tetradrahmi, 16.53 gr 31 mm 12h.
Ref: ANS 1944.100.78271.

2.1.3.5.3. Antiokhos Hierax

Ö.Y: Diademli kral başı, sağa (Antiokhos Hierax ?)
A.Y: [ΒΑΣΙ]ΛΕΩ[Σ] ANTIOXOY", Omphalos üzerinde oturmuş sol elinde yayını sağ elinde okunu tutan Apollon, sola. Omphalosun altında Tripot.

201. AR Tetradrahmi 16.39 gr 30 mm 1h.
Ref: ANS 1908.115.14.

Ö.Y: Diademli kral başı, sağa (Antiokhos Hierax ?)
A.Y: [B]ΑΣΙΛΕΩΣ [A]NTIOXOY", Omphalos üzerinde oturmuş sol elinde yayını sağ elinde okunu tutan Apollon, sola. Omphalosun altında Tripot ve monogramı.

202. AR Tetradrahmi 17.12 gr 30 mm 12h.
Ref: ANS 1944.100.78274.

Ö.Y: Nokta bordür içerisinde, kanatlı diyadem takan kral başı, sağa (Antiokhos Hierax ?)
A.Y: ΒΑΣΙΛΕΩΣ ANTIOXOY, Omphalos üzerinde oturmuş sol elinde yayını sağ elinde okunu tutan Apollon, sola. Omphalosun altında belirsiz monogram.

203. AR Tetradrahmi 16.74 gr 31 mm 12h.
Ref: ANS 1967.152.676.

Ö.Y: Nokta bordür içerisinde, diyademli kral başı, sağa. (Antiokhos Hierax ?)
A.Y: ΒΑΣΙΛΕΩΣ ANTIOXOY, Omphalos üzerinde oturmuş sol elinde yayını sağ elinde okunu tutan Apollon, sola. Omphalosun altında arı.

204. AR Tetradrahmi 16.93 gr 31 mm 1h.
Ref: ANS 1967.152.677.

Ö.Y: Diayademli kral başı, sağa. (Antiokhos Hierax ?)
A.Y: ΒΑΣΙΛΕΩΣ ANTIOXOY, Omphalos üzerinde oturmuş sol elinde yayını sağ elinde okunu tutan Apollon, sola. Omphalosun altında arı.

205. AR Tetradrahmi 16.97 gr 32 mm 1h.
Ref: ANS 1944.100.78275.

Ö.Y: Diyademli kral başı, sağa (Antiokhos Hierax ?)

A.Y: ΒΑΣΙΛΕΩΣ ANTIOXOY, Omphalos üzerinde oturmuş sol elinde yayını sağ elinde okunu tutan Apollon, sola. Omphalosun altında Pegasus protomu sola,

monogramı.

206. AR Tetradrahmi 15.85 gr 33 mm 12h.
Ref: ANS 1944.100.78276.

Ö.Y: Diyademli kral başı, sağa. (Antiokhos Hierax ?)

A.Y: ΒΑΣΙΛΕΩΣ ANTIOXOY, Omphalos üzerinde oturmuş sol elinde yayını sağ elinde okunu tutan Apollon, sola. Okun önünde zeminde uzun meşale, altında Pegasus protomu sola ve monogramı.

207. AR Tetradrahmi 17.13 gr 29 mm 12h.
Ref: ANS 1944.100.78277.

Ö.Y: Diyademli kral başı, sağa. (Antiokhos Hierax ?)

A.Y: ΒΑΣΙΛΕΩ[Σ] ANTIOXOY, Omphalos üzerinde oturmuş sol elinde yayını sağ elinde okunu tutan Apollon, sola. omphalosun altında monogramı.

208. AR Tetradrahmi 17.06 gr 32 mm 11h.
Ref: ANS 1948.78.19.

2.1.4. MÖ 2. ve 1. Yüzyıl Sikkeleri

2.1.4.1. Gümüş

Ö.Y: Nokta bordür içerisinde, Priapos'un başı, sağa.

A.Y: ΛΑΜΨΑ-[K]HNQN - ΠΡΟΜΗΘΕΙΩΝΟΣ [T]OY ΛΑΜΠΙΩΝΟΣ , sağ elinde plaktrum sol elinde lir taşıyan Apollon Kitharoadus'un sağa dönük

betimlemesi, arkasında monogramı. Apollon Kitharados'un önünde iki elinde de meşale tutan Demeter'in kült heykeli, sola.

209. AR Tetradrahmi 16.63 gr. 30 mm. 12h.
Ref: BMC Mysia 68.

Ö.Y: Nokta bordür içerisinde, sakallı Priapos başı, sağa.

A.Y: ΛΑΜΨΑ-[K]HNQN [ ]NΔΡΟΜΑΧΟY [ ]YMNE-ΛOY, Elinde liryle Apollon Kitharados, sola, sağ alanda Hem-hem tacı. Apollo'nun arkasında K monogramı.

210. AR Tetradrahmi 15.81 gr 26 mm.
Ref: ANS 1972.15.1

Ö.Y: Nokta bordür içerisinde, sakallı Priapos başı, sağa.

A.Y: ΛΑΜΨΑ-KHNQN ΠΡΟΜΗΘΕΙΩΝΟ ΣΤΟΥΛΑΜΠΙΩΝΟΣ, Elinde liri ile ayakta Apollon Kitharados, sağa, karşısında Artemis sola. Apollon'un arkasında

zeminde monogramı.

211. AR Tetradrahmi 15.93 gr 30 mm 1h.
Ref: ANS 1948.29.3.

- Ö.Y: Nokta bordür içerisinde, çelenkli Priapos başı, sağa.
A.Y: ΛΑΜΨΑ – ΚΗΝΩΝ, Pegasus protomu, sağa.
212. AR Didrahmi 7.46 gr. 23 mm.
Ref: SNG BNF Paris 1248; SNG Tuebingen 2311.
Ö.Y: Defne çelenkli Apollon başı sağa.
- A.Y: Λ-A-M, Pegasus protomu sağa, altında zeminde monogramı.
213. AR Triobol 1.95 gr. 14 mm.
Ref: SNG Copenhagen 197.
- Ö.Y: Korinth miğferli Athena başı sağa.
A.Y: Pegasus protomu, sağa, altında buğday başağı.
214. AR Triobol 2.26 gr 15 mm 12h.
Ref: ANS 1944.100.42964.
- Ö.Y: Nokta bordür içerisinde ikiyüzlü kadın başı.
A.Y: ΛΑΜ-ΨΑ, Korinth miğferli Athena başı sağa.
215. AR Triobol 2.08 gr 14 mm.
Ref: ANS 1944.100.42956.
- Ö.Y: Defne çelenkli Apollon başı, sağa.
A.Y: Λ-A-M, Pegasus protomu, sağa, altında yıldız.
216. AR Diobol 1.13 gr 10 mm 5h.
Ref: ANS 1944.100.42966.
- Ö.Y: Defne çelenkli Apollon başı, sağa.
A.Y: Λ-A-M, Pegasus protomu, sağa, altında yunus.
217. AR Diobol 1.18 gr 10 mm 11h.
Ref: ANS 1944.100.42967.
- Ö.Y: Defne çelenkli Apollon başı, sağa.
A.Y: Λ-A-M, Pegasus protomu, sağa, altında belirsiz nesne.
218. AR Diobol 1.22 gr 10 mm 12h.
Ref: ANS 1944.100.42968.
- Ö.Y: İkiyüzlü kadın başı.
A.Y: ΛΑ[M]-Ψ-[A], Korinth miğferli Athena başı sağa.
219. AR Diobol 1.24 gr 12 mm.
Ref: ANS 1944.100.42957.
- Ö.Y: Defne çelenkli Apollon başı, sağa.
A.Y: Λ-A, Pegasus protomu, sağa, altında buğday başağı.
220. AR Obol 0.72 gr 10 mm 3h.
Ref: ANS 1944.100.42965.

2.1.4.2. Bronz

- Ö.Y: Sakallı Priapos başı sağa.
A.Y: ΛΑΜΨΑ-ΚΗΝΩ[N], Pegasus protomu, sağa.
221. AE 7.8 gr 19 mm 12h.
Ref: ANS 1944.100.43004.

- Ö.Y: Çelenkli Priapos başı, sağa.
A.Y: ΛΑΜΨΑ – ΚΗΝΩ[N], Pegasus protomu, sağa.
222. AE 7.57 gr 23 mm 12h.
Ref: ANS 1947.97.367.
- Ö.Y: Nokta Bordür içerisinde, sarmaşık çelenkli, sakallı Priapos başı, sağa.
A.Y: ΛΑΜ[ΨΑ] – ΚΗΝΩΝ, Pegasus protomu, sağa.
223. AE 4.7 gr. 21 mm.
Ref: SNG France 1245-1248.
- Ö.Y: Apollon başı, sağa, üzerinde üzüm salkımı şeklinde kontrmark.
A.Y: ΛΑΜ, Pegasus protomu sola, sol tarafta lir.
224. AE 5.99 gr. 21 mm 12h.
Ref: SNG France 1232.
- Ö.Y: Apollon başı, sağa.
A.Y: ΛΑΜ, Apollon'nun kitharası. Sol alanda Pegasus protomu, sola.
225. AE 4.26 gr 20 mm 12h.
Ref: ANS 1944.100.43009.
- Ö.Y: Apollon başı, sağa, ayakta baykuş-kartal (?) şeklinde kontrmark.
A.Y: ΛΑΜ, Apollon'nun kitharası, sol alanda Pegasus protomu, sola.
226. AE 6.3 gr 20 mm 12h.
Ref: ANS 1944.100.43010.
- Ö.Y: Apollon başı, sağa, ayakta baykuş-kartal (?) şeklinde kontrmark.
A.Y: ΛΑΜ, Apollon'nun kitharası, sol alanda Pegasus protomu, sola.
227. AE 5.05 gr 21 mm 10h.
Ref: ANS 1944.100.43011.
- Ö.Y: Apollon başı, sağa, ayakta baykuş şeklinde kontrmark.
A.Y: ΛΑ[M], Apollon'nun kitharası, sol alanda Pegasus protomu, sola.
228. AE 3.44 gr 19 mm 10h.
Ref: ANS 1944.100.43013.
- Ö.Y: Defne çelenkli Apollon başı, sağa.
A.Y. ΛΑΜ, Kithara, sol taraftaki alan içerisinde Pegasus protomu (?), sola.
229. AE 4.95 gr. 20 mm.
Ref: BMC Mysia 87, 75; SNG France 1232.
- Ö.Y: Çelenkli Dionysos başı, sağa.
A.Y: ΛΑΜ-ΨΑ, çevresinde asma yapraklarından çelenk bulunan Thyrsos.
230. AE 9.10 gr 21 mm.
Ref: SNG Cop Mysia 218.
- Ö.Y: Nokta bordür içerisinde, sakallı Priapos başı, sağa.
A.Y: ΛΑΜ[ΨΑ] – [KH]N[ΩN], Pegasus protomu, sağa.
231. AE 6.29 gr 21 mm.
Ref: SNG France 1247; BMC 86, 69; SNG v. Aulock 7405; SNG Cop Mysia 223.

- Ö.Y: Çelenkli Priapos başı, sağa.
A.Y: [Λ]AMΨA – [K]HNΩN, Pegasus protomu, sağa, sağında yıldız monogramı.
232. AE 6.24 gr. 20 mm.
Ref: SNG Cop Mysia 224-227.
- Ö.Y: Priapos başı, sağa.
A.Y: ΛAM, Kantharos, altında Pegasus protomu, sağa.
233. AE 3.31 gr. 18 mm.
Ref: SNG Cop Mysia 229; BMC 86, 70.
- Ö.Y: Çelenkli Apollon ? - Priapos ? başı sağa.
A.Y: ΛAM, Kantharos, altında Pegasus protomu, sağa.
234. AE 3.73 gr 17 mm 12h.
Ref: ANS 1944.100.43015.
- Ö.Y: Çelenkli Apollon ? - Priapos ? başı, sağa.
A.Y: ΛAM, Kantharos, altında Pegasus protomu, sağa, üzüm salkımı şeklinde kontrmark.
235. AE 3.16 gr 16 mm 11h.
Ref: ANS 1944.100.43016.
- Ö.Y: Çelenkli Apollon ?- Priapos ? başı, sağa.
A.Y: ΛAMΨA - [K]HN[ΩN], Kantharos, altında Pegasus protomu sağa, üzüm salkımı şeklinde kontrmark.
236. AE 3.34 gr 18 mm 12h.
Ref: ANS 1944.100.43017.
- Ö.Y: Çelenkli Apollon başı, sağa, üzüm salkımı şeklinde kontrmark.
A.Y: ΛAM – ΨA – ΣE, kantharos, altında Pegasus protomu, sağa.
237. AE 3.25 gr 18 mm 12h.
Ref: ANS 1944.100.43018.
- Ö.Y: Başında mısır çelenği bulunan Demeter başı sağa.
A.Y: ΛAM, Şimşek demeti, altında Pegasus protomu sağa.
238. AE 2.75 gr. 15 mm.
Ref: SNG BNF Paris 1243; SNG Cop Mysia 222.
- Ö.Y: ΛA-M, Zeytin yapraklarından çelenk içerisinde kerykeion.
A.Y: Ψ-A, Pegasus sağa. Altında yunus (?)
239. AE 2.09 gr. 13 mm.
Ref: BMC 85, 63; SNG France 1257-1258; Tübingen 2306.
- Ö.Y: Başı örtülü Demeter başı, sağa.
A.Y: ΛA[M], Yıldırım demeti (?) altında kuş.
240. AE 2.51 gr 14 mm.
Ref: ANS 1944.100.42996.
- Ö.Y: Başı örtülü Demeter başı, sağa.
A.Y: [Λ]AM, Yıldırım demeti (?), altında kuş.
241. AE 1.34 gr 12 mm.
Ref: ANS 1944.100.42997.

- Ö.Y: İkiyüzlü kadın başı.
A.Y: [ΛA] -M-Ψ-A Pegasus protomu, sağa, altında oinochoe (?).
242. AE 4.44 gr 17 mm 5h.
Ref: ANS 1944.100.42961.
- Ö.Y: İkiyüzlü kadın başı.
A.Y: Λ-[A]-M-Ψ-[A], Pegasus protomu, sağa.
243. AE 4.55 gr 19 mm 6h.
Ref: ANS 1944.100.42962.
- Ö.Y: Defne çelenkli kadın başı, sağa.
A.Y: Pegasus protomu, sağa, altında yılan.
244. AE 6.7 gr 19 mm 2h.
Ref: ANS 1944.100.42972.
- Ö.Y: ΛAM, Defne çelenkli kadın başı, sağa.
A.Y: Ψ-A, Pegasus protomu, sağa.
245. AE 6.8 gr 18 mm 3h.
Ref: ANS 1944.100.42973.
- Ö.Y: Defne çelenkli Zeus başı, sağa.
A.Y: Pegasus protomu, sağa, altında yunus.
246. AE 2.71 gr 14 mm 12h.
Ref: ANS 1944.100.42981.
- Ö.Y: Defne çelenkli Zeus başı, sağa.
A.Y: Λ-A-M, Pegasus protomu, sağa.
247. AE 1.68 gr 12 mm.
Ref: ANS 1944.100.42986.
- Ö.Y: ΛA-M, defne çelengi içerisinde kerykeion.
A.Y: Pegasus protomu, sağa, altında yunus.
248. AE 2.24 gr 12 mm 9h.
Ref: ANS 1944.100.42990.
- Ö.Y: [Λ]-A-M Defne çelengi içerisinde kerykeion.
A.Y: Ψ-A, Pegasus protomu, sağa.
249. AE 2.29 gr 11 mm.
Ref: ANS 1944.100.42991.
- Ö.Y: Kantharos (?)
A.Y: Kerykeion ve Λ harfi.
250. AE 0.63 gr 7 mm.
Ref: ANS 1944.100.42992.
- Ö.Y: Kantharos (?)
A.Y: Nokta bordür içerisinde ΛA.
251. AE 1.06 gr 18 mm.
Ref: ANS 1944.100.42993.

- Ö.Y: Nokta bordür içerisinde, Korinth miğferli Athena başı, sağa.
A.Y: ΛΑΜΨΑ, bir tripotun önünde, ayakta, çıplak Apollon, sola.
252. AE 7.74 gr. 22 mm 12h.
Ref: ANS 1944.100.43003.
- Ö.Y: Defne çelenkli kadın başı, sağa.
A.Y: ΛΑΜΨΑ - [K]HNΩN, Athena Nikephoros sola.
253. AE 4.91 gr 20 mm 12h.
Ref: ANS 1944.100.43005.
- Ö.Y: Defne çelenkli kadın başı, sağa.
A.Y: ΛΑΜΨΑ-[KH]NΩN, Athena Nikephoros sola.
254. AE 5.53 gr 17 mm 12h.
Ref: ANS 1944.100.43006.
- Ö.Y: Apollon başı, sağa, ayakta baykuş (Unquentarium ?) ve üzüm salkımı şeklinde iki adet kontrmark.
A.Y: Belirsiz bir nesnenin çevresinde çelenk.
255. AE 3.93 gr 17 mm.
Ref: ANS 1944.100.43014.
- Ö.Y: Defne çelenkli baş (?), sağa.
A.Y: ΛΑΜΨΑΚΗ – ΝΩΝ, Sağ elinde Nike taşıyan ayakta Athene Nikephros, sola.
256. AE 5.93 gr 17 mm.
Ref: SNG France 1236.
- Ö.Y: Pegasus protomu, sola, sol alt köşede T monogramı.
A.Y: Boş.
257. Denge Ağırlığı (Bronz ?) 100.80 gr 38x42 mm.
Ref: Rochesnard. 71

2.1.5. Roma Dönemi

2.1.5.1. KOLONİ İSMİYLE DARP EDİLMİŞ SİKKELER

2.1.5.1.1. İMPARATOR PORTRELİ SİKKELER

2.1.5.1.1.1. Julius Caesar MÖ 49-44

- Ö.Y: Defne çelenkli Caesar başı sağa.
A.Y: Q LVCRETIO - L PONTIO - IIVIR - M TVRIO LEG, Sağ tarafa doğru iki öküz süren rahip.
258. AE 9.76 gr. 23 mm.
Ref: RPC I, 2268; SNG France 5, 1260; SNG Turkey 3 Çanakkale 68.
- Ö.Y: Nokta bordür içerisinde, defne çelenkli Caesar başı. C-G arasında cornocopia bulunan kontrmark.
A.Y: Q LVCRETIO - L PONTIO - IIVIR - M TVRIO LEG, Sağ tarafa doğru iki öküz süren rahip.
259. AE 6.49 gr 20 mm.
Ref: SNG France 5 1260-1; RPC I, 2268.

2.1.5.1.2. ÜZERİNE İMPARATOR PORTESİ BULUNMAYAN

SİKKELER

- Ö.Y: Defne çelenkli kadın başı, sağa.
A.Y: L PONTIO [IIVIR] - M TVRIO LE[G], başında kalathosu ile bir elinde cornocopiae tutan Tanrıça Tykhe, sola. Tanrıçanın önünde amphora.
- 260.** AE 6.57 gr 19 mm 11h.
Ref: RPC I, 2270.
- Ö.Y: C-G-I-L, Nokta bordür içerisinde Janus başı, altında kontrmark LAE.
A.Y: [Q LVC]RET [L PO]NT IIV[IR COL DED] PR, gemi pruvası.
- 261.** AE 4.23 gr. 17 mm.
Ref: RPC I, 2273.
- Ö.Y: C G I L, Nokta bordür içerisinde Janus başı.
A.Y: Q · LVCRET L · PONT · IIVIR [C]OL · DED · PR, gemi pruvası.
- 262.** AE 4.28 gr. 16 mm.
Ref: RPC I, 2273.

2.1.5.2. KENT İSMİYLE DARP EDİLMİŞ SİKKELER

2.1.5.2.1 İMPARATOR PORTRELİ SİKKELER

2.1.5.2.1.1 JULIUS-CLAUDIUSLAR DÖNEMİ

2.1.5.2.1.1.1. Augustus MÖ 27-14

- Ö.Y: CCBACTOY, Nokta bordür içerisinde, başında defne çelenkli Augustus başı, sağa.
A.Y: Λ - A / M - Ψ / A - K, Nokta bordür içerisinde, ayakta, ithyphallik Priapos kült heykeli sola.
- 263.** AE 2.36 gr. 17 mm.
Ref: RPC I 2274; SNG SNG France 5, 1267; BMC 87, 79; SNG Turkey 3 Çanakkale 70.
- Ö.Y: CCBACTOY, nokta bordür içerisinde, Augustus başı sağa, önünde lituus.
A.Y: Λ AM Ψ A – KHN Ω N, sağ elinde oinochoe tutan, ithyphallik Priapos kült heykeli, sola.
- 264.** AE 3.62 gr 17 mm. 6h.
Ref: RPC I, 2276; SNG France 5, 1263 SNG Cop Mysia, 232; SNG Turkey 3 Çanakkale 71-74.
- Ö.Y: CEBACTOY – Λ AM Ψ AKH[N Ω N], Nokta bordür içerisinde, defne çelenkli Augustus başı sağa.
A.Y: IEPA CYNKAHTOC, Senatonun kişileştirilmiş genç başı, sağa.
- 265.** AE 3.43 gr. 16 mm.
Ref: SNG France 5, 1264; RPC I, 2278.
- Ö.Y: CEBACTOY İmparator Augustus başı, sağa.
A.Y: Λ AM Ψ A, Pegasus protomu, sağa.
- 266.** AE 4.12 gr 17 mm.
Ref: SNG France 1269.

Ö.Y: CEBACTOY, nokta bordür içerisinde İmparator Augustus başı, sağa.
A.Y: Λ-A / M-Ψ / A-K nokta bordür içerisinde, Priapos'un itiphalik kült heykeli sola.

- 267.** AE 2.64 gr 17 mm.
Ref: SNG France 5, 1267.

2.1.5.2.1.1.2. Tiberius MS 14-37

Ö.Y: CEBAC[TOY], Defne çelenkli Tiberius (?), sağa.
A.Y: [ΛAM]ΨAKH, Pegasus protomu, sağa.

- 268.** AE 2.81 gr. 16 mm.
Ref: RPC I, 2279; SNG Turkey 3 Çanakkale, 75.

2.1.5.2.1.1.3. Caligula MS 37-41

Ö.Y: Γ ΚΑΙΣΑΡ ΣΕΒ, Nokta bordür içerisinde, İmparator Caligula'nın başı, s
ağa.

A.Y: ΛAM - ΨA, Nokta bordür içerisinde, sakallı Priapos başı, sağa.

- 269.** AE 2,14 gr 15 mm 12h.
Ref: RPC I, 2280; SNG Cop Mysia 231; SNG Turkey 3 Çanakkale, 76-77.

2.1.5.2.1.2. FLAVIUSLAR DÖNEMİ

2.1.5.2.1.2.1. Domitianus MS 81-96

Ö.Y: ΚΑΙΣΑΡ – ΔΟΜΙΤΙΑΝΩ, nokta bordür içerisinde, defne çelenkli
İmparator Domitianus başı, sağa.

A.Y: Λ-M / Ψ-A, Nokta bordür içerisinde, bir kaide üzerinde duran ithyphallik
Priapos'un kült heykeli, sola.

- 270.** AE 3.14 gr. 15 mm. 6 h.
Ref: RPC II, 890; SNG Cop Mysia 235; SNG France 1270.

Ö.Y: ΔΟΜΙΤΙΑΝ-ΚΑΙ, nokta bordür içerisinde, defne çelenkli Domitianus başı,
sağa.

A.Y: ΛAM[ΨA] – [KH]NΩN, nokta bordür içerisinde, bir kaide üzerinde duran
ithyphallik tanrı Priapos'un kült heykeli, sola.

- 271.** AE 3.12 gr 16 mm 12h.
Ref: RPC II 891; SNG France 1270.

2.1.5.2.1.3. ANTONİNLER DÖNEMİ

2.1.5.2.1.3.1. Traianus MS 98-117

Ö.Y: [AYT] NEPBA TPAIANOC [KAI], İmparator Traianus büstü, sağa.

A.Y: ΛAMΨ – AKHN, nokta bordür içerisinde Priapos'un itiphalik kült heykeli,
sola.

- 272.** AE 3.15 gr 16 mm.
Ref: SNG France 1273; RPC III, 1547.

Ö.Y: ΑΥΤ ΤΡΑΙΑΝΟC ΚΑΙ CEB [ΓΕΡΜ], İmparator Traianus'un defne çelenkli başı, sağa.

A.Y: ΛΑΜΨΑΚΗΝΩΝ, nokta bordür içerisinde Priapos'un itiphalik kült heykeli, sola.

- 273.** AE 2,70 gr 17 mm.
Ref: **RPC III, 1548**; BMC 80.

Ö.Y: ΑΥΤ ΤΡΑΙΑΝΟC ΚΑΙC CEB ΓΕΡΜ, İmparator Traianus'un defne çelenkli başı, sağa.

A.Y: Λ-Ψ/M-A, Trophy.

- 274.** AE 2,87 gr 17 mm.
Ref: RPC III, 1549.

Ö.Y: ΤΡΑΙΑΝΟC ΚΑΙCΑ]Ρ ΔΑΚΙ, İmparator Traianus'un defne çelenkli başı, sağa.

A.Y: ΛΑΜΨΑΚΗ, Priapos'un itiphalik kült heykeli, sola.

- 275.** AE 2,80 gr. 17 mm.
Ref: **RPC III, 1550**; SNG France 5, 1272.

2.1.5.2.1.3.2. Hadrianus MS 117-138

Ö.Y: ΑΥΤ ΝΕΡ ΤΡΑΙ ΑΔΡΙΑΝΟC ΚΑΙ Defne çelenkli imparator Hadrianus'un zırlı büstü, sağa.

A.Y: ΛΑΜΨΑΚΗΝΩΝ, nokta bordür içerisinde sakallı Priapos başı, sağa.

- 276.** AE 7.14 gr 19 mm 12h.
Ref: **RPC III, 1551**; SNG France 1274.

Ö.Y: ΑΥΤ ΝΕΡ ΤΡΑΙ ΑΔΡΙΑΝΟC ΚΑΙ, Defne çelenkli imparator Hadrianus'un zırlı büstü, sağa.

A.Y: ΛΑΜΨΑ – ΚΗΝΩΝ, nokta bordür içerisinde, diademli Tanrı Priapos'un başı, sağa.

- 277.** AE 5.22 gr 23 mm.
Ref: **RPC III 1551**; SNG France 1274; SNG von Aulock 7409.

Ö.Y: ΑΥΤ Ν[ ] ΤΡΑΙ ΑΔΡΙΑΝΟC ΚΑΙ, İmparator Hadrianus'un büstü, sağa.

A.Y: ΛΑΜΨΑΚΗΝΩΝ, Priapos başı, sağa.

- 278.** AE 5.68 gr 23 mm.
Ref: SNG France 1274.

Ö.Y: ΑΔΡΙΑΝΟC ΚΑΙCΑΡ, Defne çelenkli ve zırlı imparator Hadrianus'un büstü sağa.

A.Y: CΑΒΕΙΝΑ CΕΒΑCΤΗ ΛΑΜ, nokta bordür içerisinde, başında çift stephanesi bulunan, drapeli Sabina büstü, sağa.

- 279.** AE 2,68 gr 17 mm.
Ref: RPC III, 1552.

2.1.5.2.1.3.3. Antoninus Pius MS 138-161

Ö.Y. AYT KAICAP ANTΩNINOC, nokta bordür içerisinde, Antoninus Pius'un sakalsız büstü, sağa.

A.Y: ΛAMΨA-KHNΩN, nokta bordür içerisinde, Pegasus protomu, sağa.

- 280.** AE 5.61 gr. 20 mm. 7h.
Ref: RPC IV, 594; SNG von Aulock 1305.

Ö.Y. AYT KAIC AΔ ANTΩNINOC, nokta bordür içerisinde, İmparator Antoninus Pius'un büstü, sağa.

A.Y: ΛAMΨA-KHNΩN, nokta bordür içerisinde, ithyphallik tanrı Priaspos'un kült heykeli, sola.

- 281.** AE 4.56 gr. 17 mm.
Ref: SNG France 5, 1275.

Ö.Y: KAICAP ANTONINO, Nokta bordür içerisinde, İmparator Antoninus Pius başı, sağa.

A.Y: ΛAMΨA KHNΩN, Nokta bordür içerisinde, Pegasus protomu, sağa.

- 282.** AE 6.78 gr 18 mm 6h.
Ref: ANS 1944.100.43024; RPC IV, 2365.

Ö.Y: AYT KAICAP ANTONINOC, Antoninus Pius başı, sağa.

A.Y: ΛAMΨA - [KHN]ΩN, Nokta bordür içerisinde, tanrı Priapos'un kült heykeli, sola.

- 283.** AE 3.02 gr 15 mm 6h.
Ref: ANS 1944.100.43025; RPC IV 2562.

2.1.5.2.1.3.3.1. Marcus Aurelius (Caesar)

Ö.Y: AYPHΛIOC KAICAP, Marcus Aurelius'un (Caesar) çıplak başı

A.Y: ΛAMΨAKHNΩN, ithyphallik tanrı Priaspos'un kült heykeli, sola.

- 284.** AE 3.00 gr 18 mm.
Ref: RPC IV, 2564.

Ö.Y: AY KAI MAP AY AN, İmparator Marcus Aurelius'un (Caesar) büstü, sağa.

A.Y: Λ-AM-Ψ-A, sağ elinde oinochoe, sol elide asasını tutan, itiphalik Priapos kült heykeli, sola.

- 285.** AE 7.73 gr 17 mm.
Ref: SNG France 5, 1278; RPC IV, 2564; BMC, 81.

2.1.5.2.1.3.3.2.II. Faustina MS 138-161

Ö.Y: ΦAVTEINA CEBA, Faustina II' nin büstü, sağa.

A.Y: ΛAMΨA-KHNΩN Pegasus protomu, sağa.

- 286.** AE 2.51 gr 17 mm 8h.
Ref: ANS 1947.97.366; BMC 88, 82; RPC IV, 599; SNG France 5, 1285; SNG Turkey 3 Çanakkale 80.

Ö.Y: ΦΑΥΤΕΙΝΑ ΣΕΒΑ, II. Faustina'nın drapeli büstü, sağa.
A.Y: ΛΑΜΨΑΚΗΝΩΝ, Omphale soyunur vaziyette ve arkası dönük, sol alanda Herakles bir elinde asası bulunmakta ve diğer elinde taşıdığı aslan postunu Omphale'nin omuzlarına atar şekilde sağa.

- 287.** AE 2.38 gr 18 mm.
Ref: RPC IV, 10150.

2.1.5.2.1.3.4. Marcus Aurelius MS 161-180

Ö.Y: ΑΥΤΟ Κ ΑΝΤΩ, nokta bordür içerisinde, İmparator Marcus Aurelius başı sağa.

- A.Y: Λ[ΑΜ]ΨΑ-ΚΗΝΩΝ, nokta bordür içerisinde, Tanrı Priapos'un başı, sağa.
288. AE 7.45 gr 24 mm.
Ref: RPC IV, 2563; SNG Turkey 3 Çanakkale 78.

Ö.Y: ΑΥΤΟ Κ ΑΝΤΩ, nokta bordür içerisinde, İmparator Marcus Aurelius başı, sağa.

- A.Y: ΛΑ-ΨΑΚΗΝ, nokta bordür içerisinde, Tanrı Priapos'un başı, sağa.
289. AE 6.17 gr. 25 mm. 6h.
Ref: SNG France 5, 1277.

Ö.Y: ΑΥΤ ΑΝΤΩΝΕΙ ΑΥ, İmparator Marcus Aurelius başı, sağa.

- A.Y: ΦΑΥΣΤΙ ΑΥΓ ΛΑΜΨ, drapeli II. Faustina'nın büstü, sağa.
290. AE 18 mm.
Ref: RPC IV, 2711.

Ö.Y: ΑΥΤ Κ Α ΑΝΤΩΝΙΝ, İmparator Marcus Aurelius'un çıplak başı, sağa.

- A.Y: ΛΑΜΨΑΚΗΝΩΝ, Omphale soyunur vaziyette ve arkası dönük, sol alanda Herakles bir elinde asası bulunmakta ve diğer elinde taşıdığı aslan postunu Omphale'nin omuzlarına atar şekilde sağa.
291. AE 2.74 gr. 18 mm.
Ref: RPC IV, 2924.

Ö.Y: ΑΥΤ ΚΑ ΑΝΤΩΝΙΝ, İmparator Marcus Aurelius'un çıplak başı, sağa.

- A.Y: ΛΑΜΨΑΚΗ, Pegasus protomu, sağa.
292. AE 2.93 gr 18 mm.
Ref: RPC IV, 597.

Ö.Y: ΑΥΤ Κ Μ ΑΥΙΝ, İmparator Marcus Aurelius'un zırhlı ve paludamentumlu büstü, sağa.

- A.Y: Λ[ΑΜΨΑ]ΚΗΝΩΝ, kaide üzerinde duran, bir eline kantharos bir elinde ise uzun thyrsus tutan Priapos'un ithyphallik kült heykeli sola, önünde ateş altarı.
293. AE 1.89 gr 16 mm.
Ref: RPC IV, 2366.

2.1.5.2.1.3.5. Lucius Verus MS 161-180

Ö.Y: ΑΥΤΟ Κ ΒΗΡΟ[Ν?] ΑΥΤΟ, başında defne çelenkli, zırlı ve paludamentumlu İmparator Lucius Verus'un büstü, sağa.

A.Y: ΛΑΜΨΑΚΗΝΩΝ, Pegasus protomu, sağa.

294. AE 2.64 gr 20 mm.

Ref: RPC IV 601.

2.1.5.2.1.3.6. Commodus MS 177-192

Ö.Y: ΛΟΒ ΑΥΡ ΚΟΜΟΔΟC, Defne çelenkli, İmparator Commodus başı, sağa.

A.Y: [ΛΑΜ]ΨΑΚΗ-ΝΩΝ, Nokta bordür içerisinde, sakallı Priapos başı, sağa.

295. AE 4.28 gr 22 mm 6h.

Ref: ANS 1944.100.43026; RPC IV, 2367.

Ö.Y: ΑΥ ΚΑΙ ΑΥΡ ΚΟΜΜΟΔ, Defne çelenkli, zırlı ve paludamentumlu, İmparator Commodus'un kısa sakallı büstü, sağa.

A.Y: ΛΑΜΨΑΚΗΝΩΝ, sakallı ve drapeli Priapos büstü, sağa.

296. AE 4.51 gr. 22 mm.

Ref: RPC IV, 8206.

Ö.Y: Μ ΑΥΡΗΛΙΟΝ ΚΟΜΟΔΟΝ, Defne çelenkli, zırlı ve paludamentumlu, İmparator Commodus'un kısa sakallı büstü, sağa.

A.Y: ΛΑΝΨΑΚΗΝΩΝ, , sakallı ve drapeli Priapos büstü, sağa.

297. AE 5.78 gr. 23 mm.

Ref: RPC IV 9175.

Ö.Y: ΛΟΒ ΑΥΡ ΚΟΜΟΔΟC, Nokta bordür içerisinde, defne çelenkli İmparator Commodus başı, sağa.

A.Y: ΛΑΜΨΑΚΗ-ΝΩΝ, Nokta bordür içerisinde, drapeli Crispina başı, sağa.

298. AE 6.05 gr 21 mm 6h.

Ref: ANS 1944.100.43027; RPC IV, 602.

Ö.Y: [ ] Α ΚΟ-ΜΜΟΔ [ ], Nokta bordür içerisinde, İmparator Commodus'un büstü, sağa.

A.Y: ΛΑΜΨΑ, Pegasus protomu, sağa.

299. AE 2.65 gr 17 mm.

Ref: SNG France 5 1281; RPC IV, 2925.

Ö.Y: ΑΥ Λ ΚΟΜΜΟΔΟC, Defne çelenkli, zırlı ve paludamentumlu, İmparator Commodus'un büstü, sağa.

A.Y: [ΛΑΜ]ΨΑΚΗΝΩ[N], çelenk ve hurma dalı taşıyan ileri doğru hareket halinde Tanrıça Nike, sola.

300. AE 3.18 gr. 18 mm.

Ref: RPC IV, 600.

2.1.5.2.1.4. SEVERUSLAR DÖNEMİ

2.1.5.2.1.4.1. Septimus Severus MS 193-211

Ö.Y: [ ], Nokta bordür içerisinde Septimus Severus'un zırhlı büstü, sağa.
A.Y: Λ[A]MΨ / A KHNΩN, nokta bordür içerisinde, bir elinde thyrsos diğer elinde kantharos tutan distylos tapınağının içinde Tanrı Priapos'un kült heykeli sola, tapınağın alınlığında kartal, Girland ile süslü altların yan taraflarında amphora, altların altında ise tanımlanamayan bir figür.

- 301.** AE 13 gr. 26 mm.
Ref: CNG Elec. Auc. 168, (7/2007), lot 108.

2.1.5.2.1.4.1.1. Julia Domna MS 193-211

Ö.Y: IYO DO CEBAC, Julia Domna büstü, sağa.
A.Y: ΛAMΨAKHNΩN, Pegasus protomu, sağa.

- 302.** AE 2.83 gr 17 mm 1h.
Ref: SNG France 5 1285; ANS 1951.64.17.

2.1.5.2.1.4.2. Geta MS 209-211

Ö.Y: AY K Λ ΠΟ CEΠT ΓETA, Defne çelenkli, Geta başı, sağa.
A.Y: [ΛA]NΨA-KHNΩN, Pegasus protomu, sola.

- 303.** AE 3.17 gr 19 mm 12h.
Ref: ANS 1944.100.43028; SNG Cop Mysia 238; SNG France 1289.

2.1.5.2.1.4.2. Caracalla MS 198-211

Ö.Y: AV - K M AYPH ANTΩNCINO, Nokta bordür içerisinde, defne çelenkli Caracalla'nın zırhlı büstü, sağa.
A.Y: ΛAMΨA - [KH]NΩN, nokta bordür içerisinde, sol elinde cornucopiae sağ elinde patera taşıyan ateş altların yanındaki tanrıça Homonoia, sola.

- 304.** AE 4.98 gr. 23 mm.
Ref: SNG France 5, 1286; BMC 89,87; SNG Turkey 3 Çanakkale, 81.

Ö.Y: A-CΣOV AATΩΛIA, İmparator Caracalla büstü, sağa.
A.Y: Λ-AMΨA-KHNΩN, nokta bordür içerisinde bir elinde çelenk taşıyan yunus üzerinde çıplak Eros, sağa.

- 305.** AE 2.18 gr. 15 mm.
Ref: SNG von Aulock 1308; SNG Cop Mysia 239.

Ö.Y: AY K M AYPH ANTΩ[E]INO, Defne çelenkli İmparator Caracalla büstü, sağa.
A.Y: ΛAMΨA – [K]HNΩN, sol elinde cornucopiae, sağ elinde patera taşıyan ateş altların yanındaki tanrıça Homonoia, sola.

- 306.** AE 4.74 gr. 19 mm.
Ref: SNG France 5, 1286; Weber 5124-5125; BMC 89,87; SNG Turkey 3 Çanakkale, 81.

2.1.5.2.1.4.3. Elagabalus MS 218-222

Ö.Y: AY K M ANTΩNЄINOC, nokta bordür içerisinde başında defne çelengi İmparator Elagabalus'un zırlı büstü, sağa.

A.Y: ЄΠΙ CTPA CЄBHPOY ΛAM[Ψ] / AKHNΩ / N, sol elinde tridentini tutan sağ elinde yunus taşıyan bir ayağını geminin pruvasına atmış tanrı Poseidon, sola.

- 307.** AE 7.66 gr 24 mm.
Ref: RPC VI, 3891.

Ö.Y: AYT K M ANTΩNЄINOC, defne çelenkli, zırlı İmparator Elagabalus büstü, sağa.

A.Y: ЄΠΙ CTP[...] CЄBHPOY ΛAMΨAKHNΩN, bir elinde cornucopia diğer elinde ise patera taşıyan, ayakta sola doğru bakan Homonomia.

- 308.** AE 5.5 gr. 22 mm.
Ref: RPC VI, 3892.

2.1.5.2.1.4.4. Severus Aleksander MS 222-235

Ö.Y: A K M AY CE AΛEΞAΛΔP, Defne çelenkli, İmparator Severus Alexander'ın zırlı büstü, sağa.

A.Y: E CT ΠPЄIOY ΛAMΨAKHNΩN, koç üzerinde Phrixos sağa, altında dalgalar arasında kız kardeşi Helle, sola.

- 309.** AE 9.21 gr 25 mm 5h.
Ref: ANS 1944.100.43031; RPC VI, 3900.

Ö.Y: AY K M AY CЄYHPOC AΛEΞANΔPOC, defne çelenkli, drapeli ve zırlı İmparator Severus Alexander büstü, sağa.

A.Y: ЄΠI [...] ΛAMΨAKHNΩN, bir elinde mızrak, diğer elinde Nike taşıyan, ayakta Athena, sola, Athena'nın ayaklarının yanında kalkan.

- 310.** AE 6.56 gr 23 mm.
Ref: RPC VI, 3893.

Ö.Y: AY K M AY CЄYHPOC AΛEΞANΔPOC, nokta bordür içerisinde, defne çelenkli, drapeli ve zırlı İmparator Severus Alexander büstü, sağa.

A.Y: ЄΠI CTP ΠPЄIMOY ΛAMΨAKHN, ateş altarnın önünde, bir elinde thyrsus, diğer elinde ise kantharos tutan, ithyphalik Priapos kült heykeli sola.

- 311.** AE 9.52 gr 28 mm.
Ref: RPC VI, 3895.

Ö.Y: AY K M CЄ AΛEΞANΔPO, aegisli, defne çelenkli ve zırlı İmparator Severus Alexander'ın büstü, sağa.

A.Y: Є CT ΠPЄIMOY ΛAMΨAKHNΩN, bir elinde mızrak, diğer elinde Nike taşıyan, ayakta Athena, sola, Athena'nın ayaklarının yanında kalkan.

- 312.** AE 9.41 gr. 26 mm.
Ref: RPC VI, 3896; SNG France 5, 1290.

Ö.Y: ΑΥ Κ Μ ΑΥ ΣΕΥΗΡΟC ΑΛΞΕΑΝΔΡΟC, defne çelenkli, drapeli ve zırlı İmparator Severus Alexander'ın büstü, sağa.

A.Y: ΕΠΙ CΤΡ ΠΡΕΙΜΟY ΛΑΜΨΑΚΗΝ, Suriye tipi alınlıklı hexastylos bir tapınak içerisinde Priapos'un ithyphallic kült heykeli, sola.

- 313.** AE 9.10 gr. 26 mm.
Ref: RPC VI, 3897.

Ö.Y: Α Κ Μ ΑΥ CΕ ΑΛΞΕΑΝΔΡ, aegisli, defne çelenkli ve zırlı, İmparator, Severus Alexander'ın büstü, sağa.

A.Y: Ε CΤ ΠΡΕΙΜΟY ΛΑΜΨΑΚΗΝΩΝ, ateş altarının önünde, bir elinde thyrsus, diğer elinde ise kantharos tutan, ithyphallic Priapos kült heykeli sola.

- 314.** AE 9.06 gr 26 mm.
Ref: RPC VI, 3898; SNG Leypold, 370.

Ö.Y: ΑΥ Κ Μ ΑΥ ΣΕΥΗΡΟC ΑΛΞΕΑΝΔΡΟC, defne çelenkli, drapeli ve zırlı İmparator Severus Alexander'ın büstü sağa.

A.Y: Ε CΤ ΠΡΕΙΜΟY ΛΑΜΨΑΚΗΝΩΝ, bir elinde yunus, diğer elinde tridentini tutan, sağ ayağını bir geminin pruvasına basmış ayakta Poseidon, sola.

- 315.** AE 8.01 gr. 25 mm.
Ref: RPC VI, 3901.

2.1.5.2.1.4.4.1. Julia Mamaea MS 222-235

Ö.Y: ΙΟΥΛΙΑ ΜΑΜΕΑ ΑΥΓΟΥΤΑ, drapeli Julia Mamaea büstü, sağa.

A.Y: ΛΑΜΨΑΚΗΝΩΝ, ateş altarının önünde, bir elinde cornucopia diğer elinde ise patera tutan ayakta Homonoia, sola.

- 316.** AE 5.54 gr 22 mm.
Ref: RPC VI, 3894.

2.1.5.2.1.5. ASKER İMPARATORLA DÖNEMİ

2.1.5.2.1.5.1. Maximinus Thrax MS 235-238

Ö.Y: Γ ΙΟ ΒΗ ΜΑΞΙΕΝΟC Α, defne çelenkli, Maximinus Thrax'ın büstü, sağa.

A.Y: ΛΑΜΨ ΑΚΗΝΩΝ, bir kaide üzerinde duran ve bir elinde thyrsos diğerinde ise kantharos tutan tanrı Priapos'un ithyphallic kült heykeli, sola.

- 317.** AE 9.94 gr. 24 mm.
Ref: SNG France 5, 1292; RPC VI 3902.

Ö.Y: Γ ΙΟ ΒΗ ΜΑΞΙΜCΙΝΟC, defne çelenkli Maximinus Thrax'ın büstü, sağa.

A.Y: [ΛΑΜ]-ΨΑΚΗΝΩ[N], nokta bordür içerisinde bir kaide üzerinde duran ve bir elinde thyrsos diğerinde ise kantharos tutan tanrı Priapos'un ithyphallic kült heykeli sola.

- 318.** AE 8.69 gr. 24 mm.
Ref: SNG France 5, 1292; RPC VI 3903.

2.1.5.2.1.5. 2. III. Gordianus MS 238-244

Ö.Y: AY K M AN ΓΟΡΔΙΑΝΟ, defne çelenkli, drapeli ve zırlı İmparator III. Gordianus'un büstü, sağa.

A.Y: ΛΑΜΨ[ ], bir elinde patera diğeri elinde mızrağını taşıyan ayakta Athena, sola, ayaklarının arkasında kalkan.

319. AE 8.15 gr 25 mm.
Ref: RPC VII.1, 46.

Ö.Y: AY K M AN ΓΟΡΔΙΑΝ[ ], defne çelenkli, drapeli ve zırlı İmparator III. Gordianus'un büstü, sağa.

A.Y: [ ]ΑΚΗΝΩ[ ], nokta bordür içerisinde bir kaide üzerinde duran ve bir elinde thyrsos diğeri ise kantharos tutan tanrı Priapos'un ithyphallik kült heykeli sola.

320. AE 8.61 gr. 25 mm.
Ref: RPC VII.1 47.

Ö.Y: AY K M AN ΓΟΡΔΙΑΝ, defne çelenkli, drapeli ve zırlı İmparator III. Gordianus'un büstü, sağa.

A.Y: [ΛΑ]ΜΨΑΚΗΝ, Pegasus protomu, sağa.

321. AE 2.64 gr. 18 mm.
Ref: RPC VII.1, 48.

Ö.Y: AY K M AN ΓΟΡΔΙΑΝ, defne çelenkli, drapeli ve zırlı İmparator III. Gordianus'un büstü, sağa.

A.Y: ΛΑΜΨΑΚΗΝΩ, tahtında oturan Kybele, sağ elinde patera, ayaklarının yanında aslan.

322. AE 4.01 gr. 20 mm.
Ref: RPC VII.1, 49.

2.1.5.2.1.5.3. Philippus Arabus MS 244-249

Ö.Y: ΑΥΤΟΚ Μ ΙΟΥΛΙΟC ΦΙΛΙΠΠΟC, Nokta bordür içerisinde, defne çelenkli İmparator Philippus'un büstü, sağa.

A.Y: ΕΠΙ CΤΡ ΑΥΡΗΛΙΟΥ ΜΑΡ / ΚΟΥ ΛΑΜΨΑ[ΚΗ]ΝΩΝ, Suriye tipi alınlıklı hexastylus bir tapınak içerisinde Priapos'un itphallik kült heykeli, sola.

323. AE 23.84 gr 37 mm
Ref: BMC 88.

2.1.5.2.1.5.4. Decius MS 249-251

Ö.Y: ΑΥΤ ΚΟΙ ΤΡΑΙΑΝ ΔΕΚ[ΙΟC], Decius'un büstü, sağa.

A.Y: ΛΑΝΨΑΚΗΝ-[Ω]Ν ΕΠΙ ΑΠΟΛΛ[ ] [ ]-ΕΤΟΥ, bir elinde thyrsos diğeri ise kantharos tutan tanrı Priapos'un ithyphallik kült heykeli sola.

324. AE 4.15 gr. 21 mm.
Ref: RPC IX, 386; SNG France 5, 1294; SNG von Aulock 1309.

- Ö.Y: AYT KOI TPAIAN ΔΕΚΙΟC, defne çelenkli, drapeli ve zırlı İmparator Decius'un büstü, sağa.
A.Y: ΛΑΝΨΑΚΗΝ-ΩΝ ΕΠΙ CΤΡ ΦΙΛΙΠΠ-ΟΥ, ateş altarının önünde, bir elinde thyrsus, diğer elinde ise kantharos tutan, ithyphalik Priapos kült heykeli sola.
- 325.** AE 6.26 gr. 24 mm.
Ref: RPC IX, 387.

- Ö.Y: AYT KOI TPAIAN ΔΕΚΙΟC, defne çelenkli, drapeli ve zırlı İmparator Decius'un büstü, sağa.
A.Y: ΛΑΝΨΑΚΗ-ΝΩΝ ΕΠΙ CΕΚΟΥΝ-ΔΟΥ, sağ elinde Nike, sol elinde ise kalkan taşıyan ayakta Athena, sola.
- 326.** AE 5.70 gr. 24 mm.
Ref: RPC IX, 388.

- Ö.Y: AYT KOI TPAIAN ΔΕΚΙΟC, defne çelenkli, drapeli ve zırlı İmparator Decius'un büstü, sağa.
A.Y: ΛΑΝΨΑΚΗΝ-ΩΝ ΕΠΙ CΕΚΟΥ-ΝΑΟ, ateş altarının önünde, bir elinde thyrsus, diğer elinde ise kantharos tutan, ithyphalik Priapos kült heykeli sola.
- 327.** AE 6.84 gr. 25 mm.
Ref: RPC IX, 389.

2.1.5.2.1.5.4.1. Herennia Etruscilla MS 249-251

- Ö.Y: ΕΡΕΝΝΙΑ ΕΤΡΟΥCΚΙΑΛΑ-Α, drapeli ve diademli Herennia Etruscilla büstü, sağa.
A.Y: ΛΑΝΨΑΚΗ-ΝΩΝ ΕΠΙ CΕΚΟΥΝ-ΔΟΥ, sağ elinde Nike, sol elinde ise kalkan taşıyan ayakta Athena, sola.
- 328.** AE 5.25 gr 23 mm.
Ref: RPC IX, 388A.

2.1.5.2.1.5.5. Volusianus MS 251-253

- Ö.Y: AYT Κ ΟΥΙΒΙ ΟΛΟCΚΙΑΝ, defne çelenkli, drapeli ve zırlı İmparator Volusianus'un büstü, sağa.
A.Y: ΛΑΝΨΑΚΗΝ, sağ elinde dümen, sol elinde ise cornucopia tutan ayakta Tykhe, sola.
- 329.** AE 4.93 gr. 21 mm.
Ref: RPC IX, 390; SNG Turkey 3 Çanakkale, 85.

- Ö.Y: AYT Κ ΟΥΙΒΙ ΟΛΟCΚΙΑΝ, defne çelenkli, drapeli ve zırlı İmparator Volusianus'un büstü, sağa.
A.Y: ΛΑΝΨΑΚΗΝ-ΩΝ ΕΠΙ CΤΡ CΟC-ΚΙΟΥ, sağ elinde dümen, sol elinde ise cornucopia tutan ayakta Tykhe, sola.
- 330.** AE 5.25 gr. 22 mm.
Ref: RPC IX, 395; SNG Turkey 3 Çanakkale, 86.

2.1.5.2.1.5.6. Trebonianus Gallus MS 251-253

- Ö.Y: AYT Κ ΟΥΙ ΤΡ ΓΑΛΛΟC, Nokta bordür içerisinde, Trebonianus Gallus, büstü, sağa.
A.Y: ΛΑΜΨΑ-ΚΗ-Ν ΩΝ – ΕΠΙ CΤΡ ΕΥΤΥΧΙ ΩΝ , ayakta Athena Nikephoros, sola.
- 331.** AE 7.19 gr 23 mm 12h.
Ref: SNG France 5, 1295; ANS 1944.100.43032.

- Ö.Y: ΑΥΤ Κ ΟΥΙΒ ΤΡ ΓΑΛΛΟC, defne çelenkli, drapeli ve zırlı İmparator Gallus'un büstü, sağa.
A.Y: ΛΑΝΨΑΚΗ-ΝΩΝ ΕΠΙ CΤΡ ΕΥΤ-ΥΧΙΩΝ, sağ elinde Nike, sol elinde ise kalkan taşıyan ayakta Athena, sola.
- 332.** AE 5.80 gr. 23 mm.
Ref: RPC IX, 391; BMC 89.
- Ö.Y: ΑΥΤ Κ ΟΥΙΒ ΤΡ ΓΑΛΛΟC, defne çelenkli, drapeli ve zırlı İmparator Gallus'un büstü, sağa.
A.Y: ΛΑΝΨΑΚΗ-ΝΩΝ ΕΠΙ CΤΡ CΟC-CΙΟΥ, sağ elinde Nike, sol elinde ise kalkan taşıyan ayakta Athena, sola.
- 333.** AE 6.60 gr. 22 mm.
Ref: RPC IX, 392-393; BMC 90.
- Ö.Y: ΑΥΤ Κ ΟΥΙΒ ΤΡ ΓΑΛΛΟC, defne çelenkli, drapeli ve zırlı İmparator Gallus'un büstü, sağa.
A.Y: ΛΑΝΨΑΚΗΝ ΕΠΙ CΤΡ CΟ-C-CΙΟΥ, ateş altarının önünde, bir elinde thyrsus, diğer elinde ise kantharos tutan, ithyphalik Priapos kült heykeli sola.
- 334.** AE 6.58 gr. 22 mm.
Ref: RPC IX, 394.

2.1.4.2.1.6. VALERIANUS-GALLIENUS ORTAK İMPARATORLUK DÖNEMİ

2.1.5.2.1.6.1. Valerianus MS 253-261

- Ö.Y: ΑΥΤ Κ Π ΛΙ ΩΒΑΛΕΡΙΑΒΩC, Daphnos (?) Valerianus, çelenkli ve zırlı büstü sağa.
A.Y: ΕΠΙ ΔΑΦΒΟΥ ΛΑΜΨΑ - [ΚΗ]ΝΩΝ, Bir elinde kantharos diğer elinde üzerinde şerit bulunan thyrsos tutan ithyphallik tanrı Priapos kült heykeli.
- 335.** AE 6.53 gr. 24 mm. 3h.
Ref: SNG Cop Mysia 244.
- Ö.Y: ΑΥΤ Κ Π ΛΙ ΟΒΑΛΕΡΙΑΝΒC, Nokta bordür içerisinde, İmparator Valerianus başı sağa.
A.Y: ΛΑΜΨΑΚΗ-ΝΩΝ, sol eline asasını, sağ elinde ise üzüm salkımı tutan ithyphallik Priapos kült heykeli, sola.
- 336.** AE 5.16 gr 24 mm 6h.
Ref: ANS 1944.100.43035; SNG Cop Mysia 244.

2.1.5.2.1.6.2. Gallienus MS 253-261

- Ö.Y: ΑΥΤ ΓΑΛΛΙΝΒΩC, İmparator Gallienus'un zırlı büstü, sağa.
A.Y: ΕΠΙ ΛΑΜΨΑ ΚΗΝΩΝ, Athena Nikephoros, sola.
- 337.** AE 4.43 gr. 22 mm.
Ref: SNG Cop Mysia 245.

Ö.Y: AVT ΓΑΛΛΙΗΝΟC, Başında defne çelengi bulunan İmparator Gallienus büstü, sağa.

A.Y: ΛΑΜΨΑΚΗ-ΝΩΝ, sol eline asasını, sağ elinde ise oinochoe tutan ithyphallik Priapos kült heykeli, sola.

- 338.** AE 6.03 gr 24 mm 6h.
Ref: ANS 1944.100.43036; BMC Mysia 90 92; SNG France 1296;

2.1.5.2.2.ÜZERİNDE İMPARATOR PORTRESİ OLMAYAN SİKKELER

Ö.Y: ΔΗΜΟC ΠΟΜΑΙΟΝ, Kişileştirilmiş, sakalsız Demos başı, sağa.

A.Y: ΛΑΜΨ[A] ΙΕΡΑ ΧΨΝΚΛΗΤΟC, Nokta bordür içerisinde, elinde phiale tutan oturmuş şekilde Tanrıça Tyhke, sola.

- 339.** AE 5.48 gr 20 mm. 1h.
Ref: <http://www.asiaminorcoins.com/gallery/displayimage.php?pid=8139>

Ö.Y: [ ], Defne çelenkli baş, sağa.

A.Y: ΛΑΜΨΑ, Nokta bordür içerisinde sol elinde Cornucopia tutan sağ eliyle ateş altarına sunu yapan ayakta Homonoia, sola.

- 340.** AE 4.89 gr. 20 mm 12h.
Ref: ANS 1944.100.43028.

BÖLÜM III.

3. NÜMİSMATİK VE İKONOĞRAFİK DEĞERLENDİRME

Lampsakos kentinde darp edilen sikkelerden oluşan bu çalışma kapsamında, Lampsakos'a dair bilgi veren yayınlar incelenmiş, önemli sikke koleksiyonları, açık artıma müzayedesini yapan siteler ve sikke katalogları taranmıştır.

3.1. ARKAİK DÖNEM

Lampsakos kentinin Arkaik Dönem sikkeleri 20. yüzyılın ilk çeyreğinde A. Baldwin⁸⁶ ve H. Gaebler⁸⁷ tarafından nümismatik dünyasına tanıtılmıştır. Her iki araştırmacı da kendi araştırmalarında Lampsakos'ta darp edilen sikkeleri belirli gruplara ayırmıştır. Bu çalışmada da genel olarak Arkaik Dönem'de Lampsakos'ta darp edilen sikkeler, elektronlar ve gümüşler olarak iki ana grup oluşturulmuştur.

Sikkelerin ilk ortaya çıkışından itibaren çeşitli bölgelerde farklı sikke ağırlığı standartları da ortaya çıkmıştır. Lampsakos ise Arkaik Dönem'de sikke ağırlıklarıyla önemli bir konumdadır. Aynı dönemde Phokaia'da darp edilen staterlerin ortalama ağırlığı 16.2 gram ve komşu kent Kyzikos'ta darp edilen sikkeler ise ortalama 16.1-15.9 gram ağırlığındaydılar. Ancak A. Baldwin⁸⁸ ve H. Gaebler⁸⁹, çalışmalarında elektron staterleri yaklaşık olarak 15.4 gram olarak belirlemiş ve bu birimi "Ağırlığı Azaltılmış Phokaia Ağırlık Birimi" olarak adlandırmışlardır. Stateri 15.4 gram olarak alan sisteme göre de alt birimler; bir drahmi 7 gr, bir tetrobol 2.6 gr, bir diobol 1.3 gr ve bir trihemiobol ise 0.9 gram olarak ayarlanmıştır⁹⁰.

Arkaik Dönem içerisinde, birçok Yunan şehri altın sikke basmalarına rağmen, Kyzikos ve Lampsakos kentlerinden gelen elektron sikkeler ve altın dariokoslar tüccarlar ve elit üyeler arasında ödeme aracı olarak yaygın bir şekilde kullanılmıştır⁹¹.

---

⁸⁶ Baldwin 1914, 3.

⁸⁷ Gaebler 1923, 4.

⁸⁸; Baldwin 1924, 54.

⁸⁹ Gaebler 1923, 4.

⁹⁰ Gaebler 1923, 4-5; Baldwin 1924, 55-56.

⁹¹ Bresson 2009, 6.

3.1.1. MÖ 520-480

3.1.1.1. ELEKTRON

Lampsakos'ta darp edilen elektron staterlerin ön yüzünde asma dallarından bordür içerisinde sağa yönelik olarak konumlandırılmış Pegasus protomu bulunmaktadır. Pegasus protomunun altında, zeminde “” monograma yer verilmiştir. Arka yüzünde ise Quadratum incusum betimlenmiştir. Arkaik Dönem'de Lampsakos'ta darp edilen elektron sikkeler, Gaebler tarafından MÖ 520-515 yıllarına, Baldwin tarafından ise de MÖ 510 ya da daha öncesi olarak tarihlendirilmiştir⁹². Lampsakos Arkaik Dönem sikkeleri lejantsız olarak darp edilmiştir⁹³. Lampsakos'un erken elektron staterleri Phokaia ağırlık biriminde darp edilmiştir.

3.1.1.2. GÜMÜŞ

Arkaik Dönem içerisinde darp edilen ikinci sikke grubunu ise gümüş sikkeler oluşturmaktadır. Arkaik Dönem içerisinde Lampsakos'ta, Didrahmi, Drahmi, Tetrabol, Diobol, Obol, Hemiobol ve Tertartemorion birimlerinde sikke darp edilmiştir. Bu sikkelerin ön yüzlerinde elektron staterlerde olduğu gibi yine Pegasus protomu arka yüzlerinde de quadratum incusum yer almaktadır⁹⁴. Üçüncü ve son grup ise ön yüzlerinde ikiyüzlü (Janiform) kadın başı, arka yüzlerinde Korinth miğferli Athena olan gümüş sikkelerden meydana gelmektedir⁹⁵. Özellikle ikinci grup sikkeler içerisinde Phokaia ağırlık birimi ve Pers ağırlık birimi arasında, çok kısa bir dönem, Troas Ağırlık Birimi olarak adlandırılan sistem kullanılmıştır⁹⁶.

⁹² Gaebler 1923, 4; Baldwin 1924, 5.

⁹³ Kat. No: 1-4.

⁹⁴ Kat. No: 5-13.

⁹⁵ Kat no 14-30.

⁹⁶ BMC Mysia, XXI.

3.2. KLASİK DÖNEM

Lampsakos'un Klasik Dönem sikkeleri kendi içinde üç grup oluşturmaktadır.

3.2.1. MÖ 440-390

3.2.1.1. GÜMÜŞ

MÖ 440-390 yılları arası, Arkaik Dönem'in üçüncü grubunu oluşturan sikkelerle aynı betimlemelere sahip gümüş sikkeler ilk grubu oluşturmaktadır⁹⁷. MÖ 440-390 yılları arası Klasik Dönem gümüş sikkeleri, Diobol biriminde darp edilmiştir. Bu sikkelerin Arkaik Dönem sikkelerinden farkı ise arka yüzlerinde bulunan kent isminin harflerinin bulunmasıdır. Sikkelerin arka yüzlerinde; ΛAMΨA – ΛAMΨ – ΛAM kent ethnikonunun kısaltıldığı lejantlar yer almaktadır.

3.2.2. MÖ 394-330

3.2.2.1. ALTIN

Klasik Dönem ikinci grubu oluşturan sikkeler ise MÖ 394-330 yılları arasında darp edilmiş altın staterlerden oluşmaktadır⁹⁸. Bu sikkeler ön yüzlerinde değişen tiplerde tanrı ve satrap betimlemesi arka yüzlerinde ise sağa yönelik Pegasus protomu yer almaktadır. Sikkelerin ön yüzlerinde bulunan betimlemeler, Zeus, Satyros, Nike, Maenad, Kabeiros, Hermes, Hera, Hekate, Demeter, Athena, Aktaion, Herakles, Phrixos ve Helios'tur. Bu sikkeler içerisinde ön yüzünde Pers satraplarından, Daskyleion satrablı Artabazos? (MÖ 356.) olabilecek idealist bir Persli betimlemesi bulunan bir sikke bulunmaktadır⁹⁹. Söz konusu sikke üzerindeki betimleme kişi tanımlamaktan çok idealist bir yaklaşımla gösterilmiştir. Bu da sikkenin kesin tarihlenmesini güçleştirmektedir.

MÖ 394-330 yılları arasında darp edilen sikkeler içinden üzerinde Phrixos betimlemesi bulunan sikke mitolojik bakımdan diğer sikkelerden ayrılmaktadır. Bu sikkenin betimlemesinde kullanılan Phrixos, Hellespontus'un adının verildiği mitolojik

⁹⁷ Kat. No: 31-34.

⁹⁸ Kat. No: 35-64.

⁹⁹ Kat. No: 51.

bir olaya dayanmaktadır. Mite göre, Phrixos, Athamas'la Nephele'nin oğludur¹⁰⁰. Athamas Nephele ile olan evliliğini bitirir ve Kadmos kızı Ino ile evlenir. Ino Nephele'nin çocuklarını kıskanır, ülkede meydana gelen bir kıtlığa son vermek için kocası Athamas'ı Phrixos'u kurban etmeye zorlar. Nephele bunu önler ve çocuklarını altın postlu bir koç üstünde Karadeniz'in Kolchis ülkesine kaçıtır. Ancak Helle yolda koç üzerinden düşer ve denizde boğulur. Hellespontus (Helle Denizi) isminin buradan geldiğine inanılır. Sikke üzerinde de bu durum Phrixos koç üzerinde Helle ise denizde dalgalar arasında gösterilmiştir¹⁰¹. Mitin devamında ise, Phrixos tek başına Kolchis ülkesine varır. Kendini iyi karşılayan Aletes'e Zeus'a kurban ettiği koçun altın postunu hediye eder.¹⁰² Bir anlatıma göre de, Helle denize düştükten sonra Posiedon tarafından kurtarılmıştır. Poseidon Helle'yi sevmiş ve ondan üç tane çocuk sahibi olmuştur¹⁰³. Mitolojik öykünün tamamı Rhodoslu Apollonios tarafından yazılan İlkçağın büyük destanlarından biri olan Argonautlar'da¹⁰⁴ (Argo Gemicileri) anlatılmıştır.

3.2.2.2. GÜMÜŞ

Klasik Dönem içerisinde 394-330 yıllara arasına tarihlenen gümüş sikkeler üçüncü grubu oluşturmaktadır. Bu dönem sikkeler, Tetrobol, Hemidrahmi, Diobol, Obol, Trihemiobol, Hemiobol, birimlerinde darp edilmiştir. Bu sikkelerin ön yüzünde, ikiyüzlü kadın başı, arka yüzlerinde ise, ΛM , $\Lambda-AM\Psi A$, $\Lambda A- M$, $\Lambda AM-\Psi A$, $\Lambda-A-M-\Psi [A]$, şeklinde kentnin ethnikonunun kısaltması olan lejantlar ve miğferli Athena başı betimlemesi bulunmaktadır¹⁰⁵.

---

¹⁰⁰ Erhat 1972, 247.

¹⁰¹ Kat. No: 55.

¹⁰² Erhat 1972, 52.

¹⁰³ Erhat 1972, 134.

¹⁰⁴ Erhat 1972, 51.

¹⁰⁵ Kat. No: 65-73.

3.3. HELLENİSTİK DÖNEM

Lampsakos kentinde Hellenistik Dönem’de II. Philippos, III. Aleksandros, III. Philippos ve Lysimakhos Dönemlerinde altın ve gümüş sikkeler darp edilmeye devam edilmiştir.

3.3.1. II. PHILIPPOS SİKKELERİ

3.3.1.1. ALTIN

II. Philippos, doğu seferi sırasında, birkaç yıl önce Thasoslular tarafından işletilmeye başlanan altın maden ocaklarının bulunduğu Krenides yöresini ele geçirdi. Burada MÖ 356 yılında kendi adını verdiği Philippi kentini kurdu ve kentin kuruluşundan birkaç yıl sonra altın ve gümüş sikkelerini burada bastırdı¹⁰⁶. Defineler ve kalıp ilişkilerine dayanan nümismatik çalışmaları, II. Philippos adına basılmış çok az sayıda altın sikkenin onun iktidar olduğu dönemine ait olduğunu ortaya koymaktadır¹⁰⁷. III. Aleksandros, babasının ölümünden sonra birkaç yıl boyunca II. Philippos adını taşıyan altın sikkelerin basımını sürdürdüğü varsayılmaktadır¹⁰⁸.

II. Philippos’un sikke tasvirlerinin seçimini kendisinin yaptığı Plutarkhos tarafından anlatılmaktadır¹⁰⁹. Philippos, Olimpiyat oyunlarında kazandığı başarıyı sikkeleri aracılığı ile anmayı arzu ediyordu: altın sikke betimlemelerinde kullanılan iki atın çektiği biga içerisinde tasvir edilmesi bu arzuyu yeterince ortaya koymaktadır¹¹⁰.

II. Philippos’un, Hellenistik Dönem’de Lampsakos’ta darp edilen, ön yüzünde Apollon başı, arka yüzünde ise sağa doğru hızla giden bir biga betimlenen, ΦΙΛΙΠΠΟΥ lejantlı altın staterleri ilk grubu oluşturmaktadır¹¹¹ II. Philippos’un erken dönem staterleri monogramı ile darp edilmeye başlanmıştır¹¹². Bu grup içerisindeki sikkeler

¹⁰⁶ Carradice & Price 2001, 121.

¹⁰⁷ Carradice & Price 2001, 122.

¹⁰⁸ Carradice & Price 2001, 122.

¹⁰⁹ Plutarkhos Alexander 4.

¹¹⁰ Carradice & Price 2001, 122.

¹¹¹ Price 1991, 1362-1364; Kat. No: 74-77.

¹¹² Price 1991, 209.

üzerinde yer alan monogramlar daha sonra III. Aleksandros sikkeleri üzerinde de betimlenecektir.

3.3.2. III. ALEKSANDROS SİKKELERİ

Sikke dolaşımına ilişkin, Hellenistik döneme geçişin en önemli göstergesi Atina sikkelerinin ve taklitlerinin yerini, Doğu Akdeniz'in en önemli parası durumundaki III. Aleksandros sikkelerinin almasıydı. III. Aleksandros adına basılmış olan altın ve gümüş sikkelerin başlangıçtan itibaren geniş bir dolaşım alanı vardı, hatta İtalya ve Sicilya'ya değin ulaşmışlardı¹¹³.

II. Philippos'un ardından Lampsakos sikkeleri III. Aleksandros tarafından uluslararası bir geçerlilik kazanan Attik ağırlık ölçüsünde darp edilmeye başlanmıştır. Tyran Memnon'un Pers yanlısı olmasından dolayı Lampsakoslulara sinirlenen III. Aleksandros Lampsakosluların bütün kadınlarını ve çocuklarını köle yapmak istemiştir. Hatta bütün Hellen tanrılarına da gelecek elçi ne derse onun tam tersini yapacağı üzerine yemin etmiştir¹¹⁴. Lampsakoslular tarafından III. Aleksandros'a elçi olarak gönderilen Anaximenes'in kıvrak zekası ile köle olmaktan kurtarılan Lampsakoslular, daha sonradan III. Aleksandros'un kentte bir darphane kurdurarak kendi sikkelerini bastırması ile affedilmişlerdir. III. Aleksandros hayattayken MÖ 319-318'e kadar Sardes en fazla üretimi yapan darphane olarak kaldı; onu, Kolophon ve Lampsakos kenleri izlemiştir. Lampsakos ve Abydos ayrıca bazı tetradrahmi serileri de basmışlardı. Miletos ve Lampsakos, bu birimi en fazla basan ikinci darphaneydi¹¹⁵.

3.3.2.1. ALTIN

III. Aleksandros'un altın staterleri Kuzeybatı Anadolu'da özellikle Lampsakos ve Abydos'ta çok basılıyordu¹¹⁶. Lampsakos'ta Hellenistik Dönem'de darp edilen III. Aleksandros altın sikkelerinin ön yüzlerinde, Korinth miğferli Athena başı sağa dönük

¹¹³ Howgego 1995, 125.

¹¹⁴ Pausanias *Perygeides Hellados*, 6.18,2-4.

¹¹⁵ Mørkholm 1991, 55.

¹¹⁶ Mørkholm 1991, 55.

şekilde betimlenmiştir. Arka yüzlerinde ise, sağ elinde çelenk taşıyan tanrıça Nike ayakta sola dönük ve ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ lejantı bulunmaktadır¹¹⁷. Arka yüzdeki Nike betimlemesinin sol alanda kalan boşlukta zeminde, kentnin epiteti olan Pegasus protomu, gövdeleri birleştirilmiş şekilde iki başlı ve iki ayrı yöne bakar şekilde betimlenmiştir¹¹⁸. Gövdeleri birleştirilmiş şekilde iki başlı ve iki ayrı yöne bakar şekilde at betimlemesi Lampsakos sikkelerinin haricince Perinthus sikkelerinde de kullanılmıştır¹¹⁹. Arka yüzünde yine gövdeleri birleştirilmiş şekilde iki başlı ve iki ayrı yöne bakan Pegasus protomu, yay ve Herakles esasının üstündeki boşlukta zeminde konumlandırılmıştır¹²⁰. Ancak bu örnek sadece bir adet sikke ile sınırlıdır. Nike betimlemesi, yay ve Herakles esası ile gösterilen betimlemeden hareketle olasılıkla sikkelerin çağdaş olduğu söylenebilir.

Kentte darp edilen altın staterlerin üzerinde, Pegasus protomu, meşale taşıyan Artemis (?), Demeter (?), Herm, kartal, aslan protomu gibi betimlemeler bulunmaktadır.

3.3.2.2. GÜMÜŞ

Makedonya sikkelerinin uluslararası rolü III Aleksandros zamanında şaşırtıcı bir biçimde artmıştır¹²¹. III. Aleksandros adına basılan sikkelerin başlangıcı da problemlidir¹²². Kendi adına basılan gümüş sikkelerinin tahta geçişinden üç yıl sonra başladığı ile ilgili olarak tipoloji kaynaklı bir öneri yapılmaktadır¹²³. III. Aleksandros'a ait gümüş sikkelerin arka yüzündeki Zeus'un Tarsos sikkelerinde Baal'dan kopya edildiği öne sürülmüştür; ve böyle bir etki de ancak III. Aleksandros'un Kilikya'yı ele geçirmesinden sonra bir anlamını bulacaktır¹²⁴.

---

¹¹⁷ Kat. No: 78-97.

¹¹⁸ Kat. No: 78.79.80.81.

¹¹⁹ Price 1991, 209; Müller 1858, 395.

¹²⁰ Kat. No: 81.

¹²¹ Price 1991, 123.

¹²² Howgego 1995, 69.

¹²³ Troxell 1991, 42.

¹²⁴ Howgego 1995, 69.

Atina Tetradrahmisinin yerini, doğuda III. Aleksandros'un sikkesini almasının altında darp edilen sikkelerde Attika ağırlık ölçüsü benimsenmesi yatmaktadır ki böylece hem Atina sikkelerinin yerini alması kolaylaşmış hatta bu sikkelerin dolaşım açısından çok daha fazlasına sahip olmuşlardır¹²⁵.

Hellespontus'daki Lampsakos, MÖ 329 veya MÖ 328'te III. Aleksandros sikkelerini basmaya başlamıştır. III. Aleksandros'a ait sikkeler Tetradrahmi ve drahmi birimlerinde darp edilmeye başlandı. MÖ 325 yılında komşu kent Abydos'ta büyük bir darphane kuruldu. Bu darphanelerde en fazla basılan birim gümüş drahmilerdi¹²⁶. III. Aleksandros'un Lampsakos'ta darp ettiği gümüş sikkelerde ön yüzünde aslan postu bulunan Herakles başı, arka yüzünde ise tahtında oturan, sağ elinde kartal, sol elinde ise asa tutan Zeus betimlenmiştir¹²⁷. Bu sikkelerde de altın staterlerdeki gibi ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ lejantı bulunmaktadır. Kartalın altında zeminde, kerykeion, Herakles asası, Pegasus protomu, amphora, fare, dala konmak üzere olan bir kuş ve aslan protomu betimlemelerine yer verilmiştir. Bu sikkelerde Zeus'un tahtının altında monogramlar bulunmaktadır.

3.3.3. III. PHILIPPOS SİKKELERİ

III. Aleksandros'un 10 Haziran 323'te Babylon'da ölümüyle, imparatorluğun idaresi üvey kardeşi III. Philippos Arrhidaios'a geçti. Fakat III. Aleksandros'un ölümünden birkaç ay sonra dünyaya gelen oğlu IV. Aleksandros'un hakkı da korunuyordu. Yeni kralın akli dengesinin olmaması nedeniyle hukuken iktidar üç kişiden oluşan bir komisyona devredildi¹²⁸. III. Aleksandros öldüğü sırada ve ya III. Philippos'un iktidarının ilk yıllarında Asya'daki sikke basımında bir düzenlemeye gidildi. Damaskos, Byblos ve Salamis dışındaki Kıbrıs darphaneleri gibi Doğu

---

¹²⁵ Howgego 1995 70.

¹²⁶ Mørkholm 1991, 55.

¹²⁷ Kat. No: 98-172.

¹²⁸ Mørkholm 1991, 59.

Akdeniz'deki bazı darphaneler MÖ 319-318 tarihinde kapanmıştı¹²⁹. Bu dönemde darp edilen sikkelerin hacminde önemli bir artış olmuştur: imparatorluk sikkeleri hem III. Philippos hem de III. Aleksandros adıyla basılmıştır. Hatta bazı yerlerde bu iki kralın adıyla irtibatlı bir şekilde basılmış sikkeler de görülmektedir. Bu şekilde III. Aleksandros'un posthumus sikkelerinin başladığı görülmektedir¹³⁰.

III. Philippos, altın ve gümüş sikke tiplerinde hiçbir değişikliğe gitmeden selefi III. Aleksandros'un tiplerini, fakat kendi adıyla kullanmayı sürdürdü. III. Aleksandros'a karşı hala bir itibar gösterildiğini ilişkin bir kanıt, faaliyet gösteren tüm darphanelerde – çoğunlukla III. Aleksandros'un ardılının adıyla sikke basılsa da- aynı zamanda III. Aleksandros'un adını taşıyan sikkelerin de basımının sürdürülmüş olmasıdır¹³¹.

3.3.3.1. ALTIN

III. Philippos'un Lampsakos'ta darp ettirdiği altın staterler ön yüzlerinde Korinth miğferli Athena başı, arka yüzlerinde ise sağ elinde çelenk, sol elinde stylis taşıyan tanrıça Nike ayakta sola dönük şekilde betimlenmiştir¹³². Kalıp ilişkisi yönüyle III. Aleksandros sikkelerine çok benzeyen bu grup üzerinde bulunan ΦΙΛΙΠΠΟΥ lejantı ile III. Aleksandros'un altın sikkelerinden ayrılmaktadır.

3.3.3.2. GÜMÜŞ

III. Philippos'un Lampsakos'ta darp ettirdiği gümüş sikkeler de altın sikkeler gibi III. Aleksandros sikkelerine çok benzemekte ön yüzünde başında aslan postu bulunan Herakles başı, arka yüzünde ise tahtında oturan, sağ elinde kartal, sol elinde ise asa tutan Zeus ile betimlenmiştir¹³³. Sikkenin arka yüzünde sağ alanda, boşlukta zeminde ΦΙΛΙΠΠΟΥ lejantı ile III. Aleksandros sikkelerinden ayrılmaktadır. III. Philippos'a ait gümüş sikkeler Drahmi biriminde darp edilmiştir.

¹²⁹ Mørkholm 1991, 60.

¹³⁰ Carridice & Price 2001, 134.

¹³¹ Mørkholm 1991, 60.

¹³² Kat. No: 173-177.

¹³³ Kat. No: 178-179.

3.3.4. LYSIMAKHOS SIKKELERİ

3.3.4.1. ALTIN

Makedonya imparatorluğunun III. Aleksandros'un ölümünden sonra komutanlar tarafından paylaşıldığı sırada Lysimakhos'a Trakya ve Karadeniz bölgesi düşmüştür¹³⁴. Lysimakhos Dönemi'ne gelindiğinde, III. Aleksandros sikkeleri yavaş yavaş tedavülden kalkmakta, onların yerine Lysimakhos'un gücünü gösteren sikkeler ön plana çıkmaktadır¹³⁵. Darp ettiği sikkeler esas olarak tetradrahmilerden oluşan bir seri oluşturuyordu. III. Aleksandros'un tipiyle basılan az miktarda emisyonun ardından Lysimakhos değerli metalden sikkelerinin üzerine saçlarının arasından bir koç boynuzu görünen III. Aleksandros portresi ile sikke basmaya devam edilmiştir¹³⁶. Lysimakhos, Seleukos ile yaptığı kaçınılmaz mücadelede Lydia'daki Korupedion'da yenildi ve öldürüldü; fakat sikkeleri hakim olduğu bölgede etkin bir dolaşıma sahipti ve posthumus sikkeleri basılmaya devam edildi. Lysimakhos'un krallığının ilk yıllarında kendine ait sadece Lysimakheia darphanesine sahipti¹³⁷. Lysimakhos birçok önemli kentin yer aldığı Küçük Asya'nın batısını ele geçirdi. Bundan sonra Lysimakheia darphanesinin yanı sıra ele geçirdiği Küçük Asya darphanelerinden Lampsakos, Abydos, Teos, Kolophon ve Magnesia'da III. Aleksandros drahmilerinin basımını sürdürmüştür¹³⁸. Gümüş tetradrahmilerin en yoğun basıldığı yer Lampsakos'tu. Bu darphanede, altı yıl gibi bir sürede, atmış ön yüz kalıbı kullanılmıştır¹³⁹.

MÖ 297 yılından itibaren Lysimakhos yönetimindeki Lampsakos'ta 281 yılına kadar iki farklı tipte altın ve üzerinde ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΛΥΣΙΜΑΧΟΥ lejantı bulunan sikke darp edilmiştir. Bu sikkelerin bir tanesinin ön yüzünde Korinth miğferli Athena başı, arka yüzünde ileri uzattığı sağ elinde bir çelenk taşıyan, sol elinde ise stylis tutan ayakta

¹³⁴ Carradice & Price 2001, 140.

¹³⁵ Price 1991, 210.

¹³⁶ Carradice & Price 2001, 140.

¹³⁷ Mørkholm 1991, 90.

¹³⁸ Mørkholm 1991, 91.

¹³⁹ Mørkholm 1991, 90.

Nike betimlemesi bulunmaktadır¹⁴⁰. Diğer sikkenin ön yüzünde Ammon boynuzlu III. Aleksandros başı, arka yüzünde ise kalkanına yaslanmış şekilde tahtında oturan sağ elinde lejantı taçlandırmak için bir çelenk taşıyan Athena Nikephoros betimlenmiştir¹⁴¹.

3.3.4.2. GÜMÜŞ

Lysimakhos döneminde darp edilen gümüş sikkeler iki farklı grup oluşturmaktadır. Bunlardan ilki katalogda sadece iki adet örneği bulunan, ön yüzde başında aslan postlu Herakles, arka yüzde ise tahtında bir elinde kartal, bir elinde ise asası ile oturur vaziyette betimlenen Zeus bulunan sikkelerden oluşmaktadır¹⁴².

Diğer grubu ise ön yüzünde Ammon boynuzlu III. Aleksandros, arka yüzünde kalkanına yaslanmış şekilde oturan, sağ elinde lejantı taçlandırır şekilde betimlenmiş Athena Nikephoros bulunan ve ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΛΥΣΙΜΑΧΟΥ lejantlı, gümüş Lysimakhos sikkeleri oluşturmaktadır¹⁴³. Bu sikkelerde aslan protomu, meşale, yıldız gibi betimlemeler kullanılmıştır.

Lysimakhos Dönemi'nde darp edilen sikkeler çoğunlukla gümüş Tetrarahmi birininde darp edilmiştir. Ancak az sayıda da olsa katalogra Drahmi birimin darp edilen gümüş sikkeler yer almaktadır.

3.3.5. SELEUKOS SİKKELERİ

Seleukos imparatorluğunun merkezi bölgesi MÖ 200 yıllarına değin kuzey Suriye ve Kilikya'yı kapsıyordu. Suriye toprakları başkent Antiocheia ile onun kardeş kuruluşları Seleukeia Pieria, Apameia ve Laodicea ad Mare arasında paylaşılmıştı. Bu kentler Suriye Tetrapolisini oluşturuyordu¹⁴⁴.

III. Aleksandros'un ölümünden sonra egemenlik süren krallar III. Aleksandros'un tipleriyle, bazen III. Aleksandros'un adıyla bazen de kendi adları ile

---

¹⁴⁰ Kat. No: 180.

¹⁴¹ Kat. No: 181.

¹⁴² Kat. No: 182-183.

¹⁴³ Kat. No: 184-195.

¹⁴⁴ Mørkholm 1991, 125.

sikke basmaya devam ettiler¹⁴⁵. Aleksandros'un sikkeleri Seleukos imparatorluğunda yaygın bir kullanım ağına sahiptiler. Seleukos döneminde izlenen para politikası daha çok eğer bir bölge sikke kullanıyorsa onların sistemine karışmama eğilimindedir¹⁴⁶. Bir kent eğer kendi içerisinde kendi bronz sikkelerini basmış ancak büyük birimlerdeki gümüş sikkelerin basımına krali darphanelerde yapıldığı düşünülmektedir¹⁴⁷.

Hellespontus'un Asya yakasından birbirinden yirmi kilometre mesafedeki Abydos ve Lampsakos'ta olduğu gibi kentler kendi simgeleri ile (Kartal ve Pegasus protomu) teşhis edilmektedirler. Kentin simgelerinin dışında iki seri uslu olarak da birbirine yakındır: her ikisinde de sikke darbından sorumlu magistratın monogramı ve uzun bir meşale bulunmaktadır. Açıkça aynı kalıp ustaları ve darphane görevlileri her iki kentte de çalışıyorlardı. Ayrıca Abydos serisindeki altı ön yüz kalıbının ikisi aynı zamanda Lampsakos darphanesinde de kullanılmıştı. Bu durum bilim adamlarını, ya Abydos darphanesinin bir tarihte Lampsakos'a transfer edildiğini ya da gerçekte tüm Abydos serisi daha büyük olan ve kendine ait en az on ön yüz kalıbı bulunan Lampsakos darphanesinde mi basıldığını düşünmeye zormamıştır¹⁴⁸.

Seleukos yönetimi altında Lampsakos'ta I. Antiochos, II. Antiochos ve Antiochos Hierax adına iki farklı ön yüz darbına sahip gümüş sikkeler basılmıştır.

3.3.5.1. I. ANTIOKHOS SİKKELERİ

I. Antiokhos'un Antiokhei'da basılmış ilk gümüş sikkelerinde eski III. Aleksandros tipleri kullanılmaya devam ediyordu. Fakat çok geçmeden onların yerini yeni tipli tetradrahmiler aldı¹⁴⁹. I. Antiokhos döneminin ayırt edici özelliği III. Aleksandros sikkelerinin ardından yeni krali tipler taşıyan sikkelerin I. Antiokhos tarafından kendi portresi ile darp edilmesidir¹⁵⁰. Bu sikkelerin ön yüzünde artık kralın

---

¹⁴⁵ Howgego 1995, 72.

¹⁴⁶ Howgego 1995, 72.

¹⁴⁷ Howgego 1995, 73.

¹⁴⁸ Mørkholm 1991, 138.

¹⁴⁹ Mørkholm 1991, 125.

¹⁵⁰ Howgego 1995, 72.

portresi bulunuyorken arka yüzlerinde ise hanedanın koruyucu tanrısı Apollon betimlemesi bulunmaktadır. Bu betimleme MÖ 2. yüzyılın içlerine kadar değerli metalden basılan sikkeler ile bazı bronz sikke serilerinde kullanıldı¹⁵¹.

Lampsakos'ta darp edilen ve I. Antiokhos'a atfedilen sikkelerin ön yüzlerinde, diademli bir kral başı, arka yüzlerinde ise omphalos üzerinde oturmuş sol elinde yayını sağ elinde okunu tutan Apollon betimlemesi kullanılmıştır¹⁵². Bu sikkelerin arka yüzünde, yayın üzerinde zeminde ΙΞ monogramı bulunmaktadır. Bu sikkeler Tetradrahmi biriminde darp edilmiştir.

3.3.5.2. II. ANTIOKHOS SİKKELERİ

II. Antiokhos bastırmış olduğu tetradrahmilerinde kendi genç ve idealize portresini kullanmıştır. Kralın altın ve gümüş sikkelerinin ön yüzündeki portresi daha da idealize edilmiştir¹⁵³. Bazı sikke serilerinin arka yüz betimlemlerinde ise kendinden önceki geleneği kırarak, Apollon'un ayakta tasvirini tercih etmiştir¹⁵⁴. Ancak bu betimleme Lampsakos'ta darp edilen sikkeler içerisinde bulunmamaktadır.

Lampsakos'ta darp edilen ve II. Antiokhos'a ait sikkelerin ön yüzünde, yine diademli II. Antiokhos başı, arka yüzünde ise, Omphalos üzerinde oturmuş sol elinde yayını tutan Apollon betimlemesi bulunmaktadır¹⁵⁵. Bu sikkelerden iki tanesinin arka yüzünde I. Antiokhos Dönemi'nde kullanılan ΙΞ monogramı yer almaktadır¹⁵⁶. Bu sikkeler Tetradrahmi biriminde darp edilmiştir.

3.3.5.3. ANTIOCHOS HIERAX

Antiochos Hierax, babası II. Antiokhos'un MÖ 246 yılında hayatını kaybetmesi sonucu tahta geçmiştir. MÖ 226 yılında III. Seleukos'un tahta geçişine kadar hüküm sürmüştür. Antiokhos Hierax, kendi adına çok fazla sikke bastırmıştır. Ancak sikke

¹⁵¹ Mørkholm 1991, 125.

¹⁵² Kat. No: 196-197

¹⁵³ Mørkholm 1991, 125.

¹⁵⁴ Mørkholm 1991, 125.

¹⁵⁵ Kat. No: 198-200.

¹⁵⁶ Kat. No: 199-200.

üzerlerindeki portre özelliklerine bakıldığında tüm Seleukos Kralları içerisinde en zor teşhis edilen Antiokhos Hierax'a ait portreleridir¹⁵⁷. Hierax'ın sık sık hem I. Antiokhos hem de II. Antiokhos'un posthumus portrelerini kullandığı varsayımını göz önüne aldığımızda ikonografik karışıklık daha da artmaktadır. Bu konudaki problem henüz tamamıyla çözülmüş değildir¹⁵⁸.

Antiokhos Hierax'ın Sardes dışındaki sikke basma faaliyeti Hellespontus'ta yoğunlaşmaktadır. Bu bölgede Aleksandria Troas, en az on yedi ön yüz kalıbının bulunduğu çok sayıdaki gümüş tetradrahmilerle kralın ana darphanesi olmuştur. Bu darphaneye özgü bir özellik ki daha önce II. Antiokhos zamanında ortaya çıkmıştır, kralın başındaki diademe mutlaka iliştilen kanattır¹⁵⁹. Bu betimleme yayılarak Ilion ve Lampsakos darphanelerinde kullanılmaya başlanmıştır¹⁶⁰.

Antiokhos Hierax'a atfedilen sikkelerin ön yüzünde ise Antiokhos II'inkilerden farklı bir şekilde betimlenen bir diademli baş bulunmaktadır. Antiokhos II ve Antiokhos Hierax arasındaki karakteristik portre betimlemeleri arasındaki fark portrelerde betimlenen kulak ve saç detaylarından anlaşılmaktadır¹⁶¹. Bu sikkelerin arka yüzlerinde ise yine omphalos üzerinde Apollon betimine yer verilmiştir¹⁶². Her grup kendi içinde farklı monogramlara sahiptir. Sikkelerde bulunan meşale betimlemesi Lysimakhos sikkelerinde bulunması ve Lampsakos darphanesinde uzun süreli kullanımını göstermesi açısından önemlidir¹⁶³. Bu sembolojiden yola çıkarak üzerinde meşale ve Pegasus protomu olan sikkeler¹⁶⁴ erken bir döneme, üzerinde arı ve tripot bulunan sikkeler¹⁶⁵ ise geç döneme tarihlenmesi yapılabilmektedir¹⁶⁶. Bu sikkeler Tetradrahmi biriminde darp edilmiştir.

---

¹⁵⁷ Mørholm 1991, 137.

¹⁵⁸ Mørholm 1991, 137.

¹⁵⁹ Kat. No: 203.

¹⁶⁰ Mørholm 1991, 138.

¹⁶¹ Houghton 1978, 66.

¹⁶² Kat. No: 201-208.

¹⁶³ Houghton 1978, 60.

¹⁶⁴ Kat. No: 206-207.

¹⁶⁵ Kat. No: 201-202 / 204-205.

3.3.6. MÖ 2. ve 1. YÜZYIL SİKKELERİ

MÖ 2. ve 1. yüzyılda Lampsakos sikkeleri, gümüşler ve bronz sikkeler olmak üzere iki farklı metalden darp edilmiştir. Gümüş sikkeler içerisinde, Tetradrahmi, Didrahmi, Triobol, Diobol ve Obol biriminde darp edilen sikkeler bulunmaktadır.

MÖ 2. ve 1. yüzyılda darp edilen sikkeler üzerinde Pegasus protomu betimlemesi yine kullanılmaya devam etmiştir. Ancak bu betimlemede artık ikonografik farklılıklar ortaya çıkmaya başlamıştır. Erken dönem Hellenistik sikkelerde kullanılan Pegasus protomu literatürde kanatlı at olarak da kullanılmaktadır. Ancak biraz daha geç dönem sikkeler üzerindeki Pegasus betimlemesi protom olmaktan çok kuş veya horoz kuyruklu at olarak tanımlanmaya başlamıştır. Horoz kuyruklu at (Hippalektryon), betimlemesi Lampsakos'ta bulunan bir bronz ağırlık üzerinde de betimlenmiştir¹⁶⁷. Betimlemenin kuyruğu sikkeler üzerindeki çok daha net bir şekilde horoz kuyruğunu andırmaktadır. Horoz kuyruklu kanatlı atın ayaklarının altında zeminde ise “T” şeklinde ağırlığın birimini (tetarton) gösteren monogram bulunmaktadır.

MÖ 190 yılından itibaren sikkeler üzerinde Priapos betimlemesi görülmeye başlanmaktadır ve MS 3. yüzyılın ortasına kadar kullanılmaya devam etmiştir. MÖ 2. ve 1. yüzyılda Lampsakos'ta darp edilen sikkelerde Priapos sakallı olarak betimlenmiştir.

Tanrı Apollon ve atribütü olan kithara Lampsakos sikkelerinde sıklıkla kullanılmıştır. Özellikle başında defne çelengi bulunan çıplak Apollon başı sikkelerin ön yüzlerinde betimlenmiştir. Arka yüzlerinde ise Apollon Kitharodos elinde kitharası ile karşımıza çıkmaktadır. Arka yüzlerinde Apollon Kitharodos bulunan sikkelerde Apollon' un yanında, bazen kardeşi Artemis bazen de elinde meşaleleri ile Demeter gösterilmiştir. Ön yüzünde Apollon başı, arka yüzünde ise kithara bulunan sikkelerde yine şehrin epiteti olan Pegasus protomuna yer verilmiştir.

---

¹⁶⁶ Houghton 1978, 68.

¹⁶⁷ Kat. No: 257.

Ön yüzünde Apollon başı bulunan sikkelerin üzerinde, üzüm salkımı, kartal veya baykuş gibi kontrmarklar bulunmaktadır. Bir örnekte ise bu iki kontrmark yan yana bulunmaktadır¹⁶⁸.

Tanrıça Demeter, Lampsakos'da darp edilen MÖ 2. ve 1. yüzyıl sikkeleri içerisinde iki farklı tipte betimlenmiştir. İlk tipin ön yüzünde, mısır çelenkli Demeter başı¹⁶⁹, ikinci tipin ön yüzünde ise örtülü Demeter başı¹⁷⁰ bulunmaktadır. Her iki tipin de arka yüzlerinde şimşek demeti yer almaktadır.

Sikkeler üzerinde tanrı ve tanrıça betimlemelerinin yanı sıra kantharos¹⁷¹ ve kerykeion¹⁷² gibi tekil nesnelere de yer verilmiştir.

3.4. ROMA DÖNEMİ

3.4.1. KOLONİ İSMİYLE DARP EDİLEN SİKKELER

3.4.1.1. JULIUS CAESAR

Roma Dönemi'ne gelindiğinde ise Anadolu'da Roma ile iletişime geçen ilk kent olan Lampsakos, Colonia Gemella Julia Lampsacus adını alarak Asia'daki erken koloni kentlerden biri durumuna gelmiştir. Sikkeler üzerinde görülen C-G-I-L lejantı koloni isminin bir kısaltması olarak kullanılmıştır. Bu dönemdeki Lampsakos sikkeleri, Latin lejantlı olanlar ve İmparator Augustus ve Caligula dönemleri arasında darp edilen Grek lejantlı sikkeler olmak üzere ikiye ayrılmaktadır¹⁷³. Lampsakos'un bir Roma kolonisi olması ile ilgili iki farklı teori bulunmaktadır. Bunlardan birincisi Lampsakos'un MÖ 42-41 yılları arasında komşu kent Parion ile beraber ikiz kent olarak Antonius tarafından kurulmuş olmasıdır. Ancak sadece bir sikke üzerinden bir değerlendirme yapıldığı için bu teoriye şüphe ile yaklaşılmaktadır¹⁷⁴. İkinci teori ise Colonia Gemella Julia Lampsacus'un Caesar ya da Triumvirlik döneminde kurulduğudur. Bu teoride ise

---

¹⁶⁸ Kat. No: 254.

¹⁶⁹ Kat. No: 238.

¹⁷⁰ Kat. No: 240-241.

¹⁷¹ Kat. No: 250-251.

¹⁷² Kat. No: 249.

¹⁷³ RPC IX, 386.

¹⁷⁴ RPC IX, 386.

komşu kent Parion, Colonia Gemella Julia Pariana adı altında Roma koloni kenti olmuştur. Her iki kent isminde bulunan Gemella kelimesinden hareketle bu kentlerin Roma lejyonlarındaki veteranlar tarafından ikiz kent olarak kurulduğu düşünülmektedir.

Koloni kent Lampsakos'ta darpedilen sikkeler üzerinde iki farklı lejant bulunmaktadır Bunlar;

1. Q LVCRETIVS L PONTIVS IIVIR COL DED PR

2. Q LVCRETIO L PONTIO IIVIR M TVRIO LEG.

Yukarıdaki lejantlardan hareketle, COL(onia) DED(ucta) PR(imi) lejantına sahip olanlar koloni kent kurulduktan sonra basılan ilk sikkelerdir. MÖ 42-41 yılları arasında M. Turius Asia valisi olarak yorumlanmaktadır. Ancak Lampsakos, Caesar'ın kurduğu bir kent ise bu sefer de M. Turius'un tarihlemesi daha erken olmak zorundadır¹⁷⁵.

Lampsakos'un koloni sikkeleri¹⁷⁶ çeşitli birimlerde ve farklı betimlemelerle darp edilmişlerdir. Ön yüzde defne çelenkli Caesar başı, arka yüzde ise iki adet öküz süren rahip bulunan sikke¹⁷⁷, koloni sikkeleri içerisinde 23 mm boyutu ile en büyük; 9.76 gr ile de en ağır sikke durumundadır. Bu sikkeden sonraki diğer sikkelerde ise, ön yüzde, Caesar başı, Cornocopia, Janus başı, arka yüzde ise yine iki öküz süren rahip, gemi pruvası gibi betimlemeler bulunmaktadır.

---

¹⁷⁵ RPC IX, 386.

¹⁷⁶ Kat. No: 258-262.

¹⁷⁷ Kat. No: 258.

3.4.2. KENT İSMİYLE DARP EDİLEN SİKKELER

3.4.2.1. JULIUS CLAUDIUSLAR DÖNEMİ

Lampsakos kentinde koloni ismi ile darp edilen sikkeler ortadan kaybolduktan sonra, Augustus dönemine kadar sikke darp edilmemiştir. Bu dönem içerisinde Grekçe lejantlı küçük bronz sikkeler kullanılmaya devam edilmiştir¹⁷⁸.

Julius Claudiuslar Dönemi içerisinde darp edilen sikkeler standart olarak 16 mm çapında ve ortalama 2.82 gr ağırlığındadırlar. Sikkeler içerisinde ağırlık bakımından en küçük sikke 2.45 gr ile Augustus döneminde darp edilmiştir. En ağır sikke ise üzerinde imparator Tiberius portresi bulunan 3.58 gr ağırlığındaki sikkedir.¹⁷⁹

Augustus dönemi sikkeler katalogta beş adet sikke ile temsil edilmiştir¹⁸⁰. Augustus dönemi sikkeler, ön yüzde, nokta bordür içerisinde defne çelenkli Augustus başı, arka yüzde ise kentinin ismi ve kentin tanrısı olan Priapos betimlemesi bulunmaktadır. Augustus döneminde kullanılan ve katalogda tek örnek bulunan Lampsakos'un epiteti, Pegasus protomu Augustus döneminde de sikkelerde kullanılmaya devam etmiştir¹⁸¹. Buradaki betimlemede Pegasus protomu idealize şekilde gözleri yerinden fırlamış şekilde betimlenmiştir. Arkaik Dönem sikkelerinde görülen Pegasus betimlemesinden ziyade Hellenistik Dönemde Kuş-Horoz kuyruklu kanatlı at betimlemesinden de farklı olarak buradaki betimleme balık kuyruğuna daha çok benzemektedir. Roma dönemi boyunca bu betimleme tarzı hep devam etmiştir.

Tiberius dönemi, katalogda bir sikke ile temsil edilmiştir¹⁸². Bu sikkede ise ön yüzde başında defne çelengi bulunan Tiberius arka yüzde ise Augustus dönemindeki gibi idealize balık kuyruklu kanatlı at (Hippokampus) betimlenmiştir.

---

¹⁷⁸ RPC I, 387.

¹⁷⁹ RPC I, 388.

¹⁸⁰ Kat. No:263-267.

¹⁸¹ Kat. No: 266.

¹⁸² Kat. No:268.

Caligula dönemi, katalogda bir sikke ile temsil edilmiştir¹⁸³. Bu sikkede ön yüzde nokta bordür içerisinde Caligula'nın başı, arka yüzde ise, yine nokta bordür içerisinde sakallı Priapos başı betimlenmiştir.

3.4.2.2. FLAVIUSLAR DÖNEMİ

Lampsakos kenti Roma Dönemi sikkeleri içerisinde Flaviuslar Dönemi'ne tarihlenen tek bir imparatora ait iki adet sikke bulunmaktadır. Bu sikkeler de Julius Cladudius dönemindeki sikkeler ile aynı betimleme ve birimlerde darp edilmişlerdir¹⁸⁴. Sikkeler 16 mm çapında, 3.43 gr ortalama ağırlındadırlar.

Domitianus dönemi, katalogda iki adet sikke ile temsil edilmiştir¹⁸⁵. Bu sikkelerde ön yüzde nokta bordür içerisinde defne çelenkli Domitian başı, arka yüzde ise yine nokta bordür içerisinde bir kaide üzerinde duran ithyphalik Priapos'un kült heykeli gösterilmiştir.

3.4.2.3. ANTONINLER DÖNEMİ

Lampsakos kenti Roma Dönemi sikkeleri içerisinde Antoninler Dönemi'ne tarihlenen beş farklı imparator tarafından darp edilen, yirmi dokuz adet sikke bulunmaktadır. Antoninler Dönemi içerisinde darp edilen sikkeler ortalama 19 mm çapında ve 3.27 gr ağırlığındadırlar. Sikkeler içerisinde ağırlık bakımından en hafif sikke 1.89 gr ağırlığı ile Marcus Aurelius Dönemi'nde darp edilmiştir. En ağır sikke ise 7,73 gr ağırlığı ile Marcus Aurelius'un Caesar döneminde darp edilmiştir.

Sikke yoğunluğu bakımından Antonius Pius dönemi sekiz adet sikke ile ilk sırada yer almaktadır. Bu sikkeler içerisinde Marcus Aurelius'un Caesar olduğu döneme ait iki adet sikke ve Antonius Pius'un eşi II. Faustina'ya ait iki adet sikke bulunmaktadır. Bu yoğunluğu altı adet sikke ile ikinci sırada olan Commodus Dönemi takip etmektedir.

---

¹⁸³ Kat. No:269.

¹⁸⁴ RPC II, 137.

¹⁸⁵ Kat. No:270-271.

Traianus dönemi, katalogda dört adet sikke ile temsil edilmiştir¹⁸⁶. Bu sikkelerin ön yüzde imparatorun defne çelenkli büstü, arka yüzlerinde ise, bir sikkede nokta bordür içerisinde sakallı Priapos başı, diğer sikkede ithyphalik Priapos'un kült heykeli gösterilmiştir.

Hadrianus dönemi, katalogda dört adet sikke ile temsil edilmiştir¹⁸⁷. Bu sikkelerde ön yüzde imparatorun defne çelenkli büstü, arka yüzde ise, Priapos başı gösterilmiştir.

Antoninus Pius, dönemi katalogda sekiz adet sikke ile temsil edilmiştir¹⁸⁸. Bu sikkelerin ilk dört tanesi ön yüzde Antoninus Pius'un büstü, arka yüzde ise, Pegasus protomu ve ithyphalik Priapos kült heykeli gösterilmiştir. Antoninus Pius'un imparatorluk döneminde Marcus Aurelius'un adına da Caesar unvanı ile katalogda iki adet ile temsil edilen sikkeler darp edilmiştir¹⁸⁹. Antoninus Pius'un eşi Faustina II, katalogda iki sikke ile temsil edilmiştir¹⁹⁰. Bu örnekte ise ön yüzde Faustina II'nin büstü arka yüzde ise Pegasus protomu gösterilmiştir.

Marcus Aurelius dönemi, katalogda altı adet sikke ile temsil edilmiştir¹⁹¹. Bu sikkelerde ön yüzde, Marcus Aurelius başı, iki sikkenin arka yüzünde Priapos başı, bir sikkede ise ithyphalik Priapos kült heykeli gösterilmiştir. Marcus Aurelius dönemi arka yüzde II. Faustina'nın büstü bulunan bir adet sikke bulunmaktadır. Bu sikkeden de farklı olarak yine arka yüzde soyunur vaziyette Omphale ve sol yanında ise bir elinde asası bulunan aslan postunu, Omphale'nin omzuna atar şekilde betimlenen bir sikke

---

¹⁸⁶ Kat. No:272-275.

¹⁸⁷ Kat. No:276-279.

¹⁸⁸ Kat. No:280-287.

¹⁸⁹ Kat. No:284-285.

¹⁹⁰ Kat. No:286-287.

¹⁹¹ Kat. No:288-293.

daha bulunmaktadır¹⁹². Bu sikke Antonius Pius dönemi ön yüzünde II. Faustina'nın büstü bulunan bir örnekle bire bir aynıdır¹⁹³.

Lucius Verus dönemi, bir adet sikke ile temsil edilmiştir. Bu sikke ön yüzünde defne çelenkli, zırhlı ve paludamentumlu Lucius Verus büstü, arka yüzde ise, Pegasus protomu taşımaktadır¹⁹⁴.

Commodus dönemi, katalogda altı adet sikke ile temsil edilmiştir¹⁹⁵. Bu sikkelerin ön yüzünde Commodus başı, arka yüzde ise sakallı ve drapeli Priapos büstü, Commodus'un eşi Crispina başı ve Pegasus protomu ve çelenk ve hurma dalı taşıyan tanrıça Nike betimlemelerine yer verilmiştir.

3.4.2.4. SEVERUSLAR DÖNEMİ

Lampsakos kenti Roma Dönemi sikkeleri içerisinde Severuslar Dönemi'ne tarihlenen beş farklı imparatora ait on altı adet sikke bulunmaktadır. Dönem içerisinde darp edilen sikkeler ortalama 22 mm çapında ve 6,9 gr ağırlığındadırlar. Sikkeler içerisinde ağırlık bakımından en hafif sikke Septimus Seveurs'un eşi Julia Domna portresi ile darp edilen 2.83 gr ağırlığındaki sikkedir. En ağır sikke ise Septimus Seveurs Dönemi'nde darp edilen 13 gr ağırlığındaki sikkedir.

Sikke yoğunluğu bakımından Severus Alexander Dönemi sekiz adet sikke ile ilk sıradadır. Bu sikkeler içerisinde Severus Alexander'ın eşi Julia Mamaea'ya ait bir adet sikke bulunmaktadır.

Septimus Severus dönemi, katalogda bir adet sikke ile temsil edilmiştir¹⁹⁶. Bu sikkenin ön yüzünde, zırhlı Septimus Severus büstü, arka yüzünde ise, nokta bordür içerisinde, bir elinde thyrsos diğer elinde kantharos tutan distylos tapınağının içinde Tanrı Priapos'un kült heykeli tapınağın alınlığında kartal, girland ile süslü altarın yan taraflarında amphora, altarın altında ise tanımlanamayan bir figür betimlenmiştir.

---

¹⁹² Kat. No: 290.

¹⁹³ Kat. No: 287.

¹⁹⁴ Kat. No:294.

¹⁹⁵ Kat. No:295-300.

¹⁹⁶ Kat. No:301.

Septimus Severus'un eşi, Julia Domna' da katalogta bir adet sikke ile temsil edilmiştir¹⁹⁷. Bu sikkenin ön yüzünde Julia Domna'nın büstü, arka yüzünde ise Pegasus protomu bulunmaktadır.

Geta dönemi, katalogda bir adet sikke ile temsil edilmiştir. Sikkenin, ön yüzünde defne çelenkli Geta başı, arka yüzünde ise Pegasus protomu bulunmaktadır¹⁹⁸.

Caracalla dönemi, katalogda üç adet sikke ile temsil edilmiştir¹⁹⁹. Bu sikkelerin ön yüzünde, Caracalla'nın büstü, arka yüzünde ise, elinde bir çelenk taşıyan yunus üzerinde çıplak Eros ve sol elinde cornucoipae sağ elinde patera taşıyan, ateş altarının yanında Tanrıça Homononia betimlenmiştir.

Elagabalus dönemi, katalogda iki adet sikke ile temsil edilmiştir²⁰⁰. Bu sikkenin ön yüzünde, nokta bordür içerisinde defne çelenkli Elagabalus'un zırhlı büstü, arka yüzünde ise sol elinde tridentini tutan sağ elinde yunus taşıyan bir ayağını geminin pruvasına atmış tanrı Poseidon, diğer sikkede ise, cornucopia ve patera taşıyan ayakta Homononia betimlemeleri bulunmaktadır.

Severus Alexander dönemi, katalogda sekiz adet sikke ile temsil edilmiştir²⁰¹. Bu sikkenin ön yüzünde Severus Alexander'ın zırhlı büstü, arka yüzünde ise, bir keçi veya koç üzerinde Phrixos sağa, altında dalgalar arasında kız kardeşi Helle gösterilmiştir. MÖ 394-330 yılları arasında bir sikke²⁰² üzerinde de bu betimleme kullanılmıştır. Hellespontus'a adını veren mitolojik olay MS üçüncü yüzyılın ilk yarısında yinelenerek kullanılmıştır. Sikke üzerindeki Phrixos ve Helle betimlemesi bölgede önemli bir rol oynuyor olduğun bir göstergesidir. Severus Alexander sikkelerinin ön yüzlerinde zırhlı ve defne çelenkli imparator büstü arka yüzünde ise, Priapos, Athena, Poseidon ve tapınak betimlemesi gibi öğelere yer verilmiştir.

---

¹⁹⁷ Kat. No:302.

¹⁹⁸ Kat. No:303.

¹⁹⁹ Kat. No:304-306.

²⁰⁰ Kat. No:307-308.

²⁰¹ Kat. No:309-315.

²⁰² Kat. No:55.

Severus Alexander'ın eşi, Julia Mamaea katalogda bir adet sikke ile temsil edilmiştir. Bu sikkenin ön yüzünde, drapeli Julia Mamaea büstü, arka yüzünde ise, bir ateş altarının başında, cornucopia ve patera taşıyan ayakta, Homonomia betimlemesi bulunmaktadır²⁰³.

3.4.2.5. ASKER İMPARATORLAR DÖNEMİ

Lampsakos kenti Roma Dönemi sikkeleri içerisinde Asker İmparatorlar Dönemi'ne tarihlenen altı farklı imparatora ait on sekiz adet sikke bulunmaktadır. Bu sikkeler ortalama 24 mm çapında ve 7.25 gr ağırlığındadır. Sikkeler içerisinde ağırlık ve çap bakımından en büyük sikke, 23.84 gr ağırlığında ve 37 mm çapında Philippos Arabus tarafından darp edilen sikkedir.

Sikke yoğunluğu bakımından imparator Decius Dönemi beş adet sikke ile ilk sırada yer almaktadır. Decius Dönemi'nde darp edilen sikkeler içerisinde Decius'un eşi Herennia Etruscilla'ya ait bir adet sikke bulunmaktadır. Bu yoğunluğu III. Gordianus Dönemi ve Trebonianus Gallus Dönemi dörder adet sikke ile takip etmektedir.

Maximinus I Thrax dönemi, katalogda iki adet sikke ile temsil edilmiştir²⁰⁴. Bu sikkelerin ön yüzünde, defne çelenkli Maximinus I Thrax'ın defne çelenkli büstü, arka yüzünde ise nokta bordür içerisinde bir kaide üzerinde duran ve bir elinde thyrsos diğeri ise kantharos tutan tanrı Priapos'un ithyphallik kült heykeli gösterilmiştir.

III. Gordianus dönemi, katalogda dört adet sikke ile temsil edilmiştir²⁰⁵. Bu sikkelerin ön yüzünde, defne çelenkli, drapeli ve zırlı III. Gordianus büstü, arka yüzünde ise Athena, Priapos, Kybele ve Pegasus protomu bulunmaktadır.

Philippus dönemi, katalogda bir adet sikke ile temsil edilmiştir²⁰⁶. Bu sikkenin ön yüzünde defne çelenkli Phlippos'un büstü, arka yüzünde ise, Suriye tipi alınlıklı hexastylos bir tapınak içerisinde Priapos'un itphallik kült heykeli gösterilmiştir.

---

²⁰³ Kat. No:316.

²⁰⁴ Kat. No:317-318.

²⁰⁵ Kat. No:319-322.

Decius dönemi, katalogda beş adet sikke ile gösterilmiştir²⁰⁷. Bu sikkenin ön yüzünde Decius'un büstü, arka yüzünde ise bir elinde thyrsos diğeri ise kantharos tutan tanrı Priapos'un ithyphallik kült heykeli ve Athena, betimlemeleri bulunmaktadır. Decius'un eşi, Herennia Etruscilla'da katalogda bir adet sikke ile temsil edilmiştir²⁰⁸. Bu sikkenin ön yüzünde, drapeli ve diademli Herennia Etruscilla'nın büstü, arka yüzünde ise bir elinde Nike bir elinde kalkanını taşıyan Athena betimlemesi bulunmaktadır.

Volusianus dönemi, katalogda iki adet sikke ile temsil edilmiştir.²⁰⁹ Bu sikkelerin ön yüzünde, defne çelenkli, drapeli ve zırlı Volusianus büstü, arka yüzünde ise, bir elinde dümen bir elinde cornucopia tutan Tyhke betimlemesi bulunmaktadır.

Trebonianus Gallus dönemi, katalogda dört adet sikke ile temsil edilmiştir²¹⁰. Bu sikkenin ön yüzünde defne çelenkli, drapeli ve zırlı Trebonianus Gallus büstü, arka yüzünde ise ayakta Athena Nikephoros, Priapos, betimlemeleri bulunmaktadır.

3.4.2.6. VALERIANUS-GALLIENUS ORTAK İMPARATORLUK DÖNEMİ

Valerianus ve Gallienus Ortak İmparatorluk Dönemi Valerianus ait iki ve Gallienus'a ait iki adet olmak üzere toplamda dört adet sikke ile katalogda temsil edilmiştir²¹¹. Bu sikkeler ortalama 23.5 mm çapında ve 5.5 gr ağırlığındadır. Sikkeler içerisinde en hafif sikke 4.43 gr ağırlığında imparator Gallienus Dönemi'nde darp edilmiştir. En ağır sikke ise 6.53 gr ağırlığında imparator Valerianus Dönemi'nde darp edilmiştir.

---

²⁰⁶ Kat. No:323.

²⁰⁷ Kat. No:324-328.

²⁰⁸ Kat. No:328.

²⁰⁹ Kat. No:329-330.

²¹⁰ Kat. No:331-334.

²¹¹ Kat. No:335-338.

Her iki imparatora da ait eşit sayıda sikke bulunmasından ötürü ve sikke sayısındaki azlık nedeniyle dönem içerisinde sikke yoğunluğu hakkında yorum yapılamamıştır.

Valerianus dönemi, katalogda iki adet sikke ile temsil edilmiştir²¹². Bu sikkelerin ön yüzünde defne çelenkli ve zırlı Valerianus büstü, arka yüzünde ise sikkelerin birinde elinde kantharos diğer elinde üzerinde şerit bulunan thyrsos tutan ithyphallik tanrı Priapos kült heykeli, diğerinde, sol eline asasını, sağ elinde ise üzüm salkımı tutan ithyphallik Priapos kült heykeli gösterilmiştir.

Gallienus dönemi, katalogda iki adet sikke ile temsil edilmiştir²¹³. Bu sikkelerin ön yüzünde, Gallienus'un defne çelenkli ve zırlı büstü, arka yüzünde ise, birinde Athena Nikephoros, diğerinde ise sol eline asasını, sağ elinde ise oinochoe tutan ithyphallik Priapos kült heykeli gösterilmiştir.

3.4.3.ÜZERİNDE İMPARATOR PORTRESİ

BULUNMAYAN SİKKELER

Roma Dönemi'nde Lampsakos'ta darp edilen sikkeleri içerisinde üzerinde kişileştirmeler bulunan iki adet sikke bulunmaktadır²¹⁴. Bunlardan birincisinin ön yüzünde, Roma halkının kişileştirilmiş hali olan sakalsız Demos başı bulunmakta, arka yüzünde ise nokta bordür içerisinde bir elinde phiale tutan oturur şekilde betimlenmiş şehir tanrısı Tyhke bulunmaktadır. Üzerinde kişileştirme bulunan ikinci sikkenin ön yüzünde ise, defne çelenkli tanımlanamayan bir baş, arka yüzünde ise, nokta bordür içerisinde sol elinde cornucopia tutan sağ eliyle ateş altarına sunu yapan ayakta Homonoia betimlenmiştir. Üzerinde kişileştirme bulunan son sikkenin ön yüzünde, defne çelenkli kadın başı, arka yüzünde ise başında kalathosu ile bir elinde cornocopiae tutan tanrıça Tykhe bulunmaktadır.

---

²¹² Kat. No:335-336.

²¹³ Kat. No:337-338.

²¹⁴ Kat. No:339-340.

Arkaik dönemden başlayarak MS üçüncü yüzyılın ikinci yarısının başına kadar Lampsakos kentinde darp edilen sikkeler üzerinde devamlılık gösteren iki adet betimleme bulunmaktadır. Bu betimlemeler, Arkaik dönemden itibaren her dönem sikkelerde yer alan Pegasus protomu ve MÖ 190 yılından itibaren sikkeler üzerinde betimlenmeye başlanan Lampsakos'lu tanrı Priapos betimlemeleridir.

4. İKONOĞRAFİK İNCELEME ÜZERİNE BAZI DÜŞÜNCELER

Kentin erken sikke grubunu oluşturan Arkaik dönem elektron staterlerinin ön yüzünde bulunan Pegasus protomu, neredeyse her dönemde sikkeler üzerinde kentin epiteli olarak kullanılmıştır. Hellenistik Dönemden itibaren kentin kullandığı ağırlıklarda Parasemon olarak kullanılmıştır²¹⁵.

Arkaik dönem elektron staterleri üzerinde gösterilen Pegasus protomu, Hellenistik ve Roma dönemlerinde bazı değişikliklere uğramıştır. Erken Hellenistik döneme gelindiğinde, sikkeler üzerinde bulunan kanatlı at betimlemesinin gövde kısmı artık bir kuş veya horoz kuyruğunu andırır bir şekle dönüşmüştür. Literatürde horoz kuyruklu olarak adlandırılan varlık Hippalektryon olarak adlandırılmaktadır. Geç Hellenistik Dönem, Erken Roma Dönemi'nde ise sikke üzerindeki betimleme artık daha az horoz kuyruğunu andırmaktadır. Neredeyse tam bir kuş kuyruğu görünümüne sahip kanatlı at betimlemesine dönüşmüştür. Sikke betimlemelerinde kullanılan bu tip, Roma Dönemi'ne gelindiğinde ise artık kuş kuyruğundan da ziyade bir balık kuyruğu görünümü almıştır. Bu betimlemede kullanılan varlık da literatürde Hippokampus olarak adlandırılmaktadır.

Sonuç olarak Arkaik Dönem'de sanki gem vurulmuş kanatlı at olarak betimlenen Pegasus betimlemesi, atın ikinci kanadını gösterme çabası sonucu farklılaşarak zamanla kuyruk formuna dönmüş olmalıdır. Bu çaba neticesinde de

---

²¹⁵ Rochesnard 1986, 71.

Pegasus formundan uzaklaşarak daha farklı mitolojik varlıklar olan, Hippalektyon ve Hippokampus'a dönüşmüş olmalıdır.

SONUÇ

Antik Dönem’de Mysia olarak adlandırılan, günümüzde ise, Çanakkale ili Lapseki ilçesi modern yerleşiminin altında kalan Lampsakos kenti bu çalışma kapsamında, antik dönem tarihi coğrafyası ve sikkeleri ile bir bütün olarak ele alınıp incelenmiştir.

Lampsakos kenti Antik Dönem öncesinde dahi prehistorik yerleşime sahip olduğu çevrede yapılan kazılar ve yüzey araştırmaları ile ortaya çıkarılmaktadır. Bölgenin Ege Denizi-Marmara Denizi (Propontis) geçiş noktası üzerinde önemli bir noktada yer alması, ekonomik ve siyasi yönden tarih öncesi topluluklardan günümüze kadar uğrak bir bölge haline gelmesine neden olmuştur. Hatta erken dönemlerdeki isminin -Luvice İlamassaka, “boğaz halkının yeri” anlamına gelmesi de bu durumu desteklemektedir.

Antik Dönem tarihi coğrafyası içerisinde yerleşim sınırlarının belirlenmesi her zaman kolay olmamaktadır. Bu yüzden Lampsakos kenti bazen Troas Bölgesi sınırları içinde bazen de Mysia Bölgesi sınırları içerisinde gösterilmiştir. Antik yazarlardan Strabon bölge sınırları konusunda, “Bithynialarla, Mysialılar ve Phrygialılar, hatta Kyzikos dolaylarındaki Mygdonlar, Dolionlar ve Troialılar arasındaki sınırı belirlemek zordur²¹⁶.” der. Bu çalışma kapsamında ise kent Mysia Bölgesi sınırları içerisinde kabul edilmiştir.

Lampsakos MÖ 654-653 yılları arasında Phokaialı kolonistlerce kurulur. Bu dönemden itibaren Lampsakos ismi sıkça kullanılmaya başlar. Kuruluşundan itibaren kent dönemin hakim güçleri tarafından devamlı işgal altında kalır. MÖ 6. yüzyılın sonunda, Atina tyranı Hippoklos Lampsakos üzerinden Pers Kralı Darius’un yanına sığınır. Kent Perslerle her ne kadar iyi ilişkiler içerisinde olursa da MÖ 498 yılındaki Pers ayaklanmasına katılır. Bu ayaklanma Darius tarafından bastırıldıktan sonra kent

---

²¹⁶ Strabon XII.IV, 4.

MÖ 466 yılına kadar Pers hakimeyi altında kalır. Bu tarihten sonra ise Themistokles yönetimine girer. Lampsakos artık Pers yanlısı değil Pers tehdidinden çekinen bir kettir. Bu yüzden Perslere karşı kurulan Attik-Delos Deniz Birliği'ne üye olarak katılır. MÖ 453-428 yılları arasında birliğe yıllık 12 talent vergi ödemektir. Bu vergi miktarı ile bölgede en fazla vergiyi veren kent Lampsakos'tur. Birliğe ödenen vergi, kentin ekonomik durumunun bir göstergesi olarak kentin ne kadar güçlü bir ekonomisinin olduğunun sonucudur. Birliğe üye olduktan sonra MÖ 449 yılındaki Kallias Barışı'ndan itibaren Lampsakos, diğer Anadolu şehirleri gibi savaşın olmadığı bir döneme girer. Kentte tyranlık girişimleri halk tarafından engellenir. Attik-Delos Deniz Birliği'nin gelirlerinin Atina tarafından sömürülmesi, birlik üyelerinin arasında husursuzluk yaratmasına bağlı olarak çıkan Pelelonessos Savaşı sırasında Lampsakos kenti Spartalılar'ın yanında yer alır. Sparta'nın amacı, Lampsakos kentini tekrar Pers yönetimi altına sokmaktır. Ancak bu girişim başarısız olur. Kent Atinalı Strombikhides tarafından ele geçirilir. Hellenistik Dönem'e gelindiğinde ise kent yüksek bir refah seviyesine ulaşır.

Lampsakos kentinde Arkaik dönemden itibaren Anadolu'daki Goth saldırılarına kadar belirlenen dönem içerisinde kesintisiz şekilde sikke darp eder. Arkaik dönemde bölgede bulunan elektron ve gümüş yatakları kullanılarak buralardan elde edilen madenlerle sikke darp eder. Klasik dönemde ise bölgedeki altın madenleri de kullanılarak önemli ölçüde altın stater basılır. Lampsakos kentinin darp ettiği elektron sikkeler ve altın Dareikoslar, komşu kent Kyzikos sikkeleri ile birlikte tüccarlar ve elit kişiler arasında bir ödeme aracı olarak kullanılmıştır. Hellenistik döneme gelindiğinde ise Lampsakos'ta III. Aleksandros'a ait bir darphanenin bulunması kentin ekonomik olarak gelişmesine katkı sağlar. Böylece Lampsakos'ta darp edilen sikkeler Attik ağırlık ölçüsünde darp edilmeye başlar, Lampsakos staterleri antik dönemde geniş bir dolaşım ağına sahip olur. Hellenistik Dönem içerisinde II. Philippos, III. Aleksandros ve III.

Philippos adına altın ve gümüş sikkeler darp edilir. Lampsakos, III. Aleksandros'un ölümünden sonra III. Aleksandros'un elinde bulunan toprakların kendi komutanları arasında paylaşılması sonucu önce Lysimakhos sonra ise Seleukos krallıkları yönetimine girer. I. Antiochos, II. Antiochos ve Antiochos Hierax adına gümüş sikkeler basılır. Bu dönem içerisinde yine önemini koruyan kent MÖ 190 yılında III. Antiochos'un işgal tehdidi üzerine Roma'dan askeri yardım ister. Roma'dan gerekli askeri yardımı alması sonucunda MÖ 170 yılında altın bir çelengi Roma'ya hediye olarak göndermesi MÖ 2. yüzyılda ekonomisinin ne kadar güçlü olduğunun göstergesidir. MÖ 42-41 yılları arasında Anadolu'da kurulan koloni kentler arasında adı Colonia Gemella Julia Lampsacus olarak sayılmaktadır. Roma'nın Anadolu'da kurmuş olduğu erken dönem koloni kenti olması açısından kentte sikke darbı önemini yitirmeden devam etmiştir. Roma imparatorluk döneminde İmparator Augustan başarak Valerianus-Gallienus'un ortak imparatorluk yaptığı döneme kadar kesintisiz sikke darp eder.

Arkaik Dönem'de altın staterler üzerinde görülmeye başlanan Pegasus protomu, Klasik Dönem, Hellenistik Dönem ve Roma Dönemi'nde şehrin epiteti olarak kullanılmaya devam eder. Arkaik Dönem staterleri üzerindeki Pegasus betimi zamanla ikinci kanadın gösterilmesi endişesine bağlı olarak Klasik Dönem'den başarak Roma Dönemi sonuna kadar morfolojik bir değişim gösterir. Bu değişim süreci içerisinde, Arkaik Pegasus formu, zamanla horoz, kuş ve balık kuyruğuna dönüşür. Klasik ve Erken Hellenistik Dönem Lampsakos sikkeleri üzerinde Pegasus protomu artık horoz kuyruğu şeklini almaya başlar. Bu horoz kuyruklu at, Hippalectryion olarak adlandırılır. Geç Hellenistik Dönem'de ise bir başka morfolojik değişim geçiren Pegasus protomu artık bir kuş kuyruğu şeklini alır. Roma Dönemi'ne gelindiğinde ise Pegasus artık tamamen balık kuyruğuna sahip olur ve Hippacampus olarak adlandırılan mitolojik yaratığa dönüşür.

Arkaik ve Klasik Dönem staterleri, III. Aleksandros'un kentte bir darphane kurup kendi adına altın ve gümüş sikke darp etmesi, III. Aleksandros'un komutanları tarafından önemsenmesi, Anadolu'da kurulan erken Roma koloni kentlerinden biri olması ve Goth saldırılarına kadar olan dönemde her imparator için sikke darp etmesi, kentin elinde bulundurduğu güçlü ekonomik durumun bir göstergesidir.

Lampsakos kenti, MS üçüncü yüzyılın ikinci yarısından itibaren ortaya çıkan Goth saldırıları, bölgedeki ticaret yollarının değişmesi, Alexandria Troas ve Kyzikos gibi kentlerin ticaret limanı olarak kullanılması sonucu önemini yitirmiştir. Asya'dan Avrupa'ya geçiş yolu olarak artık Çardak Gelibolu hattının kullanılması da antik dönemin gözde şehirlerinden birini 4000 kişinin yaşadığı bir yer haline dönüştürmüştür. Kent bugün modern yerleşimin altında bulunmaktadır. Bu durum bölgede yapılacak bilimsel kazılara büyük bir sorun oluşturmaktadır.

LEVHALAR

ARKAİK DÖNEM

ARKAİK DÖNEM

25

26

27

28

29

30

KLASİK DÖNEM
MÖ 440-390

31 32 33 34

MÖ 394-330

35 36 37 38 39 40

41 42 43 44 45 46

47 48 49 50 51 52

53 54 55 56 57 58

KLASİK DÖNEM

59

60

61

62

63

64

65

66

67

68

69

70

71

72

73

II. PHILIPPOS SİKKELERİ

ALTIN

III. ALEKSANDORS SİKKELERİ

ALTIN

III. ALEKSANDROS SİKKELERİ GÜMÜŞ

98

99

100

101

102

103

104

105

106

107

108

109

110

111

112

113

114

115

116

117

118

119

120

121

III. ALEKSANDROS SİKKELERİ GÜMÜŞ

122

123

124

125

126

127

128

129

130

131

132

133

134

135

136

137

138

139

140

141

142

143

144

145

146

III. ALEKSANDROS SİKKELERİ GÜMÜŞ

147

148

149

150

151

152

153

154

155

156

157

158

159

160

161

162

163

164

165

166

167

168

169

170

III. ALEKSANDROS SİKKELERİ GÜMÜŞ

171

172

III. PHILIPPOS SİKKELERİ ALTIN

173

174

175

176

177

III. PHILIPPOS SİKKELERİ GÜMÜŞ

178

179

LYSİMAKHOS SİKKELERİ ALTIN

LEVHA 10

180

181

LYSİMAKHOS SİKKELERİ GÜMÜŞ

182

183

184

185

186

187

188

189

190

191

192

193

194

195

SELEUKOS SIKKELERİ GÜMÜŞ

196

197

198

199

200

201

202

203

204

205

206

207

208

MÖ 2. ve 1. Yüzyıl Sikkeleri
Gümüş

209

210

211

212

213

214

215

216

217

218

219

220

Bronz Sikkeler

221

222

223

224

225

226

227

228

229

230

231

232

MÖ 2. ve 1. yüzyıl Sikkeleri
Bronz

ROMA DÖNEMİ

ROMA DÖNEMİ

LEVHA 15

287

288

289

290

291

292

293

294

295

296

297

298

299

300

301

302

303

304

305

306

307

308

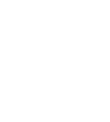
309

310

311

ROMA DÖNEMİ

312

313

314

315

316

317

318

319

320

321

322

323

324

325

326

327

328

329

ROMA DÖNEMİ

330

331

332

333

334

335

336

337

338

339

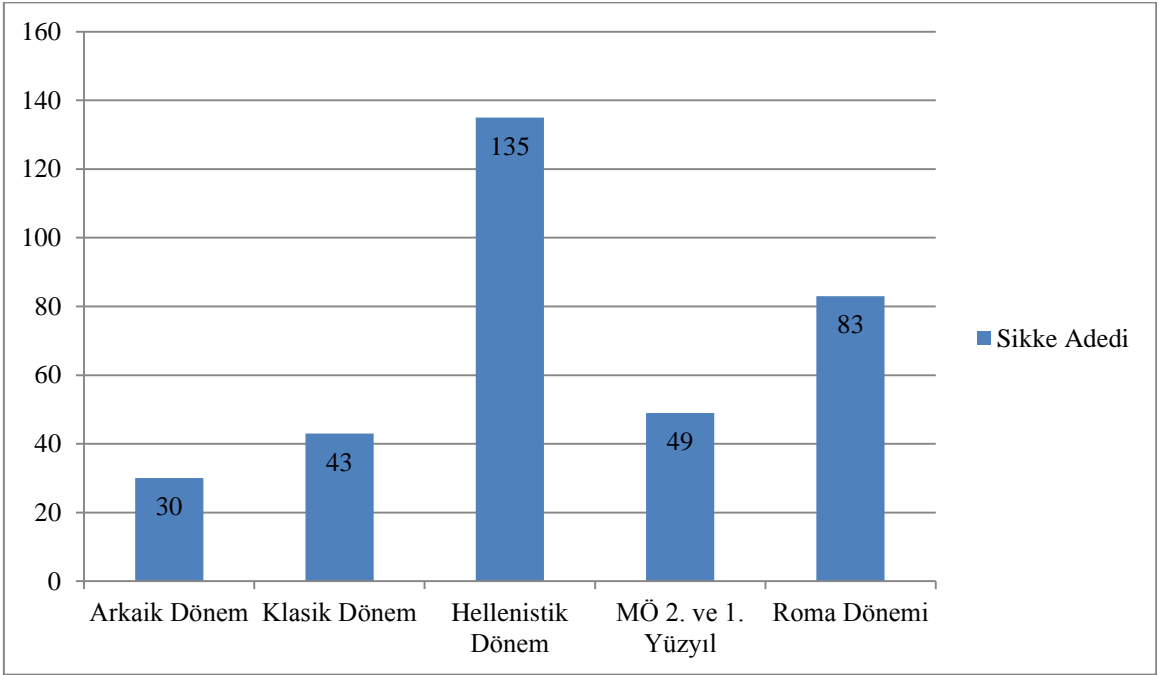
340

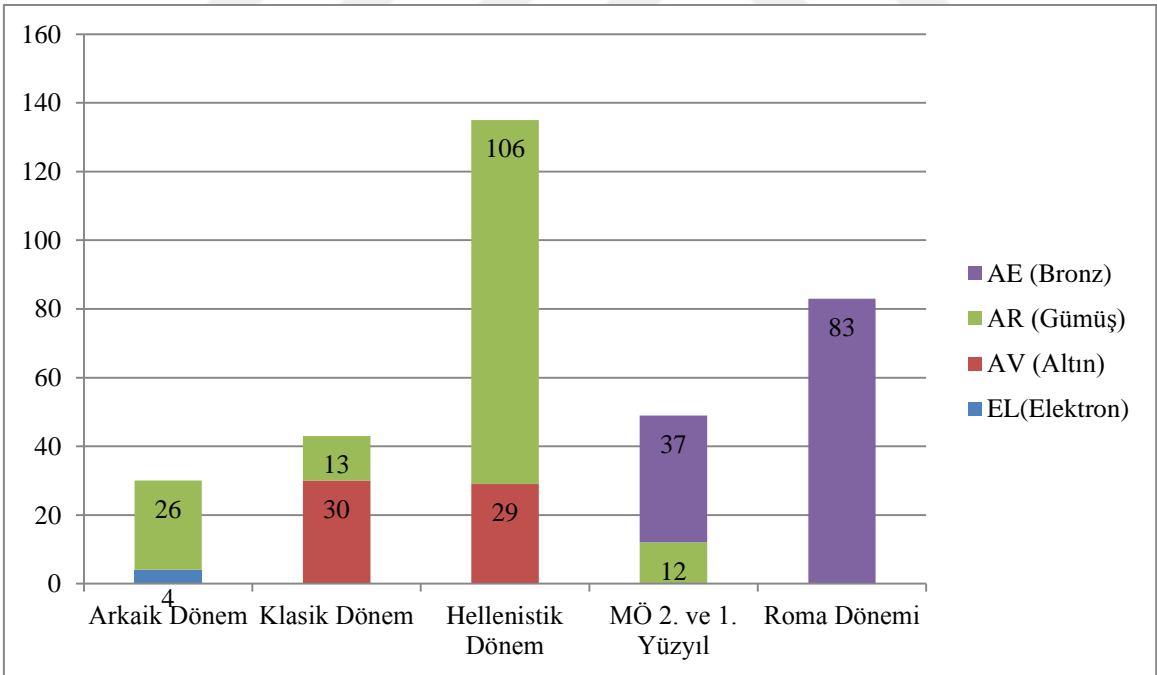
GRAFİKLER

Dönemlere Göre Sikke Adedi

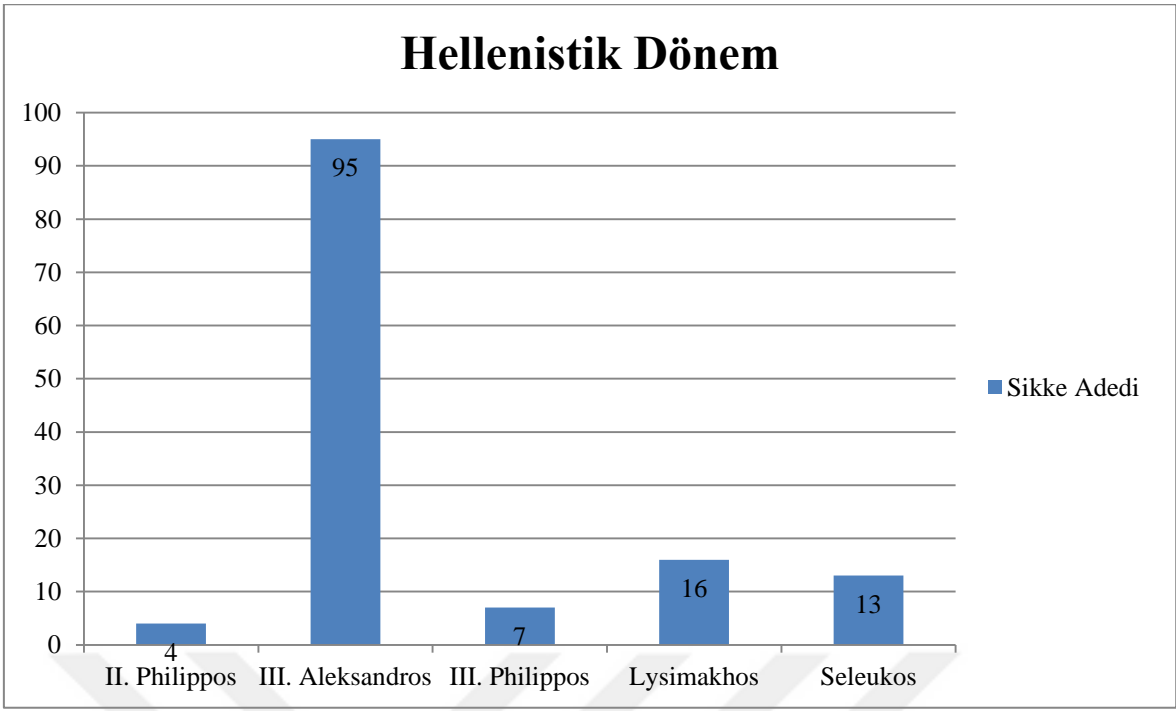

Grafik 1. Dönemlere göre sikke adedi

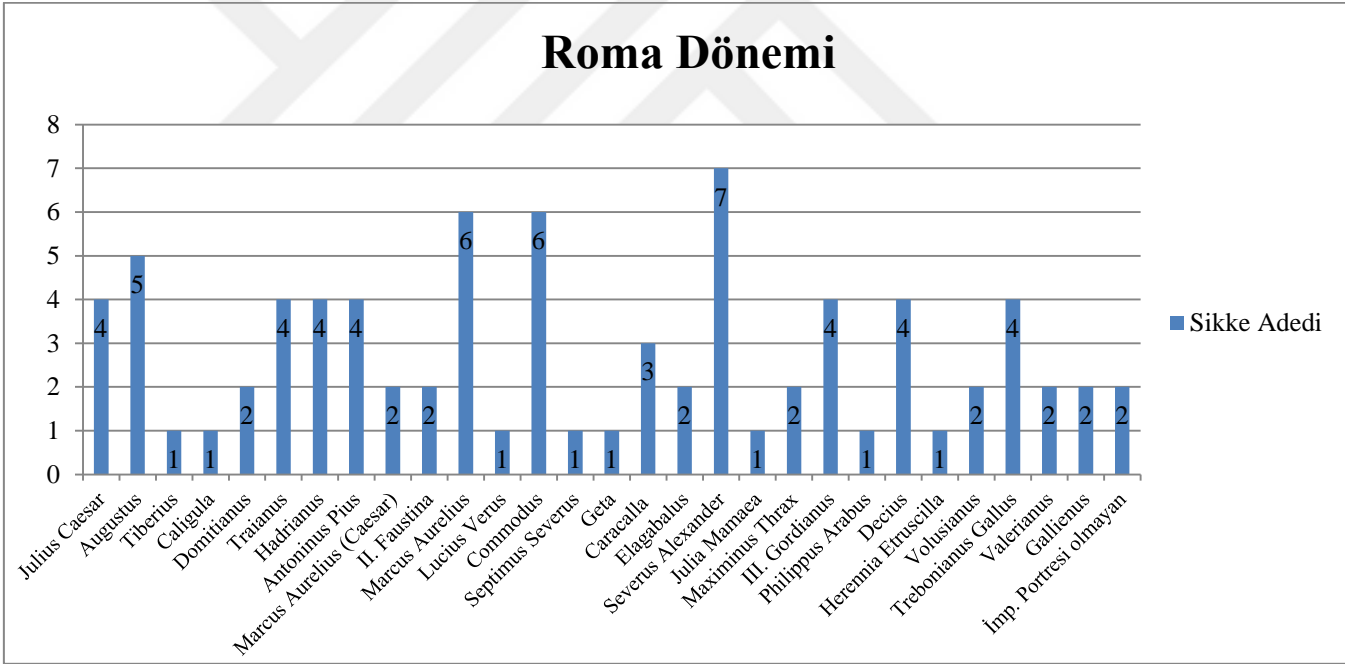
Dönemlere Göre Maden Kullanımı

Grafik 2. Dönemlere Göre Maden Kullanımı

Grafik 3. Hellenistik Dönem Sikke Adedi

Grafik 4. Roma Dönemi İmparatorlara göre sikke adedi

KAYNAKÇA

ANTİK KAYNAKLAR

- Demosthenes** *Speeches 31-40*, çev. Vince/DeWitt/Murray.
- Diodoros** Bibliothek Historike; *Library of History*, çev. C.H. Oldfather, London 1933-1967.
- Homeros** İlias; *İlyada*, çev. A. Erhat, İstanbul, 1984.
- Herodotos** Herodotos Historiai; *Herodot Tarihi*, çev. M. Ökmen-Azra Erhat, İstanbul 1991.
- Ksenophon** Anabasis; *Anabasis (Onbinlerin Dönüşü)*, çev. T. Gökçöl. Sosyal Yayınlar. İstanbul 1984.
- Hellenica; *A History of My Times*, çev. R. Warner, London 1966.
- Livius** Ab Urbe Condita, *Livy*, çev. E.T. Sage, London, 1965.
- Mela** Pomponius Mela, *De Geographie*, Paris, 1843.
- Plinius** Naturalis Historia; *The Natural History*, çev. H.R Racklam-W.H.S. Jones, London 1947.
- Pausanias** Periegesis tes Hellados, *Description of Greece*, çev. W.H.S. Jones, London 1964.
- Polyainos** Strategemata; *Strategems*, çev. R. Sherpherd, 1793.
- Pluktarkhos** Bioi Paralleloi; *Paralel Hayatlar*; çev. B. Perrin, London. 1959.
- Strabon** Strabon *Geographica*; çev. A. Pekman İstanbul 1987.
- Vitruvius** De Architectura; *Mimarlık Üzerine On Kitap*, çev. Suna Güven, İstanbul, 1993.
- Thukydides** *Peloponnessos Savaşı*, çev T. Gökçül, İstanbul 1976.

MODERN KAYNAKLAR

- Alpagut & Demirel 2003** B. Alpagut, A. Demirel, “Paşalar Kazısı (Bursa) Arkeometrik Araştırmaları: Küçük Memeliler Tafonomisi”, Uluslararası Kazı, Araştırma ve Arkeometri Sempozyumu, *XIX. Arkeometri Sonuçları Toplantısı*, s. 107-116, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, 2003.
- Arslan 2007** N. Arslan, Antik Çağda Lampsakos/Lapseki, *Lapseki Sempozyumu 2007*, 23-24 Haziran 2007, s. 167-174. Çanakkale.
- Baldwin 1902** “The gold coinage of Lampsacus”, in *Journal International d'Archeologie Numismatique* 5.,5-24, 1902.
- 1914** A. Baldwin, *Electrum Coinage of Lampsakos*, New York, 1914.
- 1924** A. Baldwin, *Lampsakos; The Gold Staters, Silver and Bronze Coinages*, New York, 1924.
- BMC Mysia** W. Wroth, British Museum Coinage, *Greek Coins of Mysia*, London, 1892.
- Bresson 2009** A. Bresson, Electrum coins, currency exchange and transaction costs in Archaic and Classical Greece, *Revue Belge de Numismatique*, 1-10, 2009.
- Boston MFA** A. Brett, *Catalogue of Greek Coins*, Boston Museum of Fine Art., Boston, 1955.
- Boyana 2004** H. Boyana, “Priapos Kültü”, *Ankara Üniversitesi Dil, Tarih ve Coğrafya Fakültesi Tarih Araştırmaları Dergisi*, Cilt 22, Sayı: 35, 31-44, Ankara, 2004.

- Carradice & Price 2001** I. Carradice & M. Price, *Helen Dünyasında Sikke* çev. Oğuz Tekin, İstanbul, 2001,
- Erhat 1991** Azra Erhat, *Mitoloji Sözlüğü*, 12. baskı Remzi Kitapevi, İstanbul, 1996.
- Frisch 1975** P.Frisch, *Die Inschriften von Ilion*, Bonn Habelt, 1975.
- 1978** P.Frisch, *Die Inschriften von Lampsakos*, Bonn, Habelt, 1978.
- Head 1892** B.V. Head, *Catalogue of the Greek coins of Ionia*, Bologna, 1892.
- Helbig 1913** W.Helbig, Führer durch die öffentlichen Sammlungen klassischer Altertümer in Rom i.Lips. 1912/13.
- Herter 1932** H.Herter, De Priapo, 1932.
- 1954** H. Herter, Priapos, *RE XLIV*, 1954, s. 1914-1942.
- Houghton 1978** A. Houghton, *Museum Notes American Numismatic Society, Vol. 23*, The Seleucid Mint at Lampsacus s. 59-98, New York, 1978.
- Howgego 1995** C. Howgego, *Sikkeler Işığında Eski Çağ Tarihi*, Routledge, 1995.
- Gaebler 1923** H.Gaebler, “Die Silberprägung von Lampsakos Eine Chronologische Studie”, *Nomisma*, 12, (1923) s.1–46.
- Gulbenkian 1971** E. Robinson, & G. Jenkins, *A Catalogue of the Calouste Gulbenkian Collection of Greek Coins, Vol. I – II*, Lisboa, 1971-89.
- Kökten 1949** K. Kökten, “1949 Yılı Tarih Öncesi Araştırmaları Hakkında Kısa Rapor”, *Belleten*, No. 43, 1949 817-829.

- Leaf 1923** W. Leaf, *Strabo on the Troad*, Cambridge University Press, Cambridge, 1923.
- Lempriere 1984** J. Lempriere, *Lempriere's Classical Dictionary*, London, 1984.
- Le Rider 1977** G. Le Rider, *Le monnayage d'argent et d'or de Philippe II frappé en Macédoine de 359 a 294*, Paris, 1977.
- Maggie 1950** D. Magie, *Roman Role in the Asia Minor*, Princeton, 1950.
- Memiş 2005** E. Memiş, "MÖ 2. Binyıl Anadolu Tarihinde Mysialılar", *I. Balıkesir Sempozyumu*, 191-195, Balıkesir, 17-20 Kasım 2005,
- Müller 1858** L.Müller, *Die Münzen Des Thracishen Konigs Lysimachus*, Copenhagen, 1858.
- Mørholm 1991** O. Mørholm, *Early Hellenistic Coinage. From the Accession of Alexander to the Peace of Apamea (336-188 B.C.)*. Hrsg. von Philipp Grierson und Ulla Westermark. Cambridge University Press, Cambridge 1991, çev. Oğuz Tekin. Homer Kitapevi.
- MTA 2010 Çanakkale** Maden Teknik Arama Genel Müdürlüğü, Bilgi edinme merkezi, Çanakkale İli Maden ve Enerji Kaynakları, 2010.
- Özhan&Tombul 2003** T. Özhan, M. Tombul, "A new Hellenistic Decree of τό κοινόν τών πόλεων from Ilion", *Epigraphica Anatolica*, 2003, sayı: 36, s.109-115.
- Price 1991** M. Price, *The Coinage in the Name of Alexander the Great and Philip Arrhidaeus: A British Museum Catalogue*, London, 1991.

Rochesnard 1986	J. F. de Rochesnard; Album des poids antiques II. <i>La Grèce antique</i> , 1986.
RPC I	A. Burnett, <i>Roman Provincial Coinage vol I</i> , Oxford 1992.
RPC II	A. Burnett, <i>Roman Provincial Coinage vol II</i> , Oxford, 1999.
RPC III	M. Amandry, <i>Roman Provincial Coinage vol III</i> , Paris, 2015.
RPC IV	C. Howgego, <i>Roman Provincial Coinage vol IV</i> , Oxford, 2006.
RPC VI	A. Burnett, <i>Roman Provincial Coinage vol VI</i> , London, 2017.
RPC VII.1	M. Spoerri (Warwick), <i>Roman Provincial Coinage VII.1</i> , 2006.
RPC IX	J. Mairat, <i>Roman Provincial Coinage vol IX</i> , Oxford, 2016.
SNG ANS	Sylloge Nummorum Graecorum, American Numismatic Society, Part 8, <i>Macedonia 2</i> , 1994.
SNG Ashmolean III	Sylloge Nummorum Graecorum, <i>The Ashmolean Museum, Part 3</i> , Macedonia, 1976.
SNG BnF	Sylloge Nummorum Graecorum, France, Vol 5. <i>Mysia</i> , 2001.
SNG Cop.	Sylloge Nummorum Graecorum, Part 19, <i>Mysia</i> , 1945.
SNG Delepierre	Sylloge Nummorum Graecorum,, <i>Collection Jean et Marie Delepierre</i> . 1983.
SNG Fitzwilliam	Sylloge Nummorum Graecorum, Cambridge, Part 6, <i>Asia Minor Pontus-Phrygia</i> , 1965.

- SNG France** Sylloge Nummorum Graecorum, Part 5, *Mysie*, 2001.
- SNG Leypold** Sylloge Nummorum Graecorum Leypold. Wiener Neustadt. Sammlung Leypold Kleinasiatische Münzen der Kaiserzeit (Leypold Collection of Roman Provincial Coins). Part 1: *Pontus – Lydien* (*Pontus - Lydia*). 2000.
- SNG von Aulock** Sylloge Nummorum Graecorum, Part 4, *Mysien*, 1957.
- SNG Tübingen** Sylloge Nummorum Graecorum, Part 4, *Mysien-Ionien*, 1989.
- SNG Turkey** Sylloge Nummorum Graecorum, *Canakkale Museum, Roman Provincial Coins of Mysia, Troas*, 2009.
- Traite 1910** E.Babelon, Volume II. *Comprenant les monnaies de l'empire des Perses Achemenides, de l'orient semitique et de l'asia mineure, aux Ve et IVe siecles Avant J.-C.* Paris, 1910.
- Tenger 1995** B. Tenger, “Phoroshöhe und Bevölkerungzahl”, *Studien zum antiken kleinasien III*, Asia Minor Studien 16, 1995, 139-161.
- Thompson 1968** M. Thompson, “The Mints of Lysimachus”, *Essays Robinson*, 1968, s. 163 – 182.
- Troxell 1991** H.A. Troxell, Alexander’s Earlist Macedonian Silver, *Mnemata: Papers in Memory of Nancy M. Waggoner*, New York, The American Numismatic Society, 1991, s. 49-62.
- Umar 1998** B. Umar, *Türkiye Halkının Ortaçağ Tarihi*, 1998.

Çevrimiçi Erişilen İnternet Siteleri

Sikkeler için

- http://www.britishmuseum.org/research/collection_online/search.aspx?place=24127&plaA=24127-2-16
- <http://numismatics.org/pella/results?q=fulltext%3Alampsakos>
- <http://numismatics.org/sco/results?q=lampsacus>
- http://numismatics.org/search/results?q=lampsacus+AND+department_facet%3A%22Greek%22&lang=tr
- <http://nomisma.org/id/lampsacus>
- <http://gallica.bnf.fr/services/engine/search/sru?operation=searchRetrieve&version=1.2&startRecord=0&maximumRecords=50&page=1&query=%28gallica%20all%20%22lampsaque%22%29>
- <http://www.forumancientcoins.com/catalog/roman-and-greek-coins.asp?vpar=3098&pos=0&iop=50&sold=1>
- <http://www.asiaminorcoins.com/gallery/thumbnails.php?album=104>
- <http://www.wildwinds.com/coins/greece/mysia/lampsakos/t.html>
- <https://www.coinarchives.com/a/results.php?search=lampsacus&s=0&upcoming=0&results=100>
- <https://www.acsearch.info/search.html?term=lampsacos&category=1-2&en=1&de=1&fr=1&it=1&es=1&ot=1&images=1&currency=usd&thesaurus=1&order=0&company=>

Antik Kaynaklar İçin

- <http://www.attalus.org/names/l/lampsacus.html>
- <http://www.perseus.tufts.edu/hopper/searchresults?q=lampsacus>

Maden Teknik Arama Genel Müdürlüğü

- http://www.mta.gov.tr/v3.0/sayfalar/bilgimerkezi/maden_potansiyel_2010/Canakkale_Madenler.pdf

ÖZET

“Antik Dönemde Lampsakos Kenti ve Sikkeleri” başlıklı bu tez çalışması kapsamında antik dönem boyunca Lampsakos kentinin tarihi coğrafyası, kentte önemli bir yere sahip olan Priapos kültü ve kentin ekonomisi incelenmiştir. Arkaik dönemden itibaren başlayıp Roma imparatoru Gallienus Dönemi’ne kadar belirlenen süre içerisinde kentin darp ettiği sikkelerden bir katalog oluşturulmuştur. Sikkeler üzerinden kentin siyasi, ekonomik ve sosyal yaşantısı hakkında bilgi verilmiştir.

ABSTRACT

This thesis study entitled “The City of Lampsakos and Coins” was investigated within the historical geography of the city of Lampsakos, the Priapos cult which have an important place in the city and economy. A catalog was created from the Archaic period to the Roman emperor Gallienus period, from the minted coins in Lampsakos city. Information was given about the political, economic and social life of the city through coins.

